

ОДБРАНА

www.odbrana.mod.gov.rs

Година XV

343

Јануар 2021.

цена 100 динара

(1.20 евра)

ISSN 1452-2160

9 771452 216004

Командант РВ и ПВО
генерал-мајор Душко Жарковић

САМО ЈЕ НЕБО ГРАНИЦА

Едиција ВАТРЕНО ОРУЖЈЕ У СВЕТУ

Едиција РАТНИК

БИТКА ЗА ПАШТРИК

Друго издање

Приредио
Р. Мутавџић

Броширано,
ф. 16×23,
144 стр.
шифра 111450,
цена: 715,00

са попустом: 500,50

БИТКА НА КОШАРАМА

Друго издање
Приредио
Р. Мутавџић

Броширано, ф. 16×23,
288 стр.
шифра 111456,
цена: 1.210,00

са попустом: 847,00

НОВО!

ПИШТОЉИ И РЕВОЛВЕРИ

Књиге 1 и 2
Иван Ч. Стаменов

Броширано, ф. 23×21,
1156 стр. шифра 111453,
цена: 5.940,00

са попустом: 4.158,00

Едиција ГЕОПОЛИТИКА

ЗЕМЉА БЕЗНАЂА

Цевад Галијашевић
Босна и Бошњаци између јуче и сутра

НОВО!

УКРАЈИНА – МОЈ РАТ

Александар Дугин
Геополитички дневник

НОВО!

БЕЛА РУС НА КОРИДОРУ ВЕЛИКИХ РАТОВА

Срећко Ђукић

НОВО!

ЗЕМЉА БЕЗНАЂА

Цевад Галијашевић

Броширано, ф. 15×24, 488 стр.
шифра 111444,
цена: 1.760,00

са попустом: 1.232,00

УКРАЈИНА – МОЈ РАТ

Александар Дугин

Броширано, ф. 15×24, 548 стр.
шифра 111445,
цена: 1.430,00

са попустом: 1.001,00

БЕЛА РУС НА КОРИДОРУ ВЕЛИКИХ РАТОВА

Срећко Ђукић

Броширано, ф. 15×24, 576 стр.
шифра 111446,
цена: 1.540,00

са попустом: 1.078,00

Срећна Нова 2021. година

Редакција „Одбране”

4 | У фокусу

Дела и спремност

„Ви нисте само припадници Војске, већ неко ког је држава одабрала да обавља најважнији посао, да је чува и да јој служи. Увек морате да будете најодговорнији, најозбиљнији, најмарљивији” – рекао је председник Србије Александар Вучић на церемонији уручивања одликовања за изузетне заслуге и постигнуте резултате у области одбране и безбедности Републике Србије припадницима Министарства одбране и Војске.

Насловна страна САМО ЈЕ НЕБО ГРАНИЦА

Фото: Игор Салингер

Магазин Министарства одбране и Војске Србије „Одбрана” наставља традицију „Ратника”, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА”
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Биљана Пашић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

Драгана Марковић

Извршни уредник

Мира Шведић

Уредник

Душан Глишић

Новинари

Владимир Вјештић, Јована Шикман

Сарадници у броју

Др Александар Силкин, Слободан Рељић,
поручник фрегате Драган Спасојевић, Катарина
Симоничић, Андреј Синадиновић, Игор Салингер,
Срђан Хајстер

Дизајнер

Оливера Синадиновић

Фотографи

Даримир Банда, Јово Мамула,
заставник Андрија Гавриловић

Језички редактори

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски,
Ања Глишовић

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Татјана Шућин

Телефони

Директор 3241-258; 23-809
Главни и одговорни уредник 3349-489;
Секретар редакције 3201-809; 23-079
Графичка припрема 3240-019; 23-583
Маркетинг 3201-728; 23-728; 3349-536
Продаја 3201-810; 3241-254; 23-810
Телефакс 3241-258

Адреса

11000 Београд, Браће Југовића 19
odbrana@mod.gov.rs, redakcija@odbrana.mod.gov.rs
www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана”

Преплата

Анжелика Стојанов
pretplata@odbrana.mod.gov.rs
Преплата 3241-009; 3201-995; 23-995

За припаднике МО и Војске Србије преко РЦ
месечно 80 динара. За претплатнике преко
Банка Поштанска штедионица
месечно 90 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА” АД, Београд
ISSN 1452-2160, COBISS.SR-ID 125540364

Магазин излази месечно

У фокусу

8 | Активности међународне сарадње
у Министарству одбране
Србија партнер од поверења

Разговор с поводом

10 | Генерал-мајор Душко Жарковић
Само је небо граница

Стајна тачка

14 | Војномедицинска академија у епидемији
И у зеленој и у црвеној зони

Систем

20 | Дан Четврте бригаде КоВ
Војници за све три мисије

26 | 204. ваздухопловна бригада РВ и ПВО
Нема предаха

32 | Оклопно-извиђачки батаљон БРДМ-2М
Година успона

34 | „Сајбер изазов 20”
Заједнички одговор на
савремену претњу

36 | Српски мировњаци на Кипру
На линији разграничења

42 | Понтонири Речне флотиле
Прва пловидба речно-каналском
мрежом

Арсенал

46 | Земаљске беспосадне платформе
Велики кораца „малог милоша”

52 | Ново појачање Војске Србије
Руски „бели орлови”

Глобално

54 | Свет у 2020.
Корона-година

56 | Савремена Шпанска легија
Стогодишњица иберијских
гренадира

60 | Током операције Савезничка сила
1999. године
„Да, српска ПВО је погодила још
један F-117A”

Култура

64 | 75 година од пробоја последње групе
логораша из концентрационог логора
Јасеновац
Симбол суноврата човечанства

66 | „Бинички” у сусрет Дану музичке службе
Жељни публице и концерата

69 | Миодраг Живковић
Омаж

70 | Пут изгубљеног Пушкиновог рукописа
Песник на пароброду свог
времена

74 | Прва хируршка пољска болница
Врховне команде на Солунском фронту
Драгоманци узор пољска
болница

Огласи

80 | Сервисне информације, конкурси

„Одбрана” је члан Европског
удружења војних новинара

Пишу за
„Одбрану”

Професор
др Александар
Животић
Филозофски факултет
у Београду

Славиша
Голубовић
пуковник у пензији

Владе Радловић
војно-политички
аналитичар

ВОЈСКА ЈЕ... ВОЈСКА

Драгана
Марковић

Прилично је тешко написати омаж 2020. години. Није је било лако живети. Психологија познаје страх човека пред новим и непознатим. Међутим, то што је пандемија короне сручила на свет – то ново и непознато, било је више него оправдан разлог за опрез. Свако од нас градио је свој облик преживљавања. Издвојићемо овим текстом и оне који су нам у томе несебично помагали – припаднике Војске Србије.

Као прво, сви војници и цивили – лекари, медицинско особље, пилоти, пешадинци, артиљерци, инжињерци, тенкисти, геодете, морнари, информатичари... – сви који чине систем одбране су пре свега људи. Као и сви људи, и они имају границе издржљивости, моћи, снаге... Година за нама може слободно бити и упамћена по жестоком и пожртвованом превазилажењу тих граница. Статистика ће прецизно забележити бројеве, људскост је тешко измерити. Зато нам остаје да је памтимо.

Упркос свему, уз свеколику борбу на различитим фронтovima, ова година је у систему одбране забележила и велики број значајних подухвата. „Пријем нових хеликоптера за потребе летачких јединица РВ и ПВО један је од најзначајнијих мoмената у сегменту опремања Војске Србије од настанка заједничке државе”, забележили смо у јануарском броју „Одбране” 2020. године. Стигли су и ремонтвани „мигови”, „панцир”, БРДМ-ови, руски „бели орлови”, кинеске беспилотне летелице и инжињеријске машине...

Домаћа памет изнедрила је „пасарс”, „милоша”, великог и малог.

Вратили смо и 72. бригаду за специјалне операције и 63. падобранску бригаду. После 21 годину реконструисана је светлосна сигнализација на Војном аеродрому „Пуковник-пилот Миленко Павловић” на Батајници, изграђени су и нови хангари...

Обученост у гађању, ракетирању и бомбардовању широком палетом убојних средстава и дејство из готово свих средстава наоружања и војне опреме која су у арсеналу Војске приказани су на здруженој вежби „Садејство 2020”. Посебно је дуг период иза нас у коме у овом обиму нисмо имали прилике да видимо дејства наших ваздухоплова.

Први пут су бојевом муницијом дејствовали модернизовани тенкови М-84, модернизоване „гвоздице”... Први пут су у нашој земљи из самоходне топ-хаубице 155 mm НОРА-Б52 М15 испалиени пројектили у рејон циља који је био удаљен 40 километара. И то у првом таласу пандемије вируса корона. Први пут смо у оквиру интерних испитивања могли да видимо и лансирање вођене ракете ALAS из модуларног вишецевног ракетног система ЛРСВМ М18 „огањ”...

Уз помоћ у обезбеђивању границе, домова за старе, болница, мигрантских кампова, војска се обучавала, осавремењивала, јачала.

Јер, Војска је једноставно – Војска. Можемо је видети и као комад неба под крилом *јалеба, орла, јазеле, ластје*... Онај тренутак када се мисли и живи – плаво. МиГ у сурет плаветнилу. Одсјај на куполи оклопњака, траг гусеничара, рубни поздрав и сигурну пловидбу...

Војска је и шајкача и шлем и шапка и беретка.

Војска је и оно што је била раније и оно што ће тек бити. И пре и после и сада: поуздан ослонац – сигурност.

Војска је презиме којим се ословљавамо. Знак на мишици и грудима... Снага погледа и јасна мисао – припадности. Припадности свом огњишту, својој земљи, свом народу.

Војска је неко коме се верује. Војска је... ВОЈСКА.

Активности Министарства одбране и Војске Србије током децембра

ДЕЛА И СПРЕМНОСТ

Дела и спремност да у свим околностима помогне држави и народу – то је оно због чега грађани Војску Србије сматрају институцијом од највећег поверења. Њени припадници чине све да остану достојни тог места у очима свог народа, а њихови највиши представници им узвраћају, уважавајући њихове индивидуалне заслуге али и унапређујући стандард свих у систему одбране. Да Војска свакодневно јача уверио се министар одбране Небојша Стефановић, који је имао прилику да добродошлицу у строј пожели новој генерацији војника на добровољном служењу војног рока, као и новим подофицирима, и лично испрати све важне догађаје у систему за који је преузео одговорност.

Месец за нама остаће упамћен преваходно због почетка вакцинације против Ковида-19, која је донела наду да ћемо у данима пред нама победити пандемију невидљивог непријатеља. Наду увек донесу људи, било да у лабораторијама неуморно трагају за леком, брину о нама у здравственим установама или нас чувају, ризикујући сопствену безбедност и здравље. Они који брину о томе да се живот у једној заједници одвија упркос сложеним околностима.

Војска Србије одувек је била стетиште таквих људи, спремних да у тешким данима буду ослонац држави, народу али и свом „строју”. Председник Републике и врховни командант Војске Србије Александар Вучић кра-

јем децембра, на церемонији којој су присуствовали потпредседник Владе и министар одбране др Небојша Стефановић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсиловић, уручио је одликовања за изузетне заслуге и постигнуте резултате у области одбране и безбедности Републике Србије припадницима Министарства одбране и Војске.

Његовим указом, за испољену изванредну храброст и дело личног херојства одликовани су Сребрном медаљом за храброст „Милош Обилић” потпуковници Бошко Шербедија и Зоран Еркић, док је Медаљу за заслуге уручио тридесет двојици, а Сребрну медаљу за ревносну службу педесет двојици припадника Министарства одбране и Војске Србије.

– Какву год медаљу или одликовање добијете, за вас то представља посебну обавезу и велику част. Ви нисте само припадници Војске, већ неко ког је држава одабрала да обавља најважнији посао, да је чува и да јој служи. Увек морате да будете најодговорнији, најозбиљнији, најмарљивији. То је велика обавеза. Медаља остаје и вашим родитељима, супружницима и вашој деци на понос да сте чинили добра дела и велике ствари у време када то није нимало лако – рекао је на церемонији доделе признања председник Вучић.

Да се о најбољима међу нама посебно води рачуна, сведочи и догађај с почетка децембра када је потпредседник Владе и министар одбране др Небојша Стефановић, с начелником Ге-

нералштаба Војске Србије генералом Миланом Мојсиловићем, уручио указе председника Републике о ванредном унапређењу у чин генерал-мајора заменику команданта Копнене војске бригадном генералу Владети Балтићу и указе о унапређењу у чин бригадног генерала команданту 204. ваздухопловне бригаде пуковнику Бранету Крњајићу и команданту 98. ваздухопловне бригаде пуковнику Зорану Продановићу. Том приликом поручио им је да наставе да раде вредно и квалитетно, додајући да председник Вучић и Србија од њих и у даљем раду очекују много.

Захвалност на данонојној бризи припадника војног здравства

Није било дана током месеца за нама да припадници Војске, превасходно војног здравства, нису били ангажовани у борби против Ковида-19. Потпредседник Владе и министар одбране др Небојша Стефановић посећивао их је, желећи да им ода признање за тај немерљив допринос. У Војној болници „Карабурма” био је 23. децембра. Након разговора са руководством и особљем, који су у том тренутку бринули о 126 тешких пацијената, још једном је изразио захвалност свим здравственим радницима у Србији, посебно онима који раде у војномедицинском систему.

– Људи који овде раде заиста се лавовски боре за сваки живот, за сваког човека и наравно да последице по њихово здравље буду што мање. Разговарао сам са њима и о условима рада и о ономе што треба додатно да им помогнемо. Мој утисак, баш као и већине грађана Србије, јесте да наши лекари, медицинске сестре, техничари и сви други људи који учествују у војном и цивилном здравственом систему раде велики посао за све нас, ризикујући и своје здравље, зато сви морамо уложити максималне напоре како би им се помогло да га што лакше обаве – истакао је министар Стефановић, који је изразио наду да ће вакцинација омогућити да се вратимо нормалном животу.

Почетком децембра министар одбране, у друштву градоначелника Но-

ПРЕДСЕДНИК ВУЧИЋ НА СЕДНИЦИ ДВА КОЛЕГИЈУМА

Председник Републике и врховни командант Војске Србије Александар Вучић присуствовао је средином децембра састанку Колегијума министра одбране др Небојше Стефановића и проширеног Колегијума начелника Генералштаба Војске Србије генерала Милана Мојсиловића, на коме је разматрано опремање Војске Србије за 2021. годину. На састанку су разматрани резултати у опремању Војске у претходне две године, активности које се сада преузимају и актуелни процеси опремања и исказане су потребе Војске Србије за новим наоружањем и војном опремом, чијом набавком ће се осигурати њено даље јачање.

– Снажна армија је гарант мира, али и опстанка наше државе и народа – поручио је председник Вучић након састанка на коме је закључено да је набавком савременог наоружања учињен значајан искорак у јачању функционалних и оперативних способности и истакнуто је опредељење да се настави са убрзаним опремањем и модернизацијом.

вог Сада Милоша Вучевића, обишао је припаднике Војске Србије и волонтере Града Новог Сада који су на Новосадском сајму обављали завршне припреме за отварање привремене ковид болнице и том приликом похвалио „добро садејство војске, локалне самоуправе и људи из Сајма”.

Два дана касније, током посете Војној болници Ниш, која је ушла у ковид систем, поручио је да ће та војна здравствена установа с педесет лежача за пацијенте олакшати посао Клиничком центру и помоћи да тешки болесници добију квалитетно лечење.

У разговору са медицинским радницима Војне болнице у Нишу захвалио им је што су претходних месеци били изузетно посвећени свом послу и истакао да додатни напори које сада

предузимају заслужују свако поштовање.

Војска живи и расте

Уз поштовање епидемиолошких мера, припадници Министарства одбране и Војске Србије месец за нама провели су у интензивној обуци. Децембар су обележили и наставак модернизације средстава и низ вежбовних активности чији је циљ унапређење оперативних способности Војске.

Речи добродошлице у строј Војске Србије војницима на добровољном служењу војног рока генерације децембар 2020, министар одбране др Небојша Стефановић упутио је средином месеца, у Касарни „Војвода Живојин Мишић” у Ваљево. Они су „одговорили” полагањем војничке закле-

Стигла је донација медицинске опреме намењене борби против Ковида-19 из Уједињених Арапских Емирата. Председник Вучић је приликом дочека на батајничком аеродрому, којем су присуствовали потпредседник Владе и министар одбране др Небојша Стефановић и командант РВ и ПВО генерал-мајор Душко Жарковић, најавио да је савремени скенер ЦТ 64-слајсни, планиран за војну ковид болницу на Карабурми

тве, заједно с кандидатима из грађанства за курс подофицира Ратног ваздухопловства и ПВО. Текст свечане заклетве тог дана чуо се и у центрима за обуку у Лесковцу и Сомбору.

Том приликом, министар Стефановић поручио је да су својим гестом пружили још један доказ заслуженог поверења и угледа који Војска ужива међу грађанима.

– Ваши родитељи, пријатељи, родбина, али и други припадници Министарства одбране, Војске Србије, као и ја лично, поносни смо на вас. Онај ко изабере да постане војник, има посебно поштовање, јер бити војник значи служити општем добру, бити у заветном односу са отаџбином и бити спреман на напоре и одрицања ради стабилности Србије – истакао је министар одбране.

Министар Стефановић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Мојсиловић присуствовали су крајем месеца у Дому Гарде, свечаности пријема полазника 16. класе Основног курса за подофицире у професионалну службу, након које је Војска Србије јача за 83 подофицира.

Честитајући им прве подофицирске чинове, министар одбране поручио је да је велика част бити старешина војске и истакао да је то „највећа част коју неко може да има у овој земљи”, али и да су то људи од којих се у држави највише очекује.

– Ви сте они на које отаџбина рачуна свакога дана и у сваком тренутку. Показали сте завидне организационе способности и испунили све потребне критеријуме. Задовољан сам данас, јер добијате стално запослење, а посебно бих нагласио да бринемо о стандарду људи који раде у војсци, који су њен кључни део, њена кичма – истакао је министар Стефановић.

Најава наставка модернизације „орла”

Први човек Министарства одбране током децембра наставио је обилазак јединица и састава како би се уверио да су њихове оперативне способности на захтеваном нивоу.

Почетком месеца, с генералом Мојсиловићем, посетио је припаднике Гарде Војске Србије у Касарни „Дедиње” у Београду, када је истакао да та

јединица у свом саставу има људе који су изузетни професионалци, увек и свуда на висини задатка.

Министар је с начелником Генералштаба 9. децембра обишао и реконструисане објекте у Касарни „Поднаредник Момчило Гаврић” у Лозници, где је поручио да је обнова те касарне веома важан пројекат и да ће у наредне две године бити завршене комплетна реконструкција и изградња које ће омогућити да на овом месту оптималне услове за живот и рад има модеран пешадијски батаљон. Већ сутрадан на аеродрому „Пуковник-пилот Миленко Павловић” у Батајници министар Стефановић обишао је припаднике Војске који раде на опитовању вођене ракете ваздух–земља ВРВЗ-200 за авион „орла”. Том приликом поручио је да ће у наредне две године бити настављена модернизација „орла” и да ће 12 авиона тог типа бити опремљени савременим средствима и потпуно спремни за укључење у наше ескадриле.

– Ова ракета моћи ће у наредном периоду, надамо се у наредних 12 месеци, да се пусти у серијску производ-

Министар Стефановић на полагању војничке заклетве у Ваљево: „Војник у нашем народу ужива посебно поштовање”

њу и она ће захваљујући домаћим институтима и домаћем знању бити модернизована и коришћена за опремање наше војске – изјавио је министар одбране.

Да ће држава наставити са улагањима у Универзитет одбране и Војну академију, потпредседник Владе и министар одбране др Небојша Стефановић истакао је приликом обиласка Универзитета одбране 11. децембра.

– Овде се школују млади људи који ће бити официри, који ће бити носиоци најважнијих и најодговорнијих дужности у Војсци Србије и Министарству одбране и који ће знањима, која су овде стекли, помоћи да наша војска буде ефикасна и раме уз раме са најопремљенијим и најспособнијим војскама света – нагласио је министар Стефановић. Он је, неколико дана касније, приликом обиласка Војнотехничког института у Београду поручио да ће држава наставити да улаже у запослене у овој установи, али и да ради на подмлађивању кадра, и, у том смислу, најавио да ће до краја фебруара бити примљено више од 80 нових истраживача.

Не само нови људи већ и нова средства део су војне свакодневице. Таква порука послата је из Касарне „Народни херој Стевица Јовановић”

СЕЋАЊЕ НА ПОДВИГЕ НЕЋЕ ИЗБЛЕДЕТИ

Поводом Дана војних ветерана министар Стефановић, у пратњи начелника Генералштаба Војске Србије генерала Милана Мојсиловића и заменика команданта Ратног ваздухопловства и ПВО бригадног генерала Жељка Билића, положио је 4. децембра венац на Споменик незнаном јунаку на Авали. У спомен-књигу је уписао:

– „Снажно уједињени и вођени вером у отаџбину извојевали сте победу и одбранили право на слободан живот грађана у нашој земљи. Заштитили сте своју земљу и одбранили њену част, не питајући за цену. Почивајте у миру знајући да сте исписали историју победника и да потомци никада неће дозволити да сећање на ваше подвиге избледе. Нека вам је вечна слава и хвала.”

у Панчеву, где је министар одбране присуствовао пријему 27 нових неборбених возила за Војску.

– Драго ми је да видим да се пројекти опремања наше војске настављају несмањеним интензитетом. Оно што је задатак за нас председника Републике и врховног команданта Војске Србије Александра Вучића за нас је да опремање Војске буде континуирано – поручио је министар Стефановић. Већ сутрадан министар је сведочио таквом опредељењу, када је присуствовао потписивању уговора између Министарства одбране и предузећа „Застава оружје” и „Застава ТЕРВО” из Крагујевца за набавку војне опреме и наоружања за потребе Војске Србије. Том приликом оценио је да је „ово најбољи начин да искористимо домаће знање, упослимо домаће компаније, а да наши војници добију савремено наоружање и опрему”. Министар је прецизирао да је уговорена и куповина новог теренско оклопног возила МРАП 6×6, које ће у наредној години ући у састав наоружања Војске Србије. |

Фото: Јово Мамула и Андрија Гавриловић

**Активности међународне сарадње
у Министарству одбране**

Србија партнер од поверења

Сусрети председника Републике Александра Вучића и министра одбране др Небојше Стефановића током децембра у вези са међународном сарадњом потврдили су опредељење наше земље да остане привржена европским интеграцијама и партнерској војној сарадњи и да, упоредо с тим, с традиционалним пријатељима гаји односе који почивају на слободарској традицији

Активности међународне сарадње у време пандемије углавном се одвијају преко средстава телекомуникације или дигиталних платформи. Посете су веома ретке, а у госте долазе само проверени пријатељи. Тој групи свакако припада један од највиших представник државе с којом је наша земља увек била „на истој страни права, правде и слободе”. Управо тако је описао Русију председник Републике и врховни командант Војске Србије Александар Вучић у свом обраћању на церемонији паљења вечне ватре, којој је 15. децембра на Спомен-гро-

бљу ослободиоцима Београда присуствовао с министром спољних послова Руске Федерације Сергејем Лавровим.

Високи званичници су на церемонији на којој су учествовали и гардисти Војске Србије, чији је припадник капетан Бојан Лукић који је и упалио вечни пламен, положили венце крај споменика „Вечна ватра”.

Без права на заборав

Председник Вучић поручио је да је ватра упаљена да вечно подсећа „да су српски и руски народ привржени слободарској традицији у Другом светском рату, чију смо 75. годишњицу завршетка достојно обележили”.

– Да подсећа на то да су Србија и Русија у тежњи да свет буде боље место за будућа покољења, кроз велика искушења стизале до великих победа, градећи тако јаке везе међу нашим братским народима. И на то да јуначка дела наших предака заувек памтимо уз велику захвалност и дубоко поштовање. Због тога нам је данас задатак да се боримо против прекрајања историје – поручио је председник Вучић и додао да пламен треба вечно да нас опомиње да немамо право ни на тренутак заборављања и да знамо сваког дана колико вреди то што су нам оставили преци, заборављајући на себе.

Министар Лавров поручио је да је вечна ватра упаљена у срцу српске престонице „захваљујући доследном ставу руководства Србије на очувању историјске истине и сећања на подвиг наших предака”.

– Овај нови монумент у част војника ослободилаца сматрамо симболом духовног и историјског јединства Руса и Срба, као подсећање на наше братство по оружју које је помогло да одбранимо непролазне вредности мира, живота и

праведности – нагласио је министар Лавров и поручио да треба да поштујемо сећање на оне који су по цену свог живота спасили свет и обезбедили мир за будуће генерације.

Стабилна сарадња с Италијом у свим областима

Истог дана председник Републике Србије Александар Вучић разговарао је са министром одбране Републике Италије Лоренцом Гверинијем, са којим се сагласио да две земље имају стабилне пријатељске билатералне односе и интензивну сарадњу у свим важним областима, у складу са успостављеним стратешким партнерством. На састанку коме је присуствовао потпредседник Владе и министар одбране др Небојша Стефановић, они су изразили очекивање да ће околности ускоро дозволити одржавање нове заједничке седнице влада.

Председник Вучић је захвалио италијанским војницима који у оквиру КФОР-а имају важну улогу у одржавању мира и стабилности, као и у заштити Срба и других неалбанских заједница на Косову и Метохији, истакавши да су својим понашањем и деловањем, посебно у заштити манастира Високи Дечани, задобили поверење српског становништва. Такође је поздравио професионалност италијанских генерала, који од 2013. године командују међународним безбедносним снагама. Српски председник изразио је забринутост због постојећих напетости у региону и рекао да је најважније сачувати мир и стабилност. Он је оценио да је сарадња двеју земаља у области одбране садржајна и да Србија и Италија остварују велики број заједничких активности, издвојивши учешће српских војника у мисији УН у Либану у оквиру италијанског контингента.

Министар Гверини, истакавши лидерство председника Вучића и његову улогу у одржавању мира и стабилности у региону, нагласио је да Италија Србију сматра важном земљом на Западном Балкану. Он је посебно подвукао важност наставка дијалога Београда и Приштине и потврдио опредељеност Италије да, делујући непристрасно у оквиру КФОР-а, настави да доприноси безбедности.

Стефановић: Одлична сарадња две војске

Да је сарадња Србије и Италије достигла ниво стратешког партнерства, оценили су и министри одбране двеју земаља др Небојша Стефановић и Лоренцо Гверини, током сусрета у згради Старог Генералштаба. Министар Стефановић је захвалио италијанском колеги на посети у тешким временима када се наше земље суочавају са пандемијом вируса корона.

– Наше стратешко партнерство врло јасно осликава и снажна економска сарадња, јер је Италија један од водећих инвеститора у нашој земљи, али и чињеница да Италија снажно подржава евроинтеграције Србије. Сарадња у области одбране је на изузетно високом нивоу, а данас смо разговарали и о могућностима њеног даљег унапређења – рекао је након састанка министар Стефановић, који је потврдио да је међу темама било и заједничко учешће наших оружаних снага у мултинационалним операција-

Посета Србији министра одбране Италије Лоренца Гверинија потврђује блискост двеју земаља

ма, поготово кроз ангажман у Либану, „што је огромно искуство за припаднике Војске Србије, али и пример добре сарадње између две војске на терену”.

Министар Гверини истакао је да је сусрет био прилика да се још једном укаже на блискост коју италијанска влада има са српском, а и једна и друга се суочавају са кризом пандемије Ковида-19, која већ има драматичне ефекте.

– Италија и Србија су увек биле блиске, чак и током ове пандемије. Донација медицинске опреме коју је Србија упутила Италији у априлу ове године за нас је изузетно важна и искористио бих прилику да се захвалим српском народу – рекао је министар одбране Италије уз констатацију да билатерални односи Србије и Италије имају стратешку важност и један су од стожера стабилности и просперитета на Балкану.

Нови пројекти с Европском унијом

У наставку активности на међународном плану у месецу за нама потпредседник Владе и министар одбране др Небојша Стефановић састао се 21. децембра са шефом делегације Европске уније у Републици Србији Семом Фабрицијем. Током сусрета он је високог госта подсетио да је пуноправно чланство у Европској унији стратешко опредељење Републике Србије и истакао допринос Министарства одбране Заједничкој безбедносној и одбрамбеној политици ЕУ (ЗБОП) кроз учешће у мисијама и операцијама. Министар Стефановић указао је и на значај средстава која долазе из Европске уније кроз приступну помоћ за државе кандидате и истакао да ће Министарство одбране радити на развоју заједничких пројеката, као што су енергетска ефикасност и заштита животне средине у сектору одбране.

Амбасадор Фабрици, на састанку на ком је било речи и о модалитетима проширења сарадње између Републике Србије и Европске уније у области одбране, подвукао је допринос Републике Србије Заједничкој безбедносној и одбрамбеној политици ЕУ, као и значај ангажовања у борбеној групи ЕУ HELBROC. |

Фото: Андрија Гавриловић и Јово Мамула

Фото: Срђан Хајстер

Командант РВ и ПВО
генерал-мајор Душко Жарковић

САМО ЈЕ НЕБО ГРАНИЦА

Улагања у савремене системе наоружања, објекте инфраструктуре, али и повећање стандарда припадника РВ и ПВО знатно су утицали на подизање нивоа оперативне способности вида. Данас са сигурношћу можемо рећи да је подигнут ниво способности за контролу и заштиту суверенитета ваздушног простора Републике Србије, подршку копненим и специјалним снагама у извођењу здружених операција, извиђање из ваздуха техничким средствима, као и за пружање подршке цивилним властима у супротстављању невојним претњама безбедности. Обилазећи јединице у прилици сам да видим задовољство људи, од команданта до последњег војника у строју.

Пише Драгана МАРКОВИЋ

Много тога је у претходној календарској години издвојило РВ и ПВО. Велика улагања у наоружање и војну опрему, инфраструктуру, обуку, стандард... Вежба „Садејство 2020” била је и прави приказ резултата тог улагања. Са командантом генерал-мајором Душком Жарковићем разговарамо о сумирању резултата поводом Дана Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране, који је обележен 24. децембра, на дан када је 1912. године формирана Ваздухопловна команда у Нишу.

– Дан Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране је на самом крају календарске године, када се иначе сумирају резултати остварени током године и израђују планови за наредну годину. У претходном периоду кључне активности РВ и ПВО биле су пре свега усмерене на наставак опремања савременим средствима наоружања и војне опреме, модернизацију и ремонт перспективних средстава и обуку команди и јединица усмерену на извршавање наменских задатака.

Почетком 2020. године РВ и ПВО је опремљен најсавременијим артиљеријско-ракетним системом за противваздухопловну одбрану „панцир-С1”, а половином године даљински пилотираним ваздухопловима СН-92.

Настављена је модернизација авиона „орао” и ракетног система ПВО „куб”, а почела је и трећа фаза пројекта авиона МиГ-29 која обухвата модернизацију авиона и набавку савремених убојних средстава. Ремонт ваздухоплова и ракетних система подигнут је ниво њихове доступности за оперативну употребу у јединицама.

Обука појединаца и јединица била је интензивна током целе године, без обзира на отежавајуће околности проузроковане вирусом COVID-19. Завршена је преобука за употребу и одржавање нововедених средстава наоружања и војне опреме, као и борбена обука појединаца, послуга и посада. Достигнути степен обучености за извршење наменских задатака приказан је на вежби „Садејство 2020”.

Урађено је заиста много, зато користим и ову прилику да одам признање свим припадницима вида на улоге-

ном труду и залагању да се сви постављени задаци реализују у потпуности.

Несумњиво је да је то била година великог улагања у РВ и ПВО. Колико су улагања у претходном периоду утицала на оперативну способност овог вида Војске Србије?

– Улагања у савремене системе наоружања, објекте инфраструктуре, али и повећање стандарда припадника РВ и ПВО знатно су утицали на подизање нивоа оперативне способности вида.

Данас са сигурношћу можемо рећи да је подигнут ниво способности за контролу и заштиту суверенитета ваздушног простора Републике Србије, подршку копненим и специјалним снагама у извођењу здружених операција, извиђање из ваздуха техничким средствима, као и за пружање подршке цивилним властима у супротстављању невојним претњама безбедности.

Улагањем у инфраструктуру знатно су побољшани услови за смештај и одржавање технике, организацију и безбедност летења, као и живот и рад људи.

Све ово је, уз подизање стандарда припадника РВ и ПВО, битно утицало на морал појединаца и јединица. Обилазећи јединице у прилици сам да видим задовољство људи, од команданта до последњег војника у строју.

Увођењем у наоружање хеликоптера Ми-17, Ми-35, Н-145М и авиона МиГ-29 повећана је наша ваздухопловна флота. Сада на завршној години школовања обучавамо и пилоте транспортних хеликоптера Ми-17. Како тече преобука пилота за новоуведене летелице и обука кадега завршне године Војне академије на хеликоптерима?

– Процес опремања обухватао је преобуку летачког и техничког састава за експлоатацију и одржавање нових ваздухоплова. Током 2019. завршена је преобука летачког и техничког састава у земљама испоручиоцима ваздухоплова, а током 2020. и борбена обука у Републици Србији. У последњем кварталу кренули смо са техничким учionicама управо с циљем наставка преобуке за новонабављене хеликоптере током 2021. године.

Од 2019. године завршна година пилота хеликоптера на Војној академији први пут реализује обуку на хеликоптерима Ми-17. Сагледавајући потребе летачких јединица, као и некадашња искуства у обуци пилота хеликоптера, овакву одлуку донели смо заједно са Војном академијом. На тај начин чувамо ресурсе борбених хеликоптера, обезбеђујемо услове за летачку обуку пилота у борбеној ескадри и избегавамо преобуку новопроизведених потпорника. За сада обука тече плански, а сигурни смо, узевши у обзир искуство наставничког кадра и доступност хеликоптера, да ће бити у потпуности реализована.

Са већим бројем расположивих ваздухоплова претпостављамо и да је повећан број сати налета пилота у односу на године иза нас.

– Већа расположивост ваздухоплова утицала је на квантитет али и квалитет летачке обуке. Повећан је број часова налета пилота, али је истовремено знатно унапређена оспособљеност за пресретање циљева у ваздушном простору, гађање, ракетирање и бомбардовање земаљских циљева, извиђање из ваздуха, превожње ваздушним путем и извођење ваздушног десанта.

Расположивост ваздухоплова истовремено је утицала и на подизање нивоа интеграције обуке на нивоу РВ и ПВО, али и Војске Србије у целини. Већим налетом авијације обезбеђени су услови за увежбавање јединица Ваздушног осматрања, јављања и навођења у откривању циљева и навођењу ловачке авијације, ракетних јединица за противваздухопловна дејства за праћење и фиктивно дејство по циљевима у ваздушном простору, као и копнених и специјалних снага у извођењу здружених операција.

МНОГА ПРИКАЗАНА САВРЕМЕНА СРЕДСТВА НА ВЕЖБИ „САДЕЈСТВО 2020“ ПРОИЗВОД СУ ДОМАЋЕ ОДБРАМБЕНЕ ИНДУСТРИЈЕ И НАШИХ СТРУЧЊАКА. МИ СМО И ДАНАС ЈЕДНА ОД РЕТКИХ ЗЕМАЉА У СВЕТУ КОЈА СЕ МОЖЕ ПОХВАЛИТИ ДА ПРОИЗВОДИ СОПСТВЕНИ ВАЗДУХОПЛОВ.

Преобука пилота за нове ваздухоплове одвијала се у иностранству. Да ли се обука наставља на тај начин или даљу обуку преузимају они који су је већ прошли и реализују је код нас?

– Као што сам већ истакао, део летачког и техничког састава, део људства за ПВО системе, завршио је преобуку у иностранству пре испоруке ваздухоплова и артиљеријско-ракетних система у Републику Србију. Ово је нормалан след догађаја, јер морате имати оспособљено људ-

ство које ће прихватити нова средства и обезбедити њихово увођење у оперативну употребу у што краћем временском периоду.

У избору пилота за преобуку водили смо рачуна да један део њих има звање наставника летења, управо због обезбеђења услова за наставак преобуке у нашој земљи. Тежиште летачке обуке на новоуведеним ваздухопловима у току 2020. године било је на потпуном прихватању ваздухоплова и подизању нивоа оспособљености пилота који су завршили преобуку у иностранству. У току 2021. године тежиште летачке обуке за ове ваздухоплове биће између осталог и на преобуци нових пилота.

Обученост у гађању, ракетирању и бомбардовању широком палетом убојних средства приказана је током здружене вежбе „Садејство 2020.“ Дуг је период иза нас у коме у овом обиму нисмо имали прилике да видимо дејства наших ваздухоплова. Имајући то у виду, колико је била значајна ова вежба и да ли ће се и убудуће наставити таква пракса?

– То је свакако била најзначајнија и највећа вежба по обиму и ангажованим снагама за РВ и ПВО још од времена ЈНА. Да би се постигли резултати приказани на здруженој вежби „Садејство 2020“, морао се у потпуности реа-

лизовати програм обуке који се на крају крунише бојевим гађањем.

Обезбеђењем резервних делова, погонских и убојних средстава од Генералштаба Војске Србије и Министарства одбране створени су сви предуслови за успешну реализацију обуке и припрему за вежбу, а сама вежба била је одлична прилика да се прикаже достигнути ниво оспособљености јединица за извршење наменских задатака.

Поред тога на вежби су приказани одлична координација и садејство РВ и ПВО, КоВ-а и специјалних снага у извођењу здружених операција. Наравно да ће се са извођењем оваквих и сличних вежби наставити и у наредном периоду, вероватно не увек уз учешће овако бројних снага.

Какво је било то искуство заједничког дејства РВ и ПВО, КоВ и специјалних јединица ВС?

– Здружену вежбу „Садејство 2020” највише државно и војно руководство оценило је највећом оценом. Садејство снага РВ и ПВО, КоВ и специјалних јединица било је на изузетно високом нивоу. Све време, током увежбавања на привременом полигону „Пештер”, као и на самој вежби, функционисали смо као одлично уигран тим.

Податак да је на вежби укупно учествовало око 2.800 људи, да је на полигону непрекидно било ангажовано више од 1.300 припадника Војске Србије, да је на вежби учествовало 43 ваздухоплова, 140 борбених средстава, 300 неборбених средстава, да је утрошено више од 150 тона убојних средстава, а да нисмо имали ниједан догађај повређивања људства или оштећења технике, сам по себи све говори.

Знамо да је одржавање новонабављених али и постојећих средстава и система сложено, да захтева потпуно материјално обезбеђење и оспособљене људе. Да ли је и по овом питању било помака током 2020. године?

– Изградњом објекта за смештај и одржавање средстава, обезбеђењем потребног сета резервних делова знатно су побољшани услови за одржавање кључних средстава и система. Новонабављена средства су још увек у гарантном периоду тако да нам то умногоме поједностављује одржавање. Избором квалитетног ваздухопловно-техничког кадра за преобуку обезбедили смо да ти људи у потпуности овладају знањима потребним за одржавање нових система.

Школовањем кадра у Средњој стручној војној школи, упућивањем професионалних војника на основни курс за подофицире, а у наредном периоду и пријемом у професионалну војну службу лица из цивилства након завршеног курса за подофицире, настојимо да обезбедимо потребан кадар пре свега ваздухопловно-техничке и техничке специјалности. Људи су увек били најзначајнији ресурс, а данас у ери високе технологије морате имати образован и стручан кадар да бисте ишли у корак с временом и обезбедили предуслов за одржавање савремених средстава и опреме.

После 21 годину реконструисана је светлосна сигнализација на Војном аеродрому „Пуковник пилот Милен-

ко Павловић” на Батајници. Изграђени су и нови хангари... Шта је следеће?

–Током НАТО агресије 1999. године објекти РВ и ПВО су били најчешћа мета напада, тако да су уништене или оштећене маневарске површине на аеродромима, хангари за смештај и одржавање ваздухоплова, радарских и ракетних средстава, складишта убојних средстава и горива, као и остали објекти од значаја за живот и рад јединица.

Током 2019. године завршен је хангар у Нишу, хангари у Јакову, реконструисана је полетно-слетна стаза и изграђен систем светлосног обележавања у Краљеву, а 2020. реконструисан је систем светлосног обележавања у Батајници, а настављени су и радови на изградњи надстрешнице за дежурну пару. У наредном периоду очекујемо завршетак те надстрешнице, реконструкцију спољње водоводне мреже у Батајници и почетак изградње хангара за смештај ваздухоплова у Батајници и Краљеву, али и реконструкцију дела радарских положаја.

У претходном периоду РВ и ПВО је опремљено и даљински пилотираним ваздухопловима. Њихова убојитост приказана је недавно на полигону Никинци. Да ли је то јасан сигнал и опредељење РВ и ПВО да се значајно развија и у овом правцу?

– Искуства из најновијих сукоба у Сирији, Либији, а пре свега у Нагорно-Карабаху показала су масовну употребу даљински пилотираних ваздухоплова, а у овом последњем, усудио бих се рећи, и пресудну улогу. У будућим сукобима даљински пилотирани ваздухоплови имаће све значајнију и масовнију употребу. Страна која буде имала превагу у овом сегменту, свакако ће имати веће шансе за успех.

Опремање РВ и ПВО даљински пилотираним ваздухопловима је значајан искорак у борбеном, али и техничко-технолошком смислу. Извиђање из ваздушног простора техничким средствима, пренос слике у реалном времену, коректура артиљеријске ватре и на крају дејство по циљевима на земљи вођеним убојним средствима знатно су допринели подизању оперативне способности. Направили смо први корак у будућност и сигурно је да се нећемо на њему зауставити.

За безбедно небо треба имати савремене летелице и савремене радарске и ПВО системе. Набавком „панцира” ми смо се издвојили у региону. Да ли смо свим поменутих набавкама заокружили тај сегмент? Да ли можемо да кажемо да је наше небо сада безбедније?

– Опремањем и модернизацијом авиона МиГ-29, опремањем ЗД радарима великог домета и „панциром”, као и модернизацијом „куб-а” знатно је подигнута способност контроле и заштите суверенитета ваздушног простора Републике Србије. Не задовољавамо се тренутним стањем, иако је оно неупоредиво боље у односу на претходни период. Реализацијом планова и достизањем задатих циљева ова способност ће у наредном периоду бити подигнута на још виши ниво.

ИСКУСТВА ИЗ НАЈНОВИЈИХ СУКОБА У СИРИЈИ, ЛИБИЈИ, А ПРЕ СВЕГА У НАГОРНО-КАРАБАХУ, ПОКАЗАЛА СУ МАСОВНУ УПОТРЕБУ ДАЉИНСКИ ПИЛОТИРАНИХ ВАЗДУХОПЛОВА, А У ОВОМ ПОСЛЕДЊЕМ, УСУДИО БИХ СЕ РЕЋИ, И ПРЕСУДНУ УЛОГУ. У БУДУЋИМ СУКОБИМА ДАЉИНСКИ ПИЛОТИРАНИ ВАЗДУХОПЛОВИ ИМАЋЕ СВЕ ЗНАЧАЈНИЈУ И МАСОВНИЈУ УПОТРЕБУ. СТРАНА КОЈА БУДЕ ИМАЛА ПРЕВАГУ У ОВОМ СЕГМЕНТУ, СВАКАКО ЋЕ ИМАТИ ВЕЋЕ ШАНСЕ ЗА УСПЕХ. ОПРЕМАЊЕ РВ И ПВО ДАЉИНСКИ ПИЛОТИРАНИМ ВАЗДУХОПЛОВИМА ЈЕ ЗНАЧАЈАН ИСКОРАК У БОРБЕНОМ, АЛИ И ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКОМ СМISЛУ. НАПРАВИЛИ СМО ПРВИ КОРАК У БУДУЋНОСТ И СИГУРНО ЈЕ ДА СЕ НЕЋЕМО НА ЊЕМУ ЗАУСТАВИТИ.

Опремањем савременим системима и модернизацијом перспективних средстава унапредићемо просторне, маневарске и ватрене способности јединица ПВО за брзу и ефикасни реакцију на претње у и из ваздушног простора.

Усавршавање технике је, свакако, логичан цивилизацијски ход. Где је човек у свему томе?

– Најновија техника захтева потпуно технички и информатички оспособљено људство. Оцене које су наши припадници добили на преобуци за нове системе од иностраних стручњака дају нам за право да констатујемо да припадници РВ и ПВО иду у корак са савременим трендовима.

Многа приказана савремена средства на вежби „Садејство 2020” производ су домаће одбрамбене индустрије и наших стручњака. Ми смо и данас једна од ретких земаља у свету која се може похвалити да производи сопствени ваздухоплов. Ово нам говори да имамо кадаровски потенцијал.

Знања стечена на Војној академији, усавршавање у јединицама и институцијама ван Војске Србије обезбеђују услове за успешну употребу и одржавање савремених средстава и система наоружања. Вид РВ и ПВО је у свим армијама света високотехнолошки. Имамо квалитетне људе, а кроз разне облике школовања и усавршавања у земљи и иностранству оспособљаваћемо и убудуће наше припаднике и обезбедити им услове да у потпуности прате савремена техничко-технолошка достигнућа.

Шта данас можемо рећи о стандарду припадника РВ и ПВО?

– Све што је урађено по питању стандарда припадника Војске Србије односило се, наравно, и на припаднике РВ и ПВО. Увек се поставља питање да ли је могуће више, имајући у виду специфичност посла. Припадници РВ и ПВО увек су делили судбину нашег народа, а то ћемо и убудуће чинити.

Читав свет суочава се са пандемијом вируса корона, велики удео у спречавању ширења заразе дала је и Војска Србије. Каква је тренутна ситуација са вирусом корона у РВ и ПВО?

– Од марта месеца наш стални задатак је спречавања ширења вируса COVID-19 у командама и јединицама РВ и ПВО. Имали смо појединце инфициране вирусом, али

управо захваљујући предузетим мерама нисмо имали масовне појаве заражавања.

Делом снага пружили смо подршку цивилним структурама власти у борби против пандемије, извршавали смо редовне задатке, али и обезбедили услове за борбену обуку наших припадника на хеликоптерима Ми-35, обуку кадета Војне академије, пријем артиљеријско-ракетног система „панцир”, припрему и извођење здружене вежбе „Садејство 2020”.

Бити војни пилот је свакако жеља многих младих људи. Какве особине су неопходне да би се тај сан остварио?

– Да би неко постао војни пилот, прво мора да има најмање врлодобар успех у средњој школи, мора поседовати адекватне психофизичке способности и испуњавати врло строг здравствени критеријум. Уколико све ово поседује и прође прегледе, на крају га очекује селективно летење, последњи филтер где се цене психофизичке и моторичке способности кандидата. Савремена истраживања показују да само три до пет процената светске популације поседује способност неопходну за војног пилота. Али оно најважније, што мора да има сваки кандидат за пилота, јесте љубав према летењу, односно љубав према авијацији.

Ратно ваздухопловство и противваздухопловну одбрану чини и низ других специјалиста различитих профила. Нова техника у РВ и ПВО захтеваће и нове, младе стручњаке различитих категорија са неким новим знањима и вештинама. Колико је позив официра у јединицама РВ и ПВО данас атрактиван и како се РВ и ПВО односи у комуникацији са младим људима који треба да ступе у његове редове?

– Мислим да постоји простор за унапређивање наше комуникације у представљању младим људима читавог низа предности које са собом носи војни позив. Нашу пажњу морамо усмерити на младог човека који углавном користи савремена средства комуникације, који жели атрактивне и модерне садржаје, у складу с временом у коме живимо.

Моја порука младим људима је: Уколико желите да радите на најсавременијим средствима, желите да се непрекидно усавршавате у земљи и иностранству, да размењујете искуства са припадницима других оружаних снага, да изградите себе као личност, определите се за војни позив и постаните припадник Војске Србије. |

И У ЗЕЛЕНОЈ И У ЦРВЕНОЈ ЗОНИ

Епидемија вируса корона претворила је већину болница у Србији у установе за лечење особа оболелих од Ковида-19, а функцију нековид болнице, оне која током целог дана прима све хитне случајеве, имају само ВМА и Ургентни центар КЦ Србије. Њихов рад је због тога интензивнији. О томе сведочи податак да је на ВМА прегледано и збринато толико пацијената колико се у редовној ситуацији прегледа за две и по године. Како је данас тешко одвојити ковид од нековид пацијената јер се збрињавају сва ургентна стања, ВМА је постала болница у којој постоји и „зелена” и „црвена” зона.

Пише **Мира ШВЕДИЋ**

Војномедицинска академија под ојсагом короне, речи су које симболично описују стање у коме се наша та установа 2020. године. Сигурно ће у њеним анализима та година бити забележена као посебна, јер су се запослени у њој први пут сусрели са епидемијом заразне болести таквих размера, која је на пробу ставила не само војно здравство већ и цео здравствени систем земље. Наиме, епидемија вируса короне претворила је већину болница у Србији у установе за лечење особа оболелих од Ковида-19, а у Београду су функ-

цију нековид болнице, дакле оних које су 24 часа отворене за све хитне случајеве са територије Београда, уже централне Србије и дела Војводине, имале само две – ВМА и Ургентни центар КЦ Србије.

– Борба траје и не смемо да се опустимо ни за тренутак. ВМА је под великим притиском. Од увођења ванредног стања у Пријемно-тријажном одељењу Центра хитне помоћи ВМА урађено је 72.735 прегледа, у Центру хитне помоћи 57.706 прегледа, а од тога је било 8.367 пријема и више од 11.600 оперативних захвата. Преко Поликлинике ВМА обављен је пријем 17.440 пацијената. Дакле, имамо 250 одсто више пацијената него у истом периоду прошле године, али не и нас. У ствари, има нас мање на Бањици, јер је више од 250 људи у тимовима ван ВМА. Војномедицинска академија више није само на Бањици, она је срце које куца свуда у Србији – истиче начелник ВМА пуковник проф. др Миросав Вукосављевић у последњем рапорту.

Такав обим посла и толико ангажовање ВМА није могло да прође медијски незапажено. Новинари су навелико описивали стање које су видели. Читаоцима су износили низ личних судбина пацијената које су болест и мука довели до пријемно-тријажног шатора испред ВМА и Центра хитне помоћи, а било је речи и о преоптерећености медицинског особља у епидемији. Ми вам представљамо широко поље ангажовања и даноноћног рада лекара, медицинских сестара и техничара у око 180.000 m² зграде на Бањичком вису од тренутка проглашавања епидемије.

СРЕДА ЈЕ СВАКИ ДАН У НЕДЕЉИ

Од увођења ванредног стања Војномедицинска академија је постала дежурна здравствена установа за лечење и војних и цивилних нековид пацијената. Таква одлука донета је по налогу републичког Кризног штаба за сузбијање Ковида-19, након консултације са експертским тимом лекара из Кине, јер ВМА није могла због система централне вентилације да прима и лечи пацијенте оболеле од вируса корона.

И пре увођења ванредног стања на ВМА су вршене припреме за поступање у могућој епидемији. У Сектору за лечење формиран је Кризни тим који је од почетка сагледавао ситуацију и израдио акциони план за поступање у условима епидемије Ковида-19. Један од основних постулата акционог плана био је да се формира Пријемно-тријажно одељење, да се организационо и кадровски ојача Центар хитне помоћи (ЦХП), како би се омогућили што безбеднији услови за преглед нековид пацијената, заштитило здравствено особље и спречио улазак инфекције на ВМА.

– На почетку пандемије имали смо свакодневне састанке на којима смо разматрали бројне теме везане за што боље функционисање болнице у условима пандемије с циљем да пружимо адекватну медицинску негу и лечење оболелих, а да истовремено максимално заштитимо здравствено особље – каже пуковник проф. др Ненад Перишић, начелник Групе клиника интерне медицине. ➤

За начелника Центра хитне помоћи два месеца пре почетка епидемије постављен је општи хирург, потпуковник доц. др Милан Јовановић, који је успео да организује рад у њему и успостави сарадњу са цивилним колегама. Он каже да је на ВМА и пре епидемије било могуће специјалистичко лечење цивила, јер је Центар хитне помоћи био сваке среде дежуран за све хитне случајеве са територије Београда. Међутим, од 15. марта за њих је среда постала сваки дан у недељи.

– Наша мисија је да успешно збринемо све медицински угрожене грађане Србије који нам се обрате за помоћ за сва друга обољења и медицинске проблеме и на располагању смо им 24 часа дневно, седам дана у недељи. А како је ово ипак војна институција, могу да кажем да смо сви у првим рововима све док је то потребно! – истиче доц. др Јовановић.

Иако су им бурни сви дани и ноћи откако је почела епидемија короне, доц. др Јовановић памти 15. јул, када су у ЦХП имали 478 прегледа, 12 хируршких интервенција, три интервенције у ангио-сали и примили 46 пацијената на болничко лечење. Према његовим речима, успели су да сачувају здравствени систем те установе од пуцања захваљујући војној организацији јер њихове припреме нису започеле 15. марта са проглашењем ванредног стања, већ много раније.

– До „пуцања система” није дошло и заслугом запослених. Наши лекари и средње медицински кадар дали су свој максимум. Нико из Центра хитне помоћи ВМА није узимао годишњи одмор, а мислим и да се боловања могу избројати на прсте једне руке. Сви смо схватили озбиљност ситуације која је од нас захтевала додатно ангажовање и тако смо и радили. Здравље популације је било угрожено и ми смо морали да будемо као војска – у првим редовима. Нажалост, било је дана кад ходницима наше хитне помоћи није могло да се прође од гужве, али драго ми је што су људи разумели ситуацију и што знају да цене да је све што радимо у њиховом интересу – истиче доц. др Јовановић и додаје да је најтежи био период другог пика пандемије. „И Министарство одбране и Министарство здравља су нам од првог дана максимално изашли у сусрет, тако да нисмо оскудевали ни у чему, од потребног медицинског материјала до заштитне опреме за лекаре и медицинско особље. Уосталом, чињеница је да

Пуковник
проф. др **Мирослав
Вукосављевић**

У Центру хитне помоћи Војномедицинске академије се на дневном нивоу прегледа од 200 до 250 пацијената, иако је предвиђени капацитет за хитне пријеме око 120 пацијената. У поређењу са истим периодом од 1. марта до 1. новембра 2019, то је за 50% више пацијената у Центру хитне помоћи.

Пуковник
проф. др **Ненад
Перишић**

У овој ситуацији се показало да је само тимски рад формула за успех у борби против пандемије. Ми смо тренутно у „медицинском рајном стању” и свакодневно радимо на подизању медицинске „борбене готовости”.

је у Центру хитне помоћи ВМА од 127 запослених до средине октобра само један оболео од Ковида-19, а то говори да смо имали довољно заштитне опреме и да смо је адекватно користили”.

НА ПРВОЈ БОРБЕНОЈ ЛИНИЈИ

Да би се Центар хитне помоћи одржао постављено је, као нека врста предстраже, Пријемно-тријажно одељење. То је војна пољска болница под шаторима развијена испред зграде на Бањици. Подсећа на ратну пољску болницу на првој линији фронта.

– Ми и јесмо у рату, али је овог пута непријатељ невидљив. Само треба истрајати у дисциплини јер непријатељ увек може да се врати јачи и смртоноснији – каже др Јовановић.

Сви пацијенти пре него што уђу у зграду ВМА пролазе кроз Пријемно-тријажно одељење које се састоји из четири сегмента. Испред првог се мери температура. На основу тог параметра, али и клиничке слике, специјализовани тим процењује да ли ће обавити и брзо тестирање на Ковид-19 или ће се урадити додатне анализе крви и снимање плућа.

– Тестом се може детектовати инфекција седам дана од њеног почетка, али и антитета која су ту ако је пацијент прележао инфекцију. Довољна је једна кап крви из прста и резултат је видљив након 15 минута од доношења. Ако тест покаже да је вирус у организму, раде се крвна слика и снимак плућа, а након тога се пацијент шаље на ПЦР тест. Ако пацијент има знаке инфекције, упућује се у ковид болнице, а ако има само своју основну болест и није инфициран вирусом, усмеравамо га ка Центру хитне помоћи на даљу обраду, прихват и лечење на ВМА – објашњава начелник ЦХП.

Међутим, у трећем епидемијском таласу улаже се још више труда да би се разврстали пацијенти на оне који имају редовну болест и оне који болују од ковида.

– Сада нам долази огроман број пацијената са повишеном температуром, симптомима кашља, губитком чула мириса, укуса, а имају и своје тегобе попут инфаркта миокарда, упале слепог црева, везаних црева. Максимално се трудимо да инфекција не доспе у зграду и зарази остале пацијенте који захтевају нашу негу због других обољења – каже др Јовановић и додаје да нико ко им се обрати нема разлог за страх

да неће бити на време и адекватно медицински збринут.

У данима децембра, после вишемесечног интензивног рада, није лако ни медицинским радницима.

– Ово је наш посао, немамо избора и докле год будемо могли ми ћемо пружати помоћ. Нико није крив за овакву ситуацију, тако је како је, давали смо све од себе тако ће бити и убудуће – рекао је потпуковник доц. др Јовановић и још једном подсетио да Ковид-19 не можемо победити тако што ћемо се правити да не постоји. Бројни пацијенти нису ни знали да су позитивни, због благе клиничке слике, а било је чак и оних који нису имали температуру.

АНГАЖОВАЊЕ ИНТЕРНИСТА НА ВИШЕ ФРОНТОВА

У борби против Ковида-19 ВМА има и додатни фронт – ангажовање медицинског и немедицинског особље те установе у ковид болницама. Као примере пуковник проф. др Вукосављевић наводи ковид болницу у ВМЦ „Карабурма” и привремену ковид болницу у београдској Штарк арени.

– Војна болница на Карабурми бори се против ковида од почетка априла, а ВМА даје 99 посто особља за функционисање те болнице и то не само медицинског већ и логистичког и сваког другог – истиче начелник ВМА и наглашава да је и командно особље привремене ковид болнице у Штарк арени такође са ВМА.

Дугачак је списак градова и болница по Србији где су све доктори ВМА помагали током пандемије. Најлакше је рећи да их је било свугде где је то било потребно. И начелник ВМА је почетком јула учествовао у формирању лаке пољске болнице у Новом Пазару и сваки од пунктова је са особљем ВМА у више наврата личне обилазио.

Тај одлив лекара свакако се одразио и на рад ВМА. Пуковник проф. др Ненад Перишић каже да су свакодневно имали комуникацију са начелником Сектора за лечење, са замеником начелника ВМА, начелником ВМА и гледали како да помогну установи, пацијентима који долазе, а како другим установама.

– У почетку су наши инфектолози били или у ВМЦ „Карабурма”, у болници „Драгиша Мишовић” или у КБЦ Земун. Тако да смо доста људи, посебно инфектолога, дали другим болницама, а онда је требало ор-

Пуковник проф. др **Бобан Ђорђевић**

Рајл њроћив невидљивој нејријатијеља њрви њућ до сада у историји води здравство. Обично санијетел њратић војску у рајну, а сад је обрнуто. Ми смо и у њрвим и у њоследњим борбеним редовима, а остали нам њомажу. Имамо рајл без фронтља и њозагине.

Потпуковник доц. др **Милан Јовановић**

Ово је наш њосао, немамо избора и докле њод будемо моћли ми ћемо њружатић њомоћ. Збринули смо свакој њацијетилла који нам се обратићо за њомоћ. Нико није крив за овакву ситиуацију, њако је како је, давали смо све од себе, њако ће битић и убудуће. Све ће ово њроћи, нишћла не њраје вечно.

ганизовати рад код нас. Зато смо појачали Клинику за инфективне и тропске болести са интернистима, да помогну јер је био велики притисак пацијената на ВМА. Било је напорно, оптерећујуће и имали смо много више дежурстава него што је обично. И сада је. Проблем је кад се разболи лекар, сестра, онда морате да неког другог убаците.

Професор др Перишић наводи да су морали да изврше неке организационо-формацијске промене интернистичких клиника ВМА. Да би кадровски ојачали ЦХП ВМА медицинским техничарима и болничарима фузионисане су клинике за реуматологију, ендокринологију, физикалну медицину и Клиника за кожне и полне болести. Поред тога, интернисти и лекари са других помених клиника упућени су у ковид болнице на испомоћ.

– У овој ситуацији показало се да је само тимски рад формула за успех у борби против пандемије. Ми смо тренутно у „медицинском ратном стању” и свакодневно радимо на подизању медицинске „борбене готовости”. Током овог периода највише су биле оптерећене, поред ЦХП ВМА и тријажног одељења, Клиника за ургентну и интерне медицине, Клиника за плућне болести, Клиника за кардиологију, Клиника за гастроентерологију, чак и Клиника за хематологију, јер је морала да прими хематолошке онколошке пацијенте из других здравствених установа – каже наш саговорник и додаје да је у таквим условима отежан рад медицинских техничара и лекара. – У болницу се примају хитна интернистичка стања и болесници са малигним болестима. У неколико наврата рађене су хитне кардиолошке, гастроентеролошке интервенције и операције животно угрожених чак и ковид позитивних пацијената, уз максималне мере заштите особља. Такви болесници су након тога премештани у ковид болнице.

Он објашњава како разликују ковид од нековид пацијенте.

– Тестови као што су ПЦР и брзи антигенски тест су неопходни у свакодневној клиничкој пракси, али нису, као што знамо, апсолутно поуздани. Чак иако су негативни, а имамо типичну клиничку слику, јасне друге лабораторијске и морфолошке показатеље, можемо на основу тога бити сигурни да се ради о Ковид-19 болести.

Наш саговорник каже да у Центру хитне помоћи свакога дана дежурају интернисти различитих специјалности. Увек имају дежурног кардиолога, дежурног нефролога, приправан тим за хитне кардиолошке и гастроентеролошке интервентне процедуре и приправне лекаре других специјалности који по потреби долазе од куће.

– Мислим да би ВМА требало у перспективи да се ојача млађим здравственим кадром, јер су енергија младости и искуство старијих кључ за успешно функционисање болнице.

Начелник Групе клиника интерне медицине истиче да Министарство одбране, Управа за војно здравство и Управа ВМА чине све да се одржи терцијарни ниво здравствене заштите у условима пандемије, што није нимало лак задатак. Наглашава да су најбитнији тимски рад и добра комуникација са сваким начелником организационе јединице и управом ВМА. Према његовим речима остварена је и добра сарадња са цивилним здравственим установама, пре свега са Клиничким центром Србије и Ургентним центром те установе, а значајну улогу у тој сарадњи имају начелник Сектора за лечење ВМА пуковник доц. др Ненад Ратковић и потпуковник доц др. Милан Јовановић.

– Неки наши лекари са интернистичких и других клиника раде непрекидно девет месеци на Карабурми и сигурно им није лако, али је и рад у нековид болницама у условима пандемије изразито тежак јер прегледамо велики број пацијената, а нико на челу не пише да ли је асимптоматски клицоноша или је у почетку инкубације. Посебно нам је тешко када говоримо о броју преминулих од Ковида-19, а још теже када помислимо на здравствене раднике који су пружајући несебично помоћ оболелим изгубили живот у борби са овим злом. Надам се да ће масовна вакцинација против ове болести, уз придржавање превентивних мера, вратити живот у нормалу – истиче пуковник проф. др Перишић.

ВЕЛИКА ЖИВОТНА ШКОЛА И ЗА ХИРУРГЕ

Док се интернисти боре да организују рад на ВМА у условима када им је велики број лекара у другим војноздравственим и цивилним установама, хируршке клинике су смањивале по једно одељење, спрам броја особља, како би могле да сачине нормалне смене и дежурства. Морали су да збрињавају велики број хируршких пацијената, пре свега хитна хируршка стања, и у овој ситуацији највећи удар био је управо на хирургију.

– Отежавајућа околност била је та што је од отварања ковид болнице на Карабурми велики број анестезиолога премештен тамо, тако да су они који су остали на ВМА радили без дана одмора и без радног времена да би се покrio програм. Осим хитних стања, оперисали смо све карциноме и све заказане пацијенте који су имали малигну

ДОПРИНОС СЕКТОРА ЗА ПРЕВЕНТИВНУ МЕДИЦИНУ

– У периоду март–новембар у Сектору за превентивну медицину ВМА узето је 5.595 узорака назифарингеалног бриса за анализу на присуство SARS CoV2, урађено је 11.976 брзих тестова на антитела, 504 PCR анализе на SARS CoV2, 612 антигенских тестова, 3.123 ELISA

тестова на антитела. Извршена је дезинфекција 5.000 m² на ВМА, 10.000 m² у Генералштабу и 5.000 m² у осталим организационим јединицама МО и ВС. Учествовали смо у ревизији пројеката ковид болница у Батајници и Крушевцу. У болници на Карабурми стално су ангажовани један епидемиолог и један санитарни техничар, а на ВМА имамо сваког дана дежурног једног лекара и једног техничара – каже начелница Сектора за превентивну медицину ВМА проф. др Соња Марјановић и истиче да је у протеклих девет месеци само октобар био мало блажи, остали месеци рада су били заиста тешки.

болест. Највећи удар имали смо на клинике за општу хирургију, ортопедију, пластичну, грудну хирургију и урологију, где се неке од процедура раде само на ВМА – каже пуковник др проф. Бобан Ђорђевић, начелник Групе хируршких клиника.

Војна болница на Карабурми бори се њојив ковида од њојейка айрила, а ВМА даје 99 њојто особља за функционисање њоје болнице и њо не само медицинској већ и лојистичкој и свакој другој – истиче начелник ВМА и најлашава да је и командно особље њривремене ковид болнице у Шћарк арени њакође са ВМА

Стално је оптерећен и операциони блок ВМА, који у свом саставу има 16 операционих сала и где се раде све гране хирургије, изузев гинекологије и акушерства. Од марта се свакодневно у 10–16 операционих сала изводе 1–3 операције. Од хитних стања доминирају пацијенти који су доживели различите трауме, особе које имају малигна обољења и кардиоваскуларни болесници. На месечном нивоу кроз интензивну негу прође између 450 и 650 пацијената. Ноћу их је највише и тада имају највише посла у јединицама интензивне неге. Тај број се повећавао како су се друге болнице затварале. Кад је ортопедска болница опет претворена у ковид, њихови хирурзи се сада налазе на испомоћи на ВМА и ту оперишу свакодневно.

– Често се дешава да пацијенти који се преко Центра хитне помоћи ургентно збрињавају дођу од куће, да нису ни свесни да су позитивни, а имају друге здравствене тегобе и проблеме. Тек се на одељењима на постоперативном опоравку, или након одрађене интернистичке процедуре, установи да су позитивни и њихово збрињавање мора да се настави у некој другој установи. Тада их најчешће преузимамо на даље лечење на Карабурму – каже проф. др Ђорђевић.

– Често се дешава да пацијенти који се преко Центра хитне помоћи ургентно збрињавају дођу од куће, да нису ни свесни да су позитивни, а имају друге здравствене тегобе и проблеме. Тек се на одељењима на постоперативном опоравку, или након одрађене интернистичке процедуре, установи да су позитивни и њихово збрињавање мора да се настави у некој другој установи. Тада их најчешће преузимамо на даље лечење на Карабурму – каже проф. др Ђорђевић.

Такве ситуације су и те како ризичне и за особље ове установе, јер долази до преноса инфекције вируса са пацијената на запослене на ВМА. То се најбоље види по броју оболелог медицинског особља. Тренутно је око трећи-

Често се дешава да пацијенти који се преко Центра хитне помоћи урентно збрињавају дођу од куће, да нису ни свесни да су позитивни, а имају друге здравствене проблеме. Тек се на одељењима на постоперативном опоравку, или након одрађене интернистичке процедуре, установи да су позитивни и њихово збрињавање мора да се настави у некој другој установи.

не састава Клинике за анестезиологију, које је остало на ВМА, заражено Ковидом-19 и налази се на лечењу или у изолацији. Неки су били у јако критичном стању, интубирани и успешно се сада опорављају и на кућном су лечењу.

Пуковник проф. др Ђорђевић истиче да су се од првог дана организовали тако да главни удар прихвати тријажни шатор и похваљује све специјализанте који су били тамо, било да су хируршке, интернистичке или неке друге области, као и докторе који су на волонтерским специјализацијама и који су се добровољно јавили да помогну. Млади људи су показали да су храбри и да апсолутно нису бирали посао. Сви су, како каже, показали велику оданост медицини и спремност да буду прави лекари.

– Ово нам је велика животна школа да научимо да морамо заједно све да радимо и да једино када тако радимо можемо да превазиђемо све проблеме и све ситуације. Поносан сам на све лекаре који раде на ВМА, медицинске сестре и техничаре јер нам се није десило да неко неће да спроведе задатке који су им дати. Сви су апсолутно радили као један. И ми хирурзи смо морали да пратимо све што носи ковид као инфекција, јер је то било ново и за наше интернисте, с тим што су они били много више укључени од нас у лечење ковид пацијената. А где је недостајало људство, ми смо помагали. Хирурзи свих специјалности ишли су да раде у ковид болнице, па и кардиохирурзи. Не знам да ли се то игде десило – каже наш саговорник.

Тако је вирус, као невидљив непријатељ, био испит за систем војног здравства, које мора да функционише у свим ситуацијама. Професор др Ђорђевић каже да им је ово школа да против невидљивог непријатеља морају да се боре заједно, јер медицина није уско специјализована. Уско специјализовани су само неки од проблема.

– Специјалности нам дају квалитет више, али је ова ситуација показала да морамо да будемо много ширих посматрања и да заједнички радимо у жељи да свима помогнемо. Јер ако недостаје и једна мала карика, пада цео систем. Осим тога, ово што се дешава са епидемијом указује нам на то да о свему морамо да водимо рачуна и да приступ медицини мора да се врати на почетак – на Хипократа, коме смо сви дали заклетву да будемо лекари. Ово је био прави испит који је по мом мишљењу положило војно здравство и ВМА. Овде смо сви радили према својим позицијама апсолутно све и није било подела на активне официре и војне службенике. А овај рат против невидљивог непријатеља први пут до сада у историји води здравство. Обично санитет прати војску у рату, а сад је обрнуто. Ми смо и у првим и у последњим борбеним редовима, а остали нам помажу. Имамо рат без фронта и позадине, каже на крају наш саговорник. |

Фото: Андрија Гавриловић

СИСТЕМ

Дан Четврте бригаде КоВ

A large, intense explosion or fire is the central focus of the image, occurring in a field. The fire is bright orange and yellow, with a thick plume of dark smoke rising from it. In the background, a dense line of dark green trees is visible against a pale, overcast sky. The foreground shows a dirt path or field with some sparse vegetation.

**ВОЈНИЦИ
ЗА СВЕ ТРИ
МИСИЈЕ**

Вежбе, стационарна логоровања, обука, ангажовање у КЗБ, опремање савременим средствима наоружања и војне опреме, помоћ локалној самоуправи у борби против Ковида-19, припреме за одлазак пешадијске чете у мултинационалну операцију UNIFIL у Либан, укратко описују рад припадника Четврте бригаде КоВ у све три мисије Војске Србије у прошлој години. Посетили смо их поводом Дана јединице, 31. јануара, да сазнамо какви су им планови и за предстојећу 2021. годину.

Пише Мира ШВЕДИЋ

Припаднике Четврте бригаде КоВ обишли смо 3. децембра на ВК „Пасуљанске ливаде”, где су изводили тактичку вежбу са бојевим гађањем „Заједнички удар 2020”. Вежба се одвијала у оквиру њиховог десетодневног стационарног логоровања на том полигону од 25. новембра до 5. децембра. Том приликом делови пешадијских, механизованих, тенковских и артиљеријских јединица бригаде извели су тактичка увежбавања, тактичке вежбе и тактичке вежбе са бојевим гађањима. Циљ извођења тих вежби био је унапређење употребне вредности јединице и подизање оперативне способности бригаде за извршење додељене мисије.

– Имајући у виду отежане временске услове у којима су реализоване активности и резултате гађања из личног и колективног наоружања, могу рећи да сам веома задовољан залагањем припадника бригаде и обученошћу за решавање ватрених и тактичких задатака – истиче командант бригаде пуковник Новица Петровић и наглашава да су биле предузете све мере на очувању живота и здравља људства и мере против ширења вирусне инфекције Ковид-19.

ОБУКА ЈЕ ПРИОРИТЕТ

Сваки излазак јединице на полигон, као што је и ово стационарно логоровање, за њене припаднике је изузетно користан јер се таквим видом планске обуке стичу нова знања и вештине. Припадници Четврте бригаде КоВ ове године имали су прилику да своја знања и вештине провере и на здруженој вежби „Садејство 2020”. Учествовали су са пешадијском четом „лазара-3”.

– Искуства стечена на тој вежби су велика, а старешине и војници наше бригаде показали су висок степен обучености и моралне чврстине за извршавање тактичких и ватрених задатака. Посебно желим да истакнем да су учесници вежбе имали прилику да сагледају своје место у односу на остале јединице КоВ и РВ и ПВО и остваре јединствено дејство. Ефекти вежбе били су импресивни и било је право задовољство видети све јединице у покрету и посматрати како извршавају ватрене задатке – наглашава командант бригаде.

Вежбе су за јединице важне, а за посматраче занимљиве, и то је увек ревијални приказ постигнутих оперативних способности. Међутим, најважнији задатак Че-

Сарадња са органима локалне самоуправе је на добром нивоу, а локално становништво и снаге КФОР-а на КиМ препознају и цене професионалан однос који у извршавању тих задатака имају припадници наше бригаде. Такође, имамо веома добру сарадњу са органима МУП-а.

тврте бригаде јесте обезбеђење 117 километара административне линије према Аутономној Покрајини Косово и Метохија и контрола КЗБ у Сектору „Југ”. Ту су јединице бригаде распоређене у базама и поседнутим објектима. Војници и старешине су обучени, опремљени и високо мотивисани за извршење тог задатака, који се у КЗБ пре свега огледа у спречавању илегалних прелазка административне линије, шверца робе и стоке, те спречавању илегалне сече шума у захвату административне линије. Њихов приоритет је безбедност грађана на југу Србије, без обзира на верску, националну и политичку припадност.

– Сарадња са органима локалне самоуправе је на добром нивоу, а локално становништво и снаге КФОР-а на КиМ препознају и цене професионалан однос који у извршавању тих задатака имају припадници наше

бригаде. Такође, имамо веома добру сарадњу са органима МУП-а. Редовно размењујемо информације, нарочито о КЗБ, и координишемо заједничке активности.

Војнике и старешине бригаде и осталих јединица КоВ током ангажовања у КЗБ скоро свакодневно обилази командни састав бригаде.

– Приликом обиласка разговарамо са људима. Иако највећи део припадника бригаде има велико искуство у извршавању задатака на обезбеђењу административне линије и одлично познају Копнену зону безбедности, увек их подсећам на поштовање процедура у КЗБ и на мере за рад на безбедан начин, посебно у руковању са личним и колективним наоружањем, а све како би се сачували животи људи и извршили постављени задаци – објашњава командант.

Бригада је опремљена беспилотним ваздухопловима Air Robot AR-100С – дроном и извиђачким мултисензорним комплетом – КИМ-1, захваљујући којима је побољшана могућност извиђања и прикупљања информација у зони обавештајне одговорности бригаде

Значај се придаје и одржавању, унапређењу стања и побољшању услова живота и рада у КЗБ.

– Сви објекти су функционално исправни и пружају потребне услове за живот и рад. Наравно, увек има простора за унапређење и ми у наредном периоду очекујемо да се још више побољша стање објеката за смештај војника и технике – каже пуковник Петровић.

НАСТАВЉА СЕ ОПРЕМАЊЕ ЈЕДИНИЦЕ

За несметано функционисање јединице веома је битно опремање. Кажу нам да имају веома позитивна искуства у коришћењу оклопног борбеног возила „лазар-3“, којима је јединица опремљена. Пешадијске јединице добиле су поуздано модерно борбено возило, захваљујући коме су по речима нашег саговорника унапређене мобилне способности и размештај у зони операције, побољшане маневарске могућности јединице, као и ватрена моћ и заштита људства.

– Тренд опремања јединице савременим средствима НВО настављен је и у 2020. години. Бригада је опремљена беспилотним ваздухопловима Air Robot AR-100С – дроном и извиђачким мултисензорним комплетом – КИМ-1, захваљујући којима је побољшана могућност извиђања и прикупљања информација у зони обавештајне одговорности бригаде. Део јединица добио је и нову теренску возила УАЗ. Такође, инжењеријске јединице су добиле модерне инжењеријске машине, а логистичке јединице нова санитарна, транспортна и специјална возила. У наредној години очекујемо наставак опремања новим средствима НВО, преваходно заштитном-балистичком опремом КЗБО Т-19, новим модуларним аутоматским пушкама 6,5/7,62 mm М-19, модернизованим артиљеријским оруђима, новим средствима телекомуникације, теренским возилима и друго – истиче командант бригаде.

КОВИД ЈЕ ОБЕЛЕЖИО И ЊИХОВ РАД

Рад и ове јединице у 2020. обележила је епидемија заразне болести Ковид-19. У тим околностима јединица се понашала пожртвовано и одговорно.

– Током ванредног стања Четврта бригада КоВ добила је задатак да пружи помоћ цивилним властима у спречавању ширења

ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ДАНА ЈЕДИНИЦЕ

Дан јединице – 31. јануар и слава бригаде – Свети Атанасије Велики (био је слава пука чије традиције бригада наставља) ове године биће обележени скромно, уз поштовање мера које је препоручила Владе Републике Србије за спречавање ширења вирусне инфекције Ковида-19.

вируса корона у Врању и Пчињском округу, као и МУП-у Републике Србије у обезбеђивању граничних прелаза и прихватних центара за мигранте. Сви добијени задаци су извршени правремено и професионално. Приликом извршавања задатака предузимане су све неопходне мере заштите људства и мере на спречавању ширења вирусне инфекције Ковид-19 – каже пуковник Петровић и додаје да су били ангажовани и на обезбеђењу објеката за смештај оболелих у Врању. Локалним самоуправама уступили су шаторе, кревете, јастуке и ћебад како би олакшали збрињавање оболелих.

Наравно, утицај пандемије испојио се на јединицу само у смислу предузимања појачаних мера заштите људства, али не и на одустајање или отказивање задатака и активности. То су и доказали извршењем задатака у КЗБ-у и извођењем поменутих стационарних логоровања у новембру и децембру.

ГРАД ВОЈНИЧКЕ ТРАДИЦИЈЕ

Гарнизон Врање има дугу војничку традицију. То се види и по одзиву младих за пријем у службу у својству професионалног војника, али и за војне школе.

– Конкурс за професионалне војнике је отворен, тако да сви који желе да заснују

Конкурс за професионалне војнике је отворен, тако да сви који желе да заснују радни однос у јединицама бригаде могу да се јаве и уђу у селекцију. Највећи део војника на добровољном служењу војног рока из Пчињског округа се и пријављује за службу у јединицама бригаде.

ДРУГА МИСИЈА ВОЈСКЕ

У оквиру реализације задатака из домена друге мисије војске, у септембру 2020. године, Четврта бригада КоВ је по четврти пут упутила пешадијску чету у мултинационалну операцију UNIFIL у Републику Либан.

радни однос у јединицама бригаде могу да се јаве и уђу у селекцију. Највећи део војника на добровољном служењу војног рока из Пчињског округа се и пријављује за службу у јединицама бригаде – истиче наш саговорник.

За успешан рад јединице важна је и подршка и помоћ органа локалне самоуправе – начелника Пчињског управног округа, народних посланика који су из тог рејона, свих председника општина, градоначелника, културних институција, школа, здравственог центра. Командант Четврте бригаде увек може да рачуна на све те институције и на њихову помоћ и да зна да ће моћи да реши било који проблем из њихове надлежности. Наравно, и бригада је у служби Пчинског округа и свих институција које су ту – од Трговишта, преко Бујановца, Врања, Владичиног Хана, Сурдулице. Њени припадници учествују на многим локалним манифестацијама. Нарочито на обележавању значајних датума из наше историје.

Посебно је добра сарадња са Српском православном црквом и Врањском епархијом.

– Војска и црква су две институције које код становништва уживају веома велико поверење. Овде на југу Србије Четврта бригада Копнене војске и Епархија врањска упућени су једни на друге. Међусобна сарадња огледа се пре свега кроз учешће у бројним активностима које организује епархија или бригада. Као врхунац те сарадње истакао бих и заједничко ангажовање на уређењу и опремању богослужбеног простора у Касарни „1. пешадијски пук књаза Милоша Великог”, тј. капели Светог Атанасија Великог – истиче командант бригаде.

ЧЕТВРТИ ПО РЕДУ

За добар глас те бригаде заслужни су и њени команданти. Они су у њој исписивали свој пут, али и пут јединице, градећи њено место у Војсци и друштву. Наш саговорник, пуковник Новица Петровић, који је на дужност команданта Четврте бригаде КоВ постављен 15. августа, четврти је командант тог састава – после генерал-потпуковника Милосава Симовића и бригадних генерала Зорана Лубуре и Слободана Стопе. Долазак у Врање био је у ствари његов повратак у тај град после 33 године, јер је у Касарни „1. пешадијски пук књаза Милоша Ве-

ликог” био 1987. као кадет прве године Војне академије. Ту је провео првих 40 дана на основној обуци, научио основне војничке дужности и извршио прво гађање из пешадијског оружја на стрелишту „Вртогош”, те положио војничку заклетву. Врање је, како каже, на неки начин симбол и персонификација југа Србије, град са дугом војничком традицијом, где се војник гледа, цени и доживљава као свој.

Пуковник Петровић је артиљерац. Више од 20 година је обављао командирске и командантске дужности најпре у 152.мабр у Ђуприји, па у 203. мабр у Алексинцу и у Мешовитој артиљеријској бригади у Нишу. Искуство је стекао радећи и у Команди Копнене војске, где је провео пет година на одговорним дужностима. Био је на командно-штабном и на генералштабном усавршавању (2002. и 2012), а прошле године завршио је Високе студије безбедности и одбране.

– У артиљерији сам научио да поштујем сваког војника до последњег, „трећег додавача”, јер само тако смо сви тим и једино тако можемо да опстанемо и да будемо

Пуковник
Новица Петровић

Настојао сам да увек радим поштено и војнички, да предузимам све што могу да сачувамо људе и јединицу и да извршавам задатке, да се владам људски и војнички, јер знам да сви заједно радимо часну и праведну ствар за своју земљу и своју државу

у стању да извршимо сваки задатак. Увек сам ослушкивао глас трупе и осећао дух јединице. Сва искуства која сам стекао у мом радном веку помажу ми да и ову дужност обавим онако како се то и очекује, успешно. Наравно, дужност команданта Четврте бригаде КоВ је захтевнија од свих претходних и ја сам тога потпуно свестан, али уз подршку припадника јединице и претпостављене команде верујем да ћу успети да одговорим свим захтевима – истиче пуковник Петровић.

У наредном периоду ће, како каже, инсистирати на реализацији обуке јединица, како би биле у стању да одговоре постављеним задацима, а на крају разговора, открива свој мото:

– Настојао сам да увек радим поштено и војнички, да предузимам све што могу да сачувамо људе и јединицу и да извршавам задатке, да се владам људски и војнички, јер знам да сви заједно радимо часну и праведну ствар за своју земљу и своју државу и верујем да ће Бог увек бити на нашој страни, па да онда ни војничка срећа неће изостати. |

Фото: Јово Мамула и Андрија Гавриловић

У 204. ваздухопловној бригади РВ и ПВО

НЕМА ПРЕДАХА

Бројни важни задаци, из којих произлазе одговорност и значај јединица у саставу бригаде, не дозвољавају предах њеним припадницима, спремним на све савремене изазове и поносним на снагу и моћ традиције која их свакодневно додатно обавезује

Пише Душан ГЛИШИЋ

Непрекидна контрола и заштита ваздушног простора Републике Србије, непосредна ватрена подршка снагама и јединицама Војске, превозење и транспорт ваздушним путем, трагање и спасавање, извиђање из ваздушног простора, летачка обука и школовање будућих пилота, учешће у међународној војној сарадњи и мировним операцијама и пружање подршке цивилним структурама у случају природних и других непогода најважнији су задаци 204. ваздухопловне бригаде, чије су ескадриле, управо због њиховог значаја, традиционално опремљене савременом ваздухопловном техником и модерним средствима. У њеном саставу су четири авијацијске ескадриле – 101. ловачко-бомбардерска, 252. школско-тренажна, 890. мешовита хеликоптерска и 138. транспортна; два батаљона

– 24. ваздухопловно-технички и 17. батаљон за обезбеђење летења и 177. артиљеријско-ракетни дивизион за противваздухопловна дејства, базирани на аеродрому „Пуковник-пилот Миленко Павловић”.

– Извршавање наменских задатака и многобројних обавеза јединица 204. бригаде у години за нама одвијало се у посебним условима, понекад и у ванредним околностима, првенствено изазваним пандемијом короне, али смо, упркос свему, успели да извршимо све редовне и ванредне задатке. У неким областима надмашили смо резултате постигнуте 2019. године, мада су изостале међународне вежбе у којима традици-

онално учествује наша јединица, као што су БАРС, „Air Solution”, гађање циљева у ваздушном простору у Бугарској... Унапредили смо способност непрекидне контроле и заштите суверенитета ваздушног простора Републике Србије, извршили планирану обуку кадета Војне академије, која је, захваљујући усавршавању наших пилота и других припадника јединице у земљи и у иностранству, за нијансу квалитетнија него протеклих година, чиме смо створили још једну генерацију пилота спремну да заузме своје место у плавом ешелону Војске Србије. Сви они ће бити окосница и носиоци моћи ваздухопловства у наредном периоду. Наставили смо с планираним организацијским променама, повећали укупан број извршених налета и реализованих бојевих гађања у односу на претходни период. Ту посебно истичем значајне резултате постигнуте на вежби „Садејство 2020” на којој је проверена и потврђена ви-

Унапредили смо способност непрекидне контроле и заштите суверенитета ваздушног простора Републике Србије, извршили планирану обуку кадета Војне академије, која је, захваљујући усавршавању наших пилота и других припадника јединице у земљи и у иностранству, квалитетнија него протеклих година

сока оспособљеност наших припадника и квалитет програма обучавања, као и способност планирања, организовања и извођења сложених задатака – истакао је командант 204. ваздухопловне бригаде бригадни генерал Бране Крњајић.

Све то, наравно, не би било могуће без опремања јединица одређеним бројем ваздухоплова и новим средствима за опслуживање ваздухоплова. Но, процес опремања, како нам је рекао генерал Крњајић, није завршен.

– У наредном периоду очекује нас модернизација постојећих авиона МиГ-29 на стандард СМ и увођење у употребу још четири авиона истог типа, који ће користити нова савремена убојна средства, чиме ћемо оперативне способности подићи на још виши ниво. Ове године довршена је светлосна сигнализација на маневарским површинама аеродрома, логистички смо подржали реализацију задатака и вежби који су реализовани на нашем аеродрому, примили смо још једну генерацију ваздухопловотехничког официрског и подофицирског кадра школованог на Војној академији и Средњој војној стручној школи, као и у сарадњи са Ваздухопловном академијом „Петар Драпшин“. Истовремено, свакодневно се залажемо да унапредимо услове у којима живимо и радимо – рекао је генерал Крњајић.

НЕУМОРНИ „ВИТЕЗОВИ“

У једној од најпрестижнијих јединица, не само 204. ваздухопловне бригаде већ и Војске Србије, 101. ловачко-бомбардерској авијацијској ескадри, по ко зна који пут уверавамо се да нема времена за предах. Задаци које извршавају, од којих су најважнији свакодневна контрола и заштита ваздушног простора, не дозвољавају опуштање. Сем тога, популарни „вitezови“ обучени су и за заштиту групација војске и објеката на територији у зони операција, извиђање из ваздуха и дејство по земаљским циљевима. Командант јединице потпуковник Бојан Јеленковић наглашава да је оспособљеност јединице за извршава-

Бригадни генерал
Бране Крњајић

У наредном периоду очекује нас модернизација постојећих авиона МиГ-29 на стандард СМ и увођење у употребу још четири авиона истог типа, који ће користити нова савремена убојна средства, чиме ћемо оперативне способности подићи на још виши ниво

ње наменских задатака на завидном нивоу захваљујући обуци пилотског и техничког састава, како сопственим капацитетима, тако и у Руској Федерацији. Део обуке је извршен у ранијем периоду и верификован учешћем на међународним војним вежбама БАРС и „Air Solution“ са ратним ваздухопловствима Русије и Румуније.

– Способност за извршење задатака јединица је потврдила успешним ракетирањем циљева у ваздушном простору на полигону „Шабла“ 2019. године у Републици Бугарској. Значајан напредак у обуци током ове године остварен је нашим учешћем на вежби „Садејство 2020“ на полигону „Пештер“, на којој су авиони МиГ-29 после више година дејствовали по циљевима на земљи. У склопу треће фазе модернизације авиона МиГ-29 један

НАОРУЖАЊЕ

Јединице 204. ваздухопловне бригаде опремљене су авионима МиГ-29 и МиГ-21, *супергалеб* Г-4 (1 Н-62Т), *утва* 75, Ан-26, Јак-40, хеликоптерима *газела*, Ми-8 и Ми-17, противавионским топовима 40 мм *бофорс*, осматрачким аквизицијским радаром *жирафа*, лаким преносним ракетним системом *шило*.

део пилота и техничара успешно је завршио обуку у Руској Федерацији. Ремонт и модернизација нових средстава додељених 101. ловачкој ескадри као и оспособљавање млађих припадника иде планираним темпом, чиме је јединица знатно унапредила оперативне способности првенствено за контролу и заштиту суверенитета ваздушног простора Републике Србије – рекао је потпуковник Бојан Јеленковић.

ШКОЛА ПИЛОТА

Од 2006. године у 204. авијацијској бригади је и 252. мешовита авијацијска ескадрила, чији тежишни задатак поново постаје обука и тренажа припадника рода авијације. Данашњи назив 252. школско-тренажна авијацијска ескадрила добија четири године касније. Јединица наставља традицију Прве српске ескадриле, што је био и остао један од примарних мотива и веома јаким чинилаца успешности бивших, садашњих и будућих припадника јединице.

– Наша ескадрила је намењена за ваздухопловну ватрену подршку јединица Копнене војске и извиђање из ваздуха, борбену обуку сталног састава, тренажу пилота ван састава тактичких јединица РВ и ПВО, обуку кадета-пилота и младих пилота по наставном плану и програму Војне академије, али и селекцију кандидата за Војну академију и одржавање ваздухоплова у првом степену – каже командант 252. школско-тренажне авијацијске ескадриле мајор Дарко Јефтић и додаје да су њихови пилоти присутни и током контролно тактичког и бојевог гађања снага АРЈ за ПВД и Речне флотиле, када су ангажовани за вучу мета.

Ових дана су код њих на школовању кадети пете године 141. класе Војне академије, који завршавају раздео „Инструменталног и ноћног летења“ на авиону *ласџа* и тиме стичу услов за прелазак на теоријски и практични део обуке на *суйерјалебу*. Поред њих су на обуци и кадети четврте године 142. класе ВА на разделу „Основно и акробатско летење“ на авиону *ласџа*. >

На здруженој тактичкој вежби с бојевим гађањем „Садејство 2020”, поред других јединица, учествовала је и 252. школско-тренажна авијацијска ескадрила, која је веома успешно приказала достигнути ниво оспособљености за извршење наменских задатака. Према речима мајора Јефтића, јединица је фазу припрема за извођење вежбе искористила за тренажу пилота за извршење задатака непосредне ваздухопловне ватрене подршке и садејства са осталим учесницима у вежби, што је за резултат имало добијање одличне оцене за ракетирање земаљских циљева на вежби.

ОЈАЧАНИ „ПЕГАЗИ”

Истичући да је увођење у борбену употребу хеликоптера Ми-17В5, најпре два 2016, а затим још три 2019. године, знатно допринело квалитету реализације свих задатака јединице, мајор Бојан Тркуља, заменик команданта 890. мешовите хеликоптерске ескадриле, рекао је да су висок степен оспособљености за извршавање наменских задатака припадници ескадриле показали и током ракетирања земаљских циљева на вежби „Садејство 2020”.

– Увођење изузетно опремљених и моћних хеликоптера Ми-17 омогу-

ПОНОСНИ НА ТРАДИЦИЈУ

Двеста четврти ловачки пук формиран је 2. децембра 1949. на Аеродрому „Земуник”. У другој половини 1950. године пук пребазира на Аеродром „Земун”, а 15. маја 1951. прелази на новоизграђени аеродром у Батајници, где се јединица и данас налази. Током 70 година постојања кроз јединицу која наставља традиције славног 6. ловачког пука, херојског браниоца Београда током ваздушних напада априла 1941, прошао је велики број врхунских професионалаца, али и моћне технике, од авиона Јак-3 до МиГ-29.

Ћило нам је ефикаснију реализацију свих задатака, од хеликоптерског десанта, преношења терета и рада са спољном дизалицом до 300 килограма, до гашења пожара. Наравно, изузетна је ефикасности у извршавању задатака у непосредној ватреној подршци снагама на терену са ракетним наоружањем и топом 23 милиметра – каже мајор Бојан Тркуља.

Поред тога, у јединици истичу да се и другим хеликоптерима у саставу ескадриле, попут газеле и Ми-17, непрекидно изводи и обука на достига-

Увођење изузетно опремљених и моћних хеликоптера Ми-17 омогућило нам је ефикаснију реализацију свих задатака, од хеликоптерског десанта, преношења терета и рада са спољном дизалицом до 300 килограма, до гашења пожара. Наравно, изузетна је ефикасност и у извршавању задатака у непосредној ватреној подршци снагама на терену са ракетним наоружањем и топом 23 милиметра.

њу и одржавању способности за реализацију наменских задатака. На хеликоптеру газела изводе се и задаци летачке обуке кадета ВА, одржавање тренаже сталног састава и пилота ван састава ескадриле, али и обука за достизање виших степена оспособљености за млађе пилоте.

Иако због мера узрокованих пандемијом Ковид-19 ове године нису учествовали на планираним међународним вежбама, припадници ескадриле су своје способности показали на поменутој вежби, где је, поред ракетирања земаљских циљева у сврху подршке јединицама КоВ-а, реализовано и превозење хеликоптерског десанта на тактичком нивоу, као и до-тур борбене технике на прву линију ватрених дејстава. Све су то задаци за чије извршавање је 890. мешовита хеликоптерска ескадрила и намењена. Један од задатака те ескадриле је и пружање подршке цивилним властима у превозењу подвесних терета, гашењу великих пожара са противпожарним ведром, превозењу ватрогасних тимова, евакуацији становништва, медицинском превозењу (рањеника и болесника) и слично.

ТРАНСПОРТНА АВИЈАЦИЈСКА ЕСКАДРИЛА

У саставу 204. ваздухопловне бригаде је и 138. транспортна авијацијска ескадрила, опремљена авионима Ан-26 и ПА34-220Т (Piper Seneca V). Намењена за извођење ваздушног десанта, превозење људства и терета и

снимање из ваздушног простора, као и за ваздушни транспорт снага Војске Србије ради учешћа у мултинационалним операцијама, та јединица је често „мање видљива”, бар кад је реч о представљању у јавности. То је свакако незаслужено јер је један од њених важнијих задатака пружања подршке цивилним структурама у случају природних, техничко-технолошких и других непогода.

– Ову јединицу красе дуга традиција и ефикасно извршавање многобројних задатака, али се у протеклих неколико година истакла и превозећи снаге Војске Србије у бројне мултинационалне операције. Тако смо авионом Ан-26 извршили многобројна превозења у региону, али и на друге континенте – истиче мајор Горан Бркић, командант 138. транспортне авијацијске ескадриле.

За крај приче о 204. ваздухопловној бригади још једном помињемо 24. ваздухопловно-технички и 17. батаљон за обезбеђење летења, као и 177. артиљеријско ракетни дивизион за противваздухопловна дејства, такође базиране на аеродрому „Пукковник-пилот Миленко Павловић”, уз обећање да „реч о њима” следи. Та обавеза следи и из поруке команданта бригаде генерала Бранета Крњајића који је, осврћући се на богато исто-

Значајан напредак у обуци током ове године остварен је нашим учешћем на вежби „Садејство 2020” на полигону „Пештер”, на којој су авиони МиГ-29 после више година дејствовали по циљевима на земљи.

ријско наслеђе, тренутке славе, али и на тешка времена, поручио да им „не преостаје ништа друго него да резултатима рада покажемо дубину свог поштовања и према нашој историји и према свима онима који су стварајући нашу авијацију у њу уградили своју младост, знање и животе”.

– Ова јединица је увек била опремљена савременом ваздухопловном техником и поседовала је значајне борбене могућности, а то је са собом носило и потребу за сталним усавршавањем, високим професионализмом и нивоом стручно-борбене оспособљености, снажним колективним духом и несаломивим моралом. Наше је да наставимо с истим успехом – рекао је на крају бригадни генерал Бранета Крњајић, командант 204. ваздухопловне бригаде. |

Фото: Игор Салингер

Обука оклопно-извиђачког батаљона
БРДМ-2М у зимским условима

ГОДИНА УСПОНА

Новоформирана јединица, која је у јавности препозната јер је опремљена новим возилима БРДМ-2М, средином децембра, на 51. скијашком полигону на Копаонику успешно је реализовала обуку и кондицирање у скијању, као и обуку у посебним условима зими

Пише Владимир ВЈЕШТИЋ

На основу расположивих обавештајних података, у ширем рејону објекта Јарам – Гобеља, базирана је терористичка група јачине вода. Задатак извиђачке патроле је да изврши марш и извиђање датог рејона и прикупи обавештајне податке о нејријашељу, његовом бројном саставу, којим наоружањем располаже, поседују ли теешко наоружање, борбена или моторна возила и да открије његове намере. Извиђачка патрола креће се правцем база „Карамански поток” – објект Јарам. У случају наласка на јаче нејријашеља, прикупићемо обавештајне податке и истом ћемо заобићи. У случају наласка на слабије нејријашеља, прикупићемо хваљању „живој језика” ради прикуљања података о планини снаја. Састав патроле... Због временских прилика распојање међу људима биће смањено. Придржаваћемо се свих договорених сигнала...

Има ли питања у вези са задатком извиђачкој патроли?”

Управо је овако започео један од задатака извиђачкој патроли оклопно-извиђачког батаљона БРДМ-2М, који је од 11. до 18. децембра, на 51. скијашком полигону на Копаонику реализовао обуку и кондицирање у скијању, као и обуку у посебним условима зими.

Обука у скијању одвијала се током преподневних сати, а по завршетку обучавања сви су оспособљени да на смучкама савладавају захтеван терен. У поподневним и вечерњим часовима реализовали су теме из обуке у посебним условима зими, које осим извиђачке патроле подразумевају преживљавање на планини, марш до десет километара, као и оријентацију и кретање уз помоћ карте на непознатом терену.

Командир прве оклопно-извиђачке чете, оклопно-извиђачког батаљона БРДМ-2М капетан прве класе Предраг Петровић истиче да су у потпуности реализовани сви постављени циљеви, у складу са планираном динамиком.

ДИНАМИЧНА И ЗАНИМЉИВА ОБУКА

Командант оклопно-извиђачког батаљона БРДМ-2М потпуковник Иван Симоновић подсећа да је реч о новој јединици, формираној у другој половини прошле године, која је опремљена новим возилима БРДМ-2МС и у фази је изградње оперативних способности, која се одвија веома динамично, па су за кратко време постигнути веома запажени резултати.

– Током године на измаку реализовали смо велики број активности, почев од оних које су усмерене на унапређење капацитета јединице, па до реализације најзахтевнијих садржаја обуке. Иза нас је много реализованих вежби са бојевим минско-експлозивним средствима, гађања из више врста пешадијског оружја, као и из оклопно-извиђачког аутомобила БРДМ-2МС, чије смо способности представили и на здруженој тактичкој вежби са бојним гађањем „Садејство 2020” на Пештеру – истиче потпуковник Симоновић. Иако батаљон има високу попуњеност персоналом, и даље, „због веома динамичне и занимљиве обуке”, влада велико интересовање за приступање тој јединици, која је у непрекидном процесу обучавања.

Потпуковник
Иван Симоновић

Капетан прве класе
Предраг Петровић

– Захвалност за то дугујемо професорима физичке културе, нашим инструкторима који су нас пратили у свему, као и санитарском тиму из Треће бригаде Копнене војске. Објекат за смештај и инфраструктура на 51. скијашком полигону, уз сјајне потенцијале Копаоника, упркос недостатку снега, пружили су нам све неопходне услове за реализацију обуке. Команда Копнене војске је у сложеним условима због вируса корона омогућила јединици да изађе на скијашки полигон, на ком смо савладали основне, а многи и напредне скијашке технике и вештине, веома битне за све извиђаче – каже капетан прве класе Петровић.

Десетар Зоран Миладиновић из оклопно-извиђачког батаљона, који је с колегама на тактичкој обуци, истиче да је реч о потпуно новом, веома позитивном искуству.

– Никад досад нисам скијао, нити био припадник извиђачких јединица. Дошао сам из Мешовите артиљеријске бригаде. Колеге и ја смо веома задовољни због прилике да стекнемо нова знања и искуства, којима ћемо још више допринети Војсци Србије – истиче Миладиновић.!

Фото: Андрија Гавриловић

Национална вежба у сајбер простору
„Сајбер изазов 20”

Заједнички одговор на савремену претњу

Тродневна активност била је шанса да откријемо како да се најбоље организујемо, да заједнички радимо и функционисемо да бисмо најефикасније заштитили националну информациону безбедност и спровели сајбер одбрану на децентрализован начин и у обиму који досад нисмо практиковали – каже начелник Одсека за информациону безбедност и сајбер одбрану у Управи за телекомуникације и информатику пуковник др Драган Младеновић

Пише Владимир ВЈЕШТИЋ

У циљу брже економској развоја Беле земље, њено руководство донело је одлуку да у свим његовим привредним секторима примени савремену информационо-комуникациона решења и убрза дигитализацију у складу са концепцијом „Индустрија 4.0”. Али у региону Беле земље активне су бројне хакерске групе и појединци чије је деловање тежишно усмерено на нападе на званичне државне интернет презентације. Посебно забрињава чињеница да се у нападима користе нове, софистициране методе и да је велики број напада успешно реализован синхронизованим нападима на различите субјек-

те истовремено. Методика напада су често државни сервис и базе података, али и сервис привредних субјеката.

Сходно томе руководство Беле земље је, услед постојања значајних безбедносних ризика из сајбер простора, донело одлуку да се ангажују стручни тимови из јавног, приватног и академског сектора за одговор на безбедносне инциденте у сајбер простору.

Померени циљеви савремених нападача

У најкраћим цртама то је замишљена ситуација која је „разигравана” крајем године на тродневној националној вежби у сајбер простору „Сајбер изазов 20”, чији је носилац Управа за телекомуникације и информатику (Ј-6) Генералштаба Војске Србије.

Активност је планирана и изведена у сарадњи са приватним и јавним сектором, као и академском заједницом у Републици Србији, онима који обављају послове у области информационе безбедности – истиче пуковник др Драган Младеновић, додајући да је вежба, у складу с актуелним околностима изазваним пандемијом Ковид-19, у потпуности изведена на интернету применом традиционалних онлајн и клауд система.

– У нашем народу се каже да свако зло има своје добро, па је тако и актуелна епидемиолошка ситуација у Србији довела до тога да вежбу реализујемо у реалним условима реаговања на могући сајбер инцидент националног нивоа. У случају да се такав инцидент догоди у будућности, највероватније је да ће се сарадња свих националних субјеката одбране управо остварити применом разноврсних телекомуникационих сервиса, уз сарадњу и подршку свих јавних и бројних приватних и невладиних субјеката у Републици Србији, на начин како смо то увежбавали овде – каже Младеновић и објашњава да циљеви савремених нападача нису само војне снаге и системи већ најшири скуп цивилне инфраструктуре и друштво у целини, уз перманентно дејство нападача и ангажовање одбрамбених снага.

Фокус на утицају сајбер инцидента на друштво у целини

Сврха планирања и организовања цивилно-војних вежби попут ове јесте припрема не само војних команди већ и руководства и стручних тимова цивилних организација да функционишу у кризним ситуацијама током мира, у ванредном стању и у рату, па је интенција била да вежба стави у фокус организациони, технолошки и безбедносни утицај великог сајбер инцидента на комплетно друштво.

– То нам је пружио практичну прилику да разумемо негативан утицај очекиваних сајбер инцидента у будућности, али и да проценимо где се налазимо у односу на захтеване способности и претходне вежбе и да ли смо и колико напредовали. Такође, ово је била и важна шанса да откријемо како да се најбоље организујемо, како да заједнички радимо и функционисемо да бисмо најефикасније заштитили националну информациону безбедносту и

спровели сајбер одбрану на децентрализован начин и у обиму који досад нисмо практиковали – истиче начелник Одсека за информациону безбедност и сајбер одбрану.

На овогодишњој вежби учествовало је чак 18 јавних, невладиних и приватних организација чији су припадници распоређени у осам различитих оперативних тимова и организационих целина. Уз усвојени сценарио који је предвидео напад на националном нивоу, те околности чиниле су вежбу врло сложеном – каже пуковник Младеновић и додаје да се сложеност огледала и у дужини планирања, припреме и организовања вежбе, током којих су сви актери стекли многа нова искуства.

– На претходној анализи, која је реализована непосредно по завршетку активности, вежба је оцењена веома успешном. У складу са начином и праксом рада Војске Србије, следи детаљна анализа искустава, потешкоћа и позитивних примера са вежбе, како бисмо максимално искористили стечена искуства.

Овогодишњи учесници вежбе имали су велико искуство са ранијих националних и међународних вежби овог типа, али било је и много оних који су учествовали први пут, како би се створили услови да се обезбеди преношење практичних знања и искустава на што шири круг појединаца и организација.

Размена искустава из различитих окружења

– Нама, припадницима Војске Србије и Министарства одбране била је част и привилегија да раме уз раме радимо заједно с представницима различитих јавних и приват-

Пуковник
др Драган Младеновић

Нама, припадницима Војске Србије и Министарства одбране била је част и привилегија да раме уз раме радимо заједно с представницима различитих јавних и приватних, владиних и невладиних, пословних и академских организација које се баве информационом безбедношћу у Републици Србији. Жеља нам је била да током заједничког рада афирмишемо сарадњу, заједништво, као и интерресорну и цивилно-војну размену знања.

ОЗБИЉАН ПОСАО НА ЗАНИМЉИВ НАЧИН

Вежба националног нивоа и оволиког обима не припрема се преко ноћи. Захваљујемо свим појединцима и тимовима који су је планирали, осмислили и припремили, као и организацијама које су је помогле и омогућиле. Захваљујемо се посебно овогодишњем спонзору технолошких ресурса компанији „Мајкрософт Србија”, као и свим приватним компанијама донаторима средстава, знања и искуства. Посебно смо захвални учесницима вежбе који су уложили своје знање, време и искуство у њеној реализацији. „Сајбер изазов 20” је био изврсна прилика да озбиљан посао урадимо на занимљив и забаван начин, уз учење и размену искустава, али и шанса за свакога од нас да научи нешто ново, а истовремено нечему новом да научи некога поред себе – каже начелник Одсека за информациону безбедност и сајбер одбрану у Управи за телекомуникације и информатику пуковник др Драган Младеновић.

ТРАГАЊЕ ЗА СЛАБИМ ТАЧКАМА СИСТЕМА

На вежби су увежбаване реалне ситуације и сајбер инциденти актуелни у целом свету. Приказане су најчешће грешке корисника информационо-комуникационих система, али и најчешћи поступци администратора система у дизајнирању и имплементацији система које „лоши момци” користе за неовлашћен приступ ресурсима система и придобијања одређене користи.

Проналажење тачака уласка у систем, одабир оне која ће најмање указати администраторима на улазак у систем, приступ и контрола ресурса у мрежи, „шетање” по мрежи и остављање „задњих врата” за каснији улазак у мрежу, извлачење или измена података у систему, као и брисање трагова присуства, само су неки од примера ситуација које су увежбаване – каже потпуковник Владан Никачевић, један од организатора из Управе за телекомуникације и информатику, и констатује да је вежба показала да се можемо успешно супротставити инцидентима у сајбер простору.

них, владиних и невладиних, пословних и академских организација које се баве информационом безбедношћу у Републици Србији. Жеља нам је била да током заједничког рада афирмишемо сарадњу, заједништво, као и интерресорну и цивилно-војну размену знања – каже пуковник Младеновић, констатујући да је свима било посебно занимљиво то што су добили прилику да упознају примере позитивне праксе и различите процедуре у организацијама које долазе из других окружења.

Организатори се надају да ће вежба омогућити учесницима да правилно разумеју начин властитог одговора на динамичне изазове, као и да ће помоћи у процени и изградњи сложених процеса сарадње и ефективног тимског рада.

– Надамо се и да ће нам стечено искуство помоћи да у будућности откривамо најбоље процедуре и одговоре на инциденте, али и да их имплементирамо у својим организацијама – каже пуковник и додаје да је прави тренутак за то јер управо је започео нови циклус изградње стратегија развоја информационог друштва, информационе безбедности и сајбер одбране Републике Србије, што је основа за развој друштва и економије засноване на знању. |

Српски мировњаци у најисточнијој земљи Запада

НА ЛИНИЈИ РАЗГРАНИЧЕЊА

Фото: UNFICYP

Пише Катарина СИМОНЧИЋ

На раскршћу између Европе, Азије и Африке, у непосредној близини Блиског истока, Кипар, „најисточнија земља Запада” и чланица Европске уније, и данас има значајну улогу у светској политици. О томе сведочи непрекидно присуство Уједињених нација од 1964. године, када је Резолуцијом Савета безбедности број 186 успостављена мултинационална операција UNFICYP, с циљем заустављања сукоба између заједнице кипарских Грка и Турака.

Безбедносна ситуација на Кипру већ дужи период је мирна и релативно стабилна, али ипак, због тензија које су и даље присутне, на видiku нема политичког решења кризе. Снаге Уједињених нација још увек се старају за очување мира

на острву подељеном између међународно признате Републике Кипар на југу, Турске Републике Северни Кипар (коју је признала само Република Турска) на северу, „зелене линије” Уједињених нација и суверених база под контролом Велике Британије.

У зони операције UNFICYP, почев од 21. октобра 2010, учествовала су 642 припадника Министарства одбране и Војске Србије, укључујући и тројицу припадника који су тренутно на позицијама штабних официра у Команди мисије.

Мајор Никола Николић из 204. ваздухопловне бригаде РВ и ПВО, уједно је старији национални представник и штабни официр за текуће операције у Команди војног дела мисије.

– Примарно задужење које имам у мултинационалној операцији UNFICYP односи се на организовање и надгледање рада Здруженог оперативног центра у Команди мисије (JOC-Joint Operations Center), који је између осталог надлежан за праћење ситуације у зони операције у реалном времену, непрекидно прикупљање и размену информација између сектора на које је подељена бафер зона и организационих целина мисије, као и пружање помоћи Команди мисије у кризним ситуацијама. Такође, у делокруг задатака спада дневно праћење свих инцидената и организовање оперативних активности у зони одговорности мисије.

Према речима мајора Николића, дужност коју обавља изузетно је захтевна и одговорна јер изискује велику посвећеност и доступност 24 сата седам дана у недељи, поготово у тренуцима када поред својих редовних задатака обавља и послове помоћника за операције Команде војног дела мисије (DCOS Ops).

Велики изазов за целокупно особље УН-а донела је пандемија Ковида-19, јер је, како мајор Николић каже, условила прилагођавање раду у неким новим околностима.

– Сви припадници Војске Србије, као и двојица припадника Министарства унутрашњих послова наше земље, такође ангажованих у мисији

„ЗЕЛЕНА ЛИНИЈА”

Линија разграничења, којом је острво практично подељено на грчки и турски део, успостављена је након догађаја из 1974. године – пуча који је 15. јула извела грчка војна хунта с циљем присаједињења острва Грчком и инвазије Републике Турске 14. августа, после које је територија под контролом турске стране проширена на 37% површине острва.

Због боје фломастера којом су УН преговарачи уцртали ову линију на карти, она се назива и „зелена линија”. Око линије разграничења успостављена је неутрална зона под контролом УН, чија ширина варира од стотинак метара, као што је случај у главном граду Никозији, до десетак километара у неким другим деловима острва.

Приближна површина територије острва коју заузима ова тампон-зона дужине око 180 километара износи приближно 1,8%.

UNFICYP, прилагодили су се новонасталој ситуацији, поштујући епидемиолошке мере које су прописали УН и земља домаћин. Као једну од превентивних мера да се сачува здравље свих припадника, Команда мисије UNFICYP донела је одлуку да се већина састанака, курсева и презентација реализују путем онлајн платформи и апликација.

Припадник 224. центра за електронска дејства Управе за обавештајно-извиђачке послове (J-2) Генералштаба Војске Србије капетан прве класе Иван Тубин налази се на месту аналитичара у одсеку задуженом за прикупљање података (INFO-OPS U2). Он објашњава да се у овом одсеку прикупљају подаци од интересовања за тренутне, као и за наредне операције, подједнако на терену и из отворених извора, у које спадају различите врсте медија.

На питање које то ситуације заокупљују пажњу одсека у којем ради, капетан Тубин појашњава да то могу бити сви догађаји који би могли довести до провокација или ескалаци-

је сукоба између грчке и турске заједнице на Кипру.

– Главни изазови са којима се припадници УН сусрећу на терену махом су цивилни инциденти, али има и оних који се могу подвести као војни прекршаји, у које на пример спадају повећање бројности безбедносних снага једне од заједница, изградња војних објеката у близини бафер зоне, ненајављена вежбена гађања итд. У цивилне инциденте спадају лов и обрада земље у бафер зони без поседовања адекватних дозвола, када мигранти покушавају да пређу преко линије раздвајања... На први поглед неки од ових изазова могу се учинити небитним, али исто тако могу бити протумачени као провокације и постати окидач за избијање немира.

Капетан Жарко Јовановић из Четврте бригаде Копнене војске помоћник је главног војног инжењерца у Команди мисије.

Мајор
Никола Николић

Као важан сегмент истакао бих и психолошку припрему мировњака, јер боравак у мисији подразумева живот у специфичним околностима, почев од тога да сте одвојени од породице, да се сусрећете са новим животним и радним окружењем, страним говорним подручјем, а некад и са несвакидашњим и тешко предвидивим изазовима

– У мисији сам се први пут сусрео са компјутерским системом који се зове „I need“, што би у преводу на српски значило „Треба ми“. Он функционише тако што сваки припадник мисије може да, услед оперативних потреба за извршавање конкретних задатака или ради стварање бољих услова за живот и рад припадника неке јединице или појединаца, састави захтев и посредством тог система пошаље мејлом на разматрање. У моја задужења спадају пријем и обрада тих захтева, израда извештаја, планова и заједно са мојим претпостављеним у мисији – главним војним инжењерцем, одређивање приоритета на основу којих командир инжењеријског вода упућује људе на извршавање радних задатака.

Капетан Јовановић објашњава да се од инжењеријских јединица на нивоу мисије UNFICYP ангажује словачки вод инжењерије, који у свом саставу има по једно путно, грађе-

винско и одељење механичара, као и да по потреби раде у садејству са цивилном инжињеријом мисије, јер у „I need” систем пристижу и захтеви за чију реализацију су неопходни додатни материјални капацитети и новчана средства која финансира мисија.

– У нашој надлежности је подршка јединицама мисије на терену, како би имале што боље услове за извршавање задатака. Овде имамо три сектора којима пружамо подршку. Иако они у својим саставима имају припаднике инжињерије, то је недовољно, па се за извођење комплексних радова попут одржавања патролних стаза у бафер зони, изградње и одржавања осматрачких позиција тј. база, одржавања хелидрома, захтевних макадамских путева и градње мостова, пре свега ослањају на инжињеријски вод – наглашава капетан Јовановић и додаје да су искуства са којима инжињерци Војске Србије долазе у мисију веома драгоцене.

Српски војници – амбасадори мира под плавом заставом УН

Бројна су сведочанства да су се припадници Војске Србије не само на Кипру већ и у другим мисијама широм света показали као добри чувари мира. Према речима мајора Николића, то је вероватно зато што наш народ добро разуме колика је вредност мира, шта значи људска патња изазвана ратовима и терет предрасуда према некој од сукобљених страна.

– Свакодневно се трудимо да неком рада у мисији Уједињених нација будемо објективни и непристрасни, да поштујемо универзална начела мира и међународног права за која се Република Србија свесрдно залаже и на тај начин у очима локалног становништва, припадника других земаља са којима сарађујемо, као и особља Уједињених нација будемо достојни представници наше земље и Војске Србије. Циљ нам је да попут наших претходника постигнемо одличне резултате и оставимо добар утисак, јер је то најбоља препорука како за нашу војску тако и за колеге

које ће доћи у мисију UNFICYP у следећим ротацијама.

Учешће државе у мировним операцијама Уједињених нација и испуњавање међународних обавеза преузетих потписивањем и ратификацијом међународних правних инструмената својеврсна је порука о зрелости и стабилности једне земље и њених институција у које спада и Војска Србије, поручује мајор Николић.

Професионални изазови мултинационалних операција

Ангажовање у мировној мисији представља професионални изазов

БАЗА „СТЕФАН НЕМАЊА”

У селу Пила, недалеко од приморског града Ларнаке, налази се база која носи име родоначелника српске лозе Немањића, Стефана Немање. Назив је добила 2011. године када су у њој боравили припадници пешадијског вода који су у то време били део контингента Војске Србије у мисији UNFICYP.

Иако припадника наше војске у тој бази више нема, припадници оружаних снага Словачке који сада тамо борава нису желели да мењају њен назив базе.

БРИТАНСКЕ ВОЈНЕ БАЗЕ

Након деколонизације Кипра базе које је Велика Британија оставила („Декелије” и „Акротири”), а које и данас постоје, чине скоро 2% укупне територије острва и важне су стратешке позиције ове државе због близине Блиског истока. На овој територији живи око 15.000 људи, махом британских војника са породицама, као и домаће грчко становништво које ради у базама. Сви закони на територији база исти су као и у Великој Британији, те се ови делови острва званично третирају као део Уједињеног Краљевства.

за који влада велико интересовање међу припадницима Војске Србије.

Капетан прве класе Тубин наглашава да су међу мотивима због којих је желео да дође у мисију били могућност рада у мултинационалном окружењу и стицање нових знања.

– Сигурно је да се припадници Војске Србије враћају из мисија богатији за нова искуства, познанства, знања и вештине. Уједињене нације могу бити добар пример како би требало да функционише једна организација. На мене је посебан утисак

оставило то у коликој мери се административне и друге делатности обављају уз примену најновијих технологија и електронског пословања, као и степен одлучивања поверен сваком појединцу. Размишљам да по повратку у Србију у делокруг свог рада им-

плементирам део овдашње праксе. Такође сматрам да сви ми који смо у мултинационалним операцијама имамо прилику да усавршимо познавање страних језика, а када су у питању стандарди и процедуре које овде примењујемо, њиховим преношењем колегама у Србији можемо утицати на лакше разумевање правила која се примењују у свету и додатно интегрисање наше војске у токове међународне сарадње.

До сада припадници Војске Србије у мисији UNFICYP показали су да је ниво њихове обучености изузетан, као и квалитет људи. Мајор Николић указује да заслуге за то иду Центру за мировне операције Оперативне управе (Ј-3) Генералштаба Војске Србије.

– За процес припреме, одласка и боравка у мултинационалне операције задужен је Центар за мировне операције. Пре доласка на Кипар сви смо прошли процес селекције, којем се посвећује велика пажња, а затим и обуке у складу са највишим професионалним стандардима. Као важан сегмент истакао бих и психолошку припрему мировњака, јер боравак у мисији подразумева живот у специфичним околностима, почев од тога да сте одвојени од породице, да се сусрећете са новим животним и радним окружењем, страним говорним подручјем, а некад и са несвакидашњим и тешко предвидивим изазовима. Уз све то потребно је да оправдате поверење и на неки начин будете амбасадор своје војске и своје земље у свету.

Град у коме не живи нико

Са мировњацима смо разговарали и о томе шта им је било посебно занимљиво за време досадашњег боравка на Кипру.

У категорију изненађења, према речима капетана Јовановића, свакако не спада темперамент локалног становништва, јер је прилично сличан нашим људима, поготово онима са југа Србије, одакле је он пореклом.

Као инжењерца запањили су га окомити, стрми путеви у планинском делу острва, за које се у први мах запитао како је могуће да су изграђе-

Капетан прве класе
Иван Тубин

Вароша је пре сукоба између кипарских Турака и Грка 1974. године била монденско летовалиште у којем су одседали познате личности. Данас је то место попут „града духова”, у којем не живи нико, а у исто време застрашујуће и фасцинантно је то што је све остало баш онако као што је било у тренутку када га је напустило око 40.000 житеља.

Капетан
Жарко Јовановић

Овде имамо три сектора којима пружамо подршку. Иако они у својим саставима имају припаднике инжењерије, то је недовољно, па се за извођење комплексних радова попут одржавања патролних стаза у бафер зони, изградње и одржавања осматрачких позиција тј. база, одржавања хелидрома, захтевних макадамских путева и градње мостова, пре свега ослањају на инжењеријски вод.

ни под нагибима који у случају лошег времена лако могу бити погубни.

– У Србији сам прошао различите терене и могу рећи да би такви путеви у нашој земљи били немогући. Довољно је да се ухвати блага поледица и да слетање са пута буде загарантовано. Али, с обзиром на то да је Кипар острво које у години има 340 сунчаних дана и нема снега и поледице, возња по планинским путевима је могућа, наравно, уз повећану опрезност – објашњава капетан Јовановић.

На мајора Николића и капетана Тубина најјачи утисак оставила је Вароша, напуштено предграђе Фамагусте, града на источној обали Кипра.

– Вароша је пре сукоба између кипарских Турака и Грка 1974. године била монденско летовалиште у којем су одседали познате личности попут Елизабет Тејлор, Пола Њумена, Брижит Бардо. Данас је то место попут „града духова”, у којем не живи нико, а у исто време застрашујуће и фасцинантно је то што је све остало баш онако као што је било у тренутку када га је напустило око 40.000 житеља. Имали смо прилику да током обиласка видимо напуштене домове у којима су људи оставили постављене трпезе, одећу коју су планирали да обуку следећег дана, подсетнике за куповину – присећа се капетан Тубин.

Мајор Николић додаје да су део те надреалне слике и салон аутомобила са најновијим моделима возила из 1974. године, пуста пешчана плажа дугачка неколико километара, напуштени вишеспратни хотели, које велико нагриза зуб времена и бодљикава жица са упозорењима да је фотографисање забрањено.

Тројица мировњака Војске Србије у мисији UNFICYP сагласни су да су им од велике помоћи у досадашњем раду били подршка и разумевање које за актуелну ситуацију показује национална команда, почев од припадника Центра за мировне операције којим руководи пуковник Иван Лазаревић, до начелника Оперативне управе (Ј-3) генерал-мајора Желимира Глишковића. |

Понтонири Речне флотиле

ПРВА ПЛОВИДБА РЕЧНО-КАНАЛСКОМ

Понтонирски батаљони налазе се у саставу Речне флотиле Копнене војске и сврстани су у ред јединица Војске Србије која наменске задатке тежишно реализује на водним токовима Републике Србије. Задаци пружања инжињеријских услуга врше се током читаве године, које у највећем броју Копнена војска реализује ангажовањем капацитета понтонирских батаљона. Почетком ове го-

дине понтонирске јединице ће традиционално бити укључене широм Србије у организацију прославе Богојављења, када се постављају понтони за потребе одржавања манифестације пливања за Часни крст.

Током ангажовања Речне флотиле на пружању инжињеријских услуга структурама ван Министарства одбране и Војске Србије понтонирске јединице Речне флотиле недавно су пупућене на задатак испомаћи преду-

зећу „Централна путна лабораторија”. Захваљујући понтонирима изведена су истраживања бушотина у кориту Великог бачког канала код Врбаса и Малог бачког канала код Новог Сада за потребе израде пројектне документације за брзу пругу Србија–Мађарска.

На пружању инжињеријске услуге припадници Другог понтонирског батаљона извршили су превозење и постављање сегмената из комплета

Пише Драган СПАСОЈЕВИЋ

Понтонирске јединице обављају бројне задатке за које се оспособљавају у оквиру рода инжењерија, чиме заузимају значајно место у систему одбране. У склопу пружања инжењеријске услуге, први пут од формирања, Други понтонирски батаљон недавно је реализовао пловидбу речно-каналском мрежом проласком кроз преводнице Хидросистема „Дунав–Тиса–Дунав”.

МРЕЖОМ

понтонског моста на део акваторије Хидросистема „Дунав–Тиса–Дунав”. Усидрене пловне платформе понтонари су током експлоатације вештим маневрима премештали са једне и постављали на другу захтевану позицију, како би се извела потребна бушења и испитао састав корита канала.

По спуштању реморкера и понтонских чланака у воде сидришта „Зимовник” новосадске касарне „Александар Берић” формиране су скеле

Пловидба понтонских деоница каналима и преводницама била је новина у обуци припадника Другог понтонирског батаљона. Током обучавања спознали су карактеристичне хидротехничке објекте и специфичне услове пловидбе који владају на каналској мрежи у Војводини, која повезује токове река Дунава и Тисе.

и пловидбом речно-каналском мрежом пребазиране на позицију у рејон извођења радова. Пловидба понтонских деоница каналима и преводницама била је новина у обуци припадника Другог понтонирског батаљона. Током обучавања спознали су карактеристичне хидротехничке објекте и специфичне услове пловидбе који владају на каналској мрежи у Војводини, која повезује токове река Дунава и Тисе. Пролазак кроз преводнице >

И ове године понтоњирске јединице ће традиционално бити укључене широм Србије у организацију прославе Богојављења, када се постављају понтони за потребе одржавања манифестације пливања за Часни крст

и пловидба каналима Хидросистема „Дунав–Тиса–Дунав” уједно је била непосредна припрема реморкеристима понтоњирских батаљона за предстојеће изазове, које их убрзо очекују на задацима тегљења пловних средстава Речне флотиле.

Сигурна и безбедна пловидба

Активностима на расклапању и склапању пловних чланака, формирања и експлоатацијом платформе и пловид-

бом пловних деоница руководе искусни командири понтоњирских одељења и водова. Како су хидрометеоролошки услови који владају на нашим водотоковима сложени, захтева се врхунска обученост посада и послуга на реморкерима и понтонима. Неопходно је да понтоњери поседују високе психофизичке способности како би на правилан и безбедан начин руковали понтоњирским средствима и механизацијом. Придржавањем одредби

правила пловидбе, мера заштите ресурса и правилном употребом средстава из комплета мостовног парка пловидба понтоњирским скелама је сигурна и безбедна.

Оспособљен понтоњирски кадар

Обученост и оспособљеност кадра у понтоњерији је основ за успешно извршење постављених, врло често изузетно захтевних и сложених задатака. На квалитет и успешност обављеног посла највише утиче степен усвојеног знања, али и способност да се то знање примени и практично прикаже на терену. Из тог разлога понтоњери пролазе велику стручну и практичну школу током извршавања свакодневних мирнодопских задатака на води. У протекле две деценије први су пристизали и пружали помоћ у борби против поплава изазваних изливањем река из корита. Преко потребно искуство стечено у пракси и на вежбеним активностима умногоме је допринело да се унапреде квалитет у раду и брже развију способности за ефикасно и безбедно извршавање задатака у оквиру све три мисије војске. |

Специјални прилог

Година XV

215

Јануар 2021.

Пише Владе РАДУЛОВИЋ

АРС

**ВЕЛИКИ
КОРАЦИ
„МАЛОГ
МИЛОША”**

**РУСКИ
„БЕЛИ
ОРЛОВИ”**

ЕН

МА

Земаљске беспосадне платформе

ВЕЛИКИ КОРАЦИ „МАЛОГ МИЛОША”

Домаћа даљински контролисана борбена беспосадна земаљска платформа „милош Н” која је недавно уведена у наше оружане снаге, више пута је представљана домаћој и светској јавности. Последња демонстрација њених способности и капацитета извршена је током здружене тактичке вежбе са бојевим гађањем „Садејство 2020” на привременом полигону на Пештерској висоравни, па се сада оправдано очекују даљи кораци с циљем опремања јединица и употребе овог средства.

Фото: Јово Мамула и Даримир Банда

Савремени концепт ратовања и технолошки напредак који је обележио почетак 21. века директно су утицали на развој и све масовнију употребу беспосадних, даљински управљаних земаљских, ваздухопловних, морских, чак и подводних платформи. Последњи сукоби у Сирији, Либији и Нагорно-Карабаху најбоља су потврда колики ће значаја у будућим сукобима имати управо овај сегмент ратне технике, како са аспекта даљег унапређења тих система, тако и са аспекта одговарајуће заштите од њиховог дејства.

Иако се чини да се тренутно најдаље отишло у погледу развоја и употребе борбених и неборбених беспилотних летелица, ништа мање по свом значају не заостаје ни сегмент земаљских роботизованих возила, као ни возила која се крећу изнад и испод површине воде. Континуирано истраживање у овој области и нове технологије допринели су даљем унапређењу таквих система и осигурали њихову оперативну употребу у различитим ви-

довима и родовима оружаних снага армија широм света. Њихов значај препознала је и Војска Србије уводећи у систем наоружања и војне опреме даљински контролисану беспосадну копнену борбену платформу под називом „милош Н”.

ОД „ТЕЛАУТОМАТОН” ПЛАТФОРМЕ ДО РОБОТА „SHAKY”

Први успех на пољу технологије беспилотних возила постигао је наш научник Никола Тесла, који је даљински, путем радио-таласа, управљао са две макете бродова дужине око 1,8 метара. Но, и поред постигнутог успеха, када говоримо са војног аспекта, у то време ниједна армија није била заинтересована да разматра нити да употреби „телаутоматон” платформе, како их је Тесла назвао. Ипак, наш научник предвидео је већ тада значај даљински управљаних платформи, о чему сведочи и један од записа у његовом дневнику из 1898. године, који гласи: „Телаутомајони ће на крају бити произведени, способни да се понашају

Фото: Даримир Банда

као да поседују сопствену интелигенцију, а њихов наступ ће створити револуцију”. Са даљим развојем науке и технологије, нарочито роботике, чини се да су Теслине прогнозе све ближе потпуном испуњењу.

Иако је поменути концепт роботике стар више деценија, конкретнији помаци у развоју земаљских роботизованих платформи намењених војсци релативно су новијег датума. Први, историјски забележен пример успешног даљинског управљања једном беспосадном платформом био је „The Wickersham Land Torpedo”, којег је креирао и патентирао 1928. године амерички научник Elmer E. Wickersham. Након њега сличан догађај десио се и у Јапану, где је тридесетих година прошлог века јапански официр, капетан Нагајама (Nagayama), успео да покрене и даљински управља малим оклопним гусеничним возилом. Но, услед економске кризе и почетка Другог светског рата ови концепти су били запостављени. Ипак, прво борбено искуство једном беспосадном платформом забележио је Совјетски Савез у борбама са Финском током Зимског

рата. Совјетски „телетенк” уписан је у ратну историју Москве, као прва даљински контролисана борбена платформа (са удаљености од око 1,5 km) која је могла да носи митраљез, бацач пламена и бомбе.

Са друге стране, свега две године касније Немачка на основу француског дизајна развија своју платформу под називом „голијат”. Реч је о лакој тенку малих димензија на даљинско управљање, који је коришћен за продирање у редове непријатеља, након чега је следило даљинско активирање експлозива који се налазио смештен на платформи.

Међутим, конкретнији развој ови системи доживљавају тек у кулминацији хладног рата. Прекретница у тој области десила се заправо крајем шездесетих година 20. века, када је у одсеку за научна истраживања Станфорд универзитета, заједно са одељењем за вештачку интелигенцију америчке Агенције за напредна одбрамбена истраживања (DARPA), створен робот „Shakey”. Реч је о првој мобилној платформи, возилу на точковима, која је била опремљена покретном ТВ камером, ултразвучним даљномером и пратећим склопом контактних сензора, а комуникацију и везу са главним рачунаром који је био задужен за навигацију и истраживање остваривала је путем радио-таласа. Тиме је постављен темељ будућем развоју беспосадних система у оружаним снагама.

Данас постоје даљински управљана роботизована возила као платформе које могу да се креће по различитим типовима теренима, у различитим околностима (дању, ноћу и у лошим временским условима) са основном улогом да врло ефикасно обављају различите типове задатака, штедећи при томе животе људи. Првобитна намена која се заснивала на мисијама патролирања, надзора и извиђања (али и идентификације непријатеља и непријатељских циљева у посебно ризичном или смртоносном окружењу), врло брзо је проширена и на борбене мисије, али и задатке из сегмента логистике (посебно је значајна евакуација рањеника са прве линије фронта).

ОДБРАМБЕНА ИНДУСТРИЈА СРБИЈЕ ПРАТИ СВЕТСКЕ ТРЕНДОВЕ

Војска Србије и домаћа одбрамбена индустрија препознали су значај и потенцијал ових платформи, па се интересовање за њихов развој јавља и код домаћих инжињера. Конкретни пројекти и прве даљински управљане беспосадне платформе везане су, пре свега, за домаћи Војнотехнички институт. Иако је данас широм света познат пројекат под називом „милош Н”, концепцијска решења у овој области развијана су скоро две деценије уназад.

Први истраживачки пројекат била је „милица”, а потом роботизовано возило на точковима које је помоћу „роботизоване руке” могло да уклања минско-експлозивне направе са уочене локације на безбедну удаљеност. „Милица” је даљински управљан (бежични) модуларни систем на гусеничној платформи, средње величине, претеча данашњег „милоша Н”. Јавности је први пут пред-

стављена на сајму наоружања и војне опреме „Партнер 2009” и њена основна намена огледала се у блиској противоклопној борби, пружању заштите тенкопроходних праваца и тактичком уништавању утврђених објеката и других фортификација непријатеља. Осим основне намене, „милица” се показала и као врло ефикасан систем током операција извиђања, надгледања бојишта и зоне дејства, али и непосредне подршке специјалним јединицама ватреним дејством са различитих типова и врста терена, у свим временским условима и околностима, укључујући ту и урбану средину и густо насељена места. Управо ће те карактеристике бити основа за даљи развој и израду „милоша Н”.

Поменути способности система било је могуће остварити захваљујући чињеници да су инжењери који су радили на развоју овог пројекта на самом почетку препознали значај његове модуларности. На тај начин је први српски гусенични робот своју намену и врсту наоружања мењао врло лако, у складу са модификацијом интегрисаног наоружања које је носио.

Системом „милица” управљало се бежично уз могућност увезивања у командно-информациони систем (КИС) вишег нивоа, што је омогућавало управљање са једног командног места већим бројем истих или различитих си-

стема. Основу је представљало гусенично возило чије је тело било израђено од заварених челичних плоча, а погонски точкови налазили су се на предњој страни возила. Гусенице су биле металне, са двоосовинским чланцима и независним системом ослањања са торзионим еластичним ослонцима.

Када је реч о сегменту наоружања, примарно је на ту платформу интегрисана даљински управљана борбена станица која је садржала два лансера противоклопног ракетног система М-79 „оса” калибра 90 mm (пробојност 400 mm панцирног челика) и осматрачко-нишанску камеру, која се састојала од дневно-ноћне ИЦ камере са оптичким и електронским зумом. Поред тога, постојала је могућност интеграције противоклопног ракетног система М-91 калибра 120 mm (пробојност 800 mm панцирног челика), али и друге врсте наоружања.

Претеча „милоша Н” кретала се у оба смера брзином до 3 km/h, успешно савладавајући уздужни нагиб до 30 степени, уз могућност окретања система у месту. Укупна маса „милице” износила је око 250 kg, дужина је била 1.725 mm (1.900 mm са ракетним системом „оса”), ширина 770 mm, а висина 475 mm (800 mm са ракетним системом „оса”). Аутономија рада платформе била је око два сата, а даљина удаљености од оператера око 500 метара.

Фото: Јово Мамула

Први истраживачки пројекат у тој области био је „милица”

КЛАСИФИКАЦИЈА

Најзначајнија класификација земаљских беспосадних платформи најчешће се односи на степен контроле, односно способност сопствене аутономије, и дели их у четири категорије. У првој категорији су „телеоперативна” земаљска возила, односно платформе чије управљање и контрола у потпуности зависе од оператора који их прати. У другу категорију спадају полуаутономне платформе које су дизајниране тако да прате или претходе борбеним јединицама на бојном пољу. Трећу категорију чине потпуно аутономна роботизована возила, чија је основна намена прикупљање информација са других платформи на терену (чак и од оператора), док у четврту категорију спадају мрежно-центричне аутономне платформе које поседују способност извршавања задатака заједно са осталим возилима интегрисаним у мрежно-центрични систем.

Контрола роботизованог возила обављала се путем командно-управљачког пулта који се састојао од управљачке конзоле са телекомуникационим модулима и лаптоп рачунара који служи за избор начина рада и контролу камере која има унапред дефинисане моделе зума. Зависно од начина рада (вожња, осматрање или нишањење) мо-

дови зума подешени су на 100, 200 или 300 m, а тражени мод се аутоматски добијао избором опције у оквиру менија на преносном рачунару.

Управљање роботизованом платформом „милица” (возилом), као и борбеним склопом, вршило се помоћу контролне конзоле која има алфанумерички екран на коме су приказане функције и тренутни статус. Кретање по правцу било је могуће подесити на аутоматски мод, а континуално кретање прекидало се активирањем командне палице. Систем појединачног опаљивања ракета вршио се избором команди (комбинацијом тастера) са командног пулта.

ОД „МИЛИЦА” ДО „МИЛОША”

Након успешно завршених тестова са системом „милица” инжењери Војнотехничког института одлучили су да наставе са даљим развојем борбених беспосадних роботизованих земаљских платформи. Добра полазна основа „милице” била је идеална за напреднију верзију сличних габарита и намена. Тако су пратећи светске трендове стручњаци ВТИ и „Прве петолетке – Наменска” из Трстеника развили даљински контролисану борбену беспосадну земаљску платформу средње величине „милош Н” (наоружани), познатију као „мали милош”.

Роботска рука приказана на „Партнеру 2011”

РАЗВОЈ ЛОГИСТИЧКО-ТРАНСПОРТНЕ ВАРИЈАНТЕ

Ради проширења намене и задатака у којима се може примењивати у току су испитивања логистичко-транспортне варијанте платформе под називом „милош Л”, која ће се, осим стандардних логистичких захтева за испоруком залиха до првих линија борбе (муниције, хране, воде и санитетског материјала), користити и за евакуацију рањених војника са линије борбених дејстава.

Њена примарна употреба огледа се у заштити људства пружањем непосредне ватрене подршке пешадији и специјалним јединицама у онеспособљавању и неутралисању појединачних и групних пешадијских циљева на даљинама до 800 метара. Ова платформа показала се као изузетно прецизно борбено возило.

Ради што успешнијег извршавања постављених задатака у оквиру своје примарне улоге, одлучено је током пројектовања платформе да се борбени сегмент заснива на два типа наоружања, односно два подсистема наоружања. Поменути домет по циљу до 800 m могуће је остварити дејством из митраљеза М-86 калибра 7,62×54 mm и пратећег борбеног комплета од 500 метака, а дејство по циљевима на даљинама до 350 m револверским бацачем граната калибра 40×46 mm и борбеним комплетом од шест граната.

Посебна пажња током конструисања платформе усмерена је и на аутономију рада и комуникацију са оператере-

ром. Према пројектованом плану, домет у ком „милош” може да одржи комуникацију са командним местом, односно командно-логистичким возилом износи око два километра, док је поменута аутономија рада платформе око 90 минута. Системом се такође може управљати и помоћу преносног рачунарског блока, а савремен систем комуникације осигурава поздану експлоатацију платформе у условима јаког електронског ометања, у урбаној средини и у условима смањене оптичке видљивости. Ове могућности остварене су пре свега захваљујући интеграцији савременог оптоелектронског система са дневном и термо-визијском камером променљивог зума и ласерским даљиномером, а све то интегрисано је са системом за управљање ватром који на основу измерене удаљености до циља и изабраног подсистема оружја може аутоматски да заузме потребне елементе за гађање.

Уз све наведено, тактичка предност у односу на друге платформе из исте категорије огледа се у чињеници да може да прође кроз врата стандардне ширине (80 cm) и да се пење уз степениште, што се директно одражава на њену версатилност, односно пружа могућност кретања и извршава задатака унутар различитих типова објеката. Ниво балистичке заштита омогућава „малом милошу” отпорност на дејство оружја калибра 5,56 и 7,62 милиметара.

На крају, посебно значајан сегмент огледа се у пружању заштите сопствених трупа, односно оператера. Наиме, имајући у виду да је домет који „мали милош” може да одржи

„Милош Н” у акцији

од командног возила или преносног командног рачунара, око два километра, и да поседује митраљез који може успешно дејствовати по циљу на даљинама до 800 m, то значи да се непосредни руковалац платформе налази на удаљености од око 2,8 km од линије ватре и дејства овог система.

ПЕРСПЕКТИВЕ „МИЛОША Н”

Када је реч о перспективи „милоша Н”, његов развој ће се кретати у два правца. Први се односи на даљи развој и унапређење те платформе, пре свега у погледу повећања њене ефикасности и поузданости интегрисаних подсистема, али и у погледу проширења намене и задатака у којима се може примењивати. Предвиђен је развој и унапређене борбене станице на коју ће поред постојећег оружног подсистема бити интегрисан и ракетни подсистем са две ракете „зоља”. Тренутно су у току испитивања логистичко-транспортне варијанте платформе под називом „милош Л” (логистички), која ће се, осим стандардних логистичких захтева за испоруком залиха до првих линија борбе (попут муниције, хране, воде и санитетског материјала), користити и за евакуацију рањених војника са линије борбених дејстава.

Такође, очекује се да ће предстојећи период донети и планиране модификације у погледу интеграције оружја већег калибра, чиме би овај систем добио могућност употребе и у противоклопној борби. На крају, у завршном сегменту усавршавања и опремања додатним подсистемима „мали милош” би требало да поседује и могућност пот-

пуно аутоматизованог кретања, препознавања и избегавања препрека и повратка у почетни положај, као и способност аутономног кретања, односно праћења сопствених трупа током њиховог кретања без додатне контроле оператора. Уз то, тренутно је у фази тестирања и нови батеријски блок који би требало додатно да продужи аутономију рада и убрза кретање овог борбеног система.

Други правац развоја односи се пре свега на извозни потенцијал и светска тржишта. Домаћа даљински контролисана борбена беспосадна земаљска платформа, која је недавно уведена у наше оружане снаге, више пута је представљана домаћој и светској јавности. Последња демонстрација њених способности и капацитета извршена је током здружене тактичке вежбе са бојевим гађањем „Садејство 2020” на привременом полигону на Пештерској висоравни, па се сада оправдано очекују и даљи кораци у њеном развоју.

Међутим, најзначајнији показатељи способности „милоша Н” чини се да долазе са прошлогодишњег сајма IDEX одржаног у Абу Дабију, где су у условима изузетно високих спољних температура постигнута изузетни резултати. Због тога не треба да чуди што се бележи све веће интересовање за ову платформу, праћено матрицом односа ефикасност–цена–квалитет. Све то разлог је да се поред поменутог даљег унапређења српског роботизованог возила, оправдано може очекивати и повећан раст тражње на светском тржишту.!

Ново појачање Војске Србије

РУСКИ „БЕЛИ ОРЛОВИ“

Последње тромесечје 2020. године обележио је долазак 11 тенкова Т-72Б1 МС из Руске Федерације. Реч је о делу донације од укупно 30 ових тенкова, који ће кроз процес реализације војнотехничког споразума између Београда и Москве додатно ојачати оклопне јединице Војске Србије.

Фото: Јово Мамула

Тенк Т-72Б1МС представља модернизовану верзију главног борбеног тенка Т-72Б1, који је првобитно планиран за увођење у Оружане снаге Руске Федерације. Међутим, на основу захтева руске армије и додатних модификација које су уследиле, предност је дата платформи под ознаком Т-72Б3, због чега је донета одлука да Б1 верзија буде преоријентисана на извоз, односно да се кроз програм донације понуди другим земљама.

Ова платформа први пут је представљена 2012. године на Другом међународном форуму „Технологије в Машиностроенији“ у Жуковском, а због нетипично беле боје у коју су изложбени модели били офарбани, добили су и незванично име које се до данас усталило – „бели орао“. На основу идејног решења и пројекта који су израдили инжењери из руске државне компаније „Спецремонт“, тенк је израђен у погонима 61. ремонтног завода за оклопна возила (61-й бронетанковый ремонтный завод) у Стрелни код Санкт Петербурга.

Убрзо након званичног представљања тенка уследило је велико интересовање за његову куповину, па је у јуну 2016. године Никарагви испоручена прва транша од 20 примерака „белог орла“, чиме је ова латиноамеричка земља званично постала и његов први корисник. Не дуго након тога тај тенк нашао се и у оружаним снагама Лаоса, који га је добио на основу договора о размени за 30 примерака чувеног совјетског тенка Т-34/85 који су послати у Русију.

дужина: **9,54 m**
 ширина: **3,59 m**
 маса: **47.300 kg**
 погонска група: дванаестоцилиндрични В-84МС
 дизел-мотор, снаге: **840 КС**
 максимална брзина: **60 km/h**
 аутономијом кретања: око **700 km**
(900 km са додатним резервоарима)

T-72B1 MC

КАРАКТЕРИСТИКЕ ТЕНКА

Будући да је основа тенка базирана на изворном тенку Т-72, и „бели орао” подељен је у три целине. Предњи део припада возачу, средишњим делом доминира купола, док је погонски агрегат смештен у задњем делу платформе. Предња плоча „glacis” израђена је од ламинатног оклопа дебљине 200 mm, док је ливена купола максималне дебљине 280 милиметара.

Посаду тенка Т-72Б1 МС чине три члана, који своје задатке обављају у потпуно дигитализованом окружењу, при чему се возач тенка налази у чеоном делу, док су командир и нишанџија смештени у средишњем делу с десне и леве стране. Ова гусенична платформа дугачка је 9,54 m, широка 3,59 m и има укупну масу од 47.300 килограма.

За разлику од првобитне верзије тенка Т-72, коју покреће мотор јачине 780 КС, модернизовану верзију, која је стигла у редове српске војске, карактерише нешто јачи, дванаестоцилиндрични В-84МС дизел-мотор од укупно 840 КС. Јачи мотор делимично је унапредио мобилност ове платформе, омогућивши кретање брзином од 60 km/h, с максималним аутономијом кретања од око 700 km, односно 900 km с додатним резервоарима који могу бити интегрисани на њен спољашњи део. Осим мотора, разлика у односу на основни модел огледа се и у трансмисији, која је на тенку Т-72Б1МС потпуно аутоматизована.

Ходни део тенка чини по шест потпорних точкава с обе стране, по један погонски точак који је смештен у задњем делу и по један затезни точак – „лењивац” који се налази у предњем делу. Амортизери су постављени код првог, другог и шестог точка, а горњи део суспензије заштићен је противкумулативном гуменом завесом и панелима експлозивно реактивног оклопа.

ВАТРЕНА МОЋ И БАЛИСТИЧКА ЗАШТИТА

Ватрена моћ тенка базира се на новом глаткоцевном топу 2А46М калибра 125 mm, чија је моћ вишеструко унапређена побољшаном стабилизацијом и новим аутоматским системом управљања ватром. Осим стандардних пројектила, тенк има могућност дејства по циљу различитим типовима муниције (APFSDS, HEAT, HEF), укључујући и испљивање кроз цев топа ласерски навођене противоклопне ракете 9М119 „рефлекс”.

С овим топом спрегнут је митраљез калибра 7,62 mm, позициониран десно од цеви топа, док се на задњем делу куполе налази даљински управљана борбена станица с тешким митраљезом 6П46 „корд”, калибра 12,7 милиметара. На левој страни куполе налази се и дванаест бацача димних кутија.

Тенк има једну панорамску оптоелектронску справу ПКП-72 „око соколово” (Соколиный глаз) с термовизијском камером треће генерације, смештеном на задњем левом делу куполе коју користи командир тенка, а која му омогућава успешно уочавање и препознавање циљева на даљинама до 3.000 m, дању и ноћу. Уз помоћ те оптоелектронске справе, коју карактерише могућност окретања 360 степени по азимуту, командир тенка може након осматрања простора око тенка и проналажења циљева да их додељује нишанџији у тенку („hunter-killer” способност).

С друге стране, нишанџији је на располагању дневно-ноћна нишанска справа ПН-72У „сосна-У”, побољшана је укупна ситуациона свест посаде у тенку, а возачу тенка на располагању је дигитални монитор који емитује слику добијену са предње, односно задње камере и омогућава му знатно лакше маневрисање тенком у сложеним временским условима или током борбе. Уз то, тенк има комбиновани сателитски систем за навигацију ГПС/ГЛОНАСС, аутоматски систем за праћење циљева, систем за побољшану ситуациону свест и позиционирање на бојишту, као и такозвани „health management system” који врши дијагностику и приказује тренутно стање различитих сегмената тенка, али и систем помоћног напајања.

У сегменту балистичке заштите, поред нешто бољег основног оклопа у поређењу с осталим тенковима који се налазе у оружаним снагама Републике Србије, тенк Т-72Б1МС поседује и експлозивно реактивни оклоп (ЕРО) „контакт-1”, чиме је ова гусенична платформа уједно постала најзаштићенији тенк и први гусеничар са ЕРО који се налази у нашој војсци.

Иако током приказа тенкова пристиглих из Руске Федерације они нису имали противкумулативни решеткасти оклоп, односно „кавез”, он се може накнадно интегрисати. Тиме би се додатно повећао сегмент заштите платформе, нарочито од дејства противоклопних ракетних бацача, јер оклоп може бити монтиран и позади и на бочним странама тенка. Овом донацијом Војска Србије не само да тренутно поседује највећи број тенкова у региону већ може да се похвали и чињеницом да има најсавременије, потпуно дигитализоване гусеничне платформе. |

Свет у 2020.

Пише Слободан РЕЉИЋ

КОРОНА-ГОДИНА

НЕ МОЖЕМО ТАКО МАЛО ЗНАТИ О КОРОНА-ГОДИНИ 2020, А ДА НИЈЕ ЈАСНО ДА ЈЕ ПО СРЕДИ УВОЂЕЊЕ ЈОШ ЈЕДНОГ СЕГМЕНТА У ОПШТИ ХИБРИДНИ РАТ

Ова 2020. почела је летом шишмиша. Светски медији обавештавали су како су Кинези који једу те немуште летаче на влажној пијаци у граду Вухану покренули опасни вирус који прети свету. Убрзо се испоставило да су шишмиши који су летели светским екранима, у ствари, из Индонезије, а и да Кинези не једу та бића.

Онда је Кина извршила контранапад и лансирала како се вирус уопште није развио ту, него је донесен, а да су доносиоци извесно амерички такмичари (чак се као нулти пацијент наводила средњовековна бициклисткиња родом из Холандије) који су учествовали на Светским војним играма, које су одржане баш у Вухану, а хотел у којем су Американци били смештени је двеста метара од те пијаци.

Психолошко-биолошка операција је убрзо утихнула.

КРЛЕТКА НА ВЕТРУ

Кина се усмерила на санацију утицаја вируса у земљи. Биолошко-медицинска операција изведена је запрепашћујуће ефикасно и прецизно. А у међувремену се „пожар короне” великом брзином проширио светом.

И колико год је кинеско сузбијање вируса било ефикасно, толико је одговор Запада био неорганизован, збу-

њујући, самопоништавајући. Америка се љуљала у свим својим противречностима – предизборним, као и одсудног обрачуна „дубока држава” против побуђеног трампизма. Читав систем се љуљао као крлетка на ветру.

А Европска унија се распадала – нико никоме није био од неке помоћи, нико се ни на шта није могао ослонити. Јавни здравствени системи нису успевали да буду ефикасни.

Одједном су се по европским градовима појавиле екипе за превенцију из Кине и Русије. Нешто што је изгледало незамисливо, одиграло се наочиглед читавог света. Грађани су излазили на улице и поздрављали спасиоце.

„Италијани ће сигурно заувек памтити тај авион којим је долетело медицинско особље и потрепштине из Кине, као и то да ниједан такав авион није послат из Франкфурта, Париза или Брисела. Европа је, заиста, највеће разочарење у овој кризи за сада”, објавиће тада разочарани уводничар *Шпјиџла*.

„Финансијска криза из 2008. није довела до поновног преиспитивања. Сасвим супротно”, признаће и некадашња уредница политичке рубрике шведског *Афшонблагетта*, данас експерт за комуникације и медије Карин Петерсон. Рекло би се разумна и забринута грађанка која је уверена да ће после овог корона-распада „2020. го-

дина дефинисати нашу еру”. И брига пред будућношћу: „Питам се да ли ће можда млади помислити да се ауторитарна Кина с кризом суочила боље него САД – земља слободних”. Питање је непотребно и више је реторичко замагљивање јасног одговора.

ИЗА ПРАВА ЧОВЕКА

У међувремену, преко свих екрана на свим меридијанима као лед падају бројке „оболели”, „преминули”. Бескрајно замрачивање свега. Људима који оболе од короне најтежи терет је то непрестано обесхрабривање, гурање у мрак.

Све је то продубљивало утисак који је изазвао чувени француски нобеловац Лик Монтењар, који је одмах на почетку ауторитативно рекао да је Ковид-19 вештачки створен вирус. Негде у неком мраку. Иза права човека у демократији да зна кад му се ради о глави и здрављу.

Демократија у коју се западни свет клео презрена је и одбачена. С демократијом сада се десило исто што и оних тридесетих година прошлог века. Разбијена је.

Њен анђео чувар „слободни медији” постао је отпадник, главно оружје у увођење и утврђивању пандемије страха.

„Сфера надржавности нема *ни мрвице демократске власти*. Ту нема

политичких партија ни поделе власти, јавност је сведена на минимум или је потпуно искључена, превлађује *йринциј ѿајносѿи*, личних контаката и договора”, јавио је свету пре три деценије Александар Зиновјев и најавио оно што нам се сад приказује као очигледно: „Дуже се нарочита ‘култура управљања’ која с времена на време обећава да постане најдеспотскија власт у историји човечанства”.

„Велико ресетовање” које најављују почетком 2021. у Давосу треба да потврди сва ова сазнања. Како је нај-

Одједном су се по европским градовима појавиле екипе за превенцију из Кине и Русије.

Нешто што је изгледало незамисливо, одиграло се наочиглед читавог света. Грађани су излазили на улице и поздрављали спасиоце.

вио *Економист*, Ротшилдов гласник и поуздани интерпретатор радова онога што се зове *јединствена свейска влада*, резултат „ресетовања” неће донети изненађења: Моћни ће увећати моћ и богатство, слабима ће се и оно мало снаге смањити.

Све се то изводи у глобалном друштву које се одликује у историји човечанства најнеправеднијом расподелом резултата људског рада и експлоатисања природних богатстава. Никад осам људи у свету није контролисало богатство као 3,6 милијарди људи (пола човечанства). Походка „златној милијарди”, која постоји као циљ мрачне наддржаве, очигледно се наставља.

БЕЗ ЗАШТИТНЕ ЛИНИЈЕ

Важно је да је то – очигледно. Досад су се „господари света” држали сенке. Корона их је оголила. Сад је пред нама, како каже ових дана руски научник и интелектуалац Сергеј Кургињан „прави велики *йосѿмодернистички неѿријашељ*. И док ми то не увидимо и не схватимо да је то нови рат, подједнак или чак већи од рата са нацизмом, док ми то будемо опуштено примали, непријатељ ће побеђивати”.

Летос је репортер *Њујоркера* на прстима дошао до оне чувене „влажне пијаце” у Вухану. Његово подвлачење ризика да се поред „намрачених Кинеза” прегледа то опасно место, крајње је неуверљиво. Кад се одбаци пишчева драматургија, људи који дођу у Вухан могу очекивати да ће видети сређен градски простор који ће привлачити пажњу само због оних прича с почетка 2020. године. Уосталом, као што је све око короне у Кини уведено у ред – и економија, и здравствени систем, нормализован живот. То се зове одличан одговор на „биолошки изазов”.

Западне земље и друштва не могу се похвалити да су тако ефикасно одговорили „постмодернистичком непријатељу”. Поготово имајући у виду да пред њим боја коже није и неће бити заштитна линија. |

Савремена Шпанска легија

СТОГОДИШЊИЦА ИБЕРИЈСКИХ ГРЕНАДИРА

Пише Александар ЖИВОТИЋ

Модерна шпанска армија представља тренутно једну од најреспективнијих европских оружаних сила. Потпуно интегрисана у систем НАТО-а тренутно је присутна у свим важнијим заједничким операцијама Северноатлантског војног савеза. Један од стубова њеног присуства у свету представља Шпанска легија, која је недавно обележила стогодишњицу свог постојања. Ова по много чему специфична војна формација имала је своју бурну историју током „кратког XX века“. Формирана је 1920. посебним указом краља Алфонса XII.

Основна идеја тадашњег шпанског министра војног Хозеа Виљалбе Риквелме била је везана за стварање елитне јединице ранга пука коју би чинило пет батаљона попуњених странцима спремних за брзе интервенције широм шпанских колонијалних поседа. Креатори такве војне формације угледали су се превасходно на француску Легију странаца, имајући на уму француско искуство у примени формације тог типа на просторима који су знатно географски удаљени од домицилне државне територије. Такође, сећања на ангажовања француске Легије странаца у Шпанији током Првог карлистичког рата 1835. још увек су била жива. Снажан мотив за формирање легије као високомобилне и ефикасне војне формације био је везан и за изражену потребу за ангажовањем поузда-

Савремену Шпанску легију чини око 5.000 легионара сврстаних у једну бригаду и два самостална пука. Бригада је са два своја пука стационирана на шпанском тлу, док се самостални пукови налазе у шпанским афричким енклавама Сеути и Малиљи. Легија је директно потчињена шпанском генералштабу.

них и чврстих јединица у шпанским колонијалним операцијама на северу Африке уместо недовољно ефикасних јединица попуњених регрути-ма. Њен први командант потпуковник Хозе Милан Астрај Терерос инсистирао је на званичном називу Легија, што је и остварено, али тек 1937. године. У почетку су главнину припадника јединице чинили шпански држављани уз мањи број Кинеза, Јапанаца, Руса и Американаца и више десетина Кубанаца.

ВАТРЕНО КРШТЕЊЕ

Јединица је своје ватрено крштење имала непосредно по свом формирању, када је новембра 1920. ангажована за гушење побуне у Мароку. Првобитно су у њеном саставу били командна јединица и три батаљона који су по старом шпанском обичају добили назив „бандере”. Иницијално је сваки батаљон био састављен из штаба, штабне чете, две стрељачке и једне митраљеске чете. Процес нарастања формације трајао је до Шпанског грађанског рата, кад је 1937. прерасла у Шпанску легију састављену из 18 батаљона, једног тенковског и једног инжињеријског батаљона, као и групе за специјалне операције. Гушећи побуне у Мароку, а потом и радничке побуне у Шпанији, уз учешће у грађанском рату на националистичкој страни, легија је стекла репутацију војнички поуздане, али изузетно сурове и као такве врло непопуларне војне формације. Таквој репутацији доприносила је и чињеница да је шпански диктатор Франциско Франко суштински вој-

нички потекао из те јединице. У годинама које су уследило по окончању крвавог грађанског рата у Шпанији, легија је била оријентисана ка задацима везаним за осигурање шпанских поседа у Африци, али и ка снажном настојању на плану промене јавног лика јединице. У том периоду више пута је употребљена на различитим задацима у Мароку и западном делу Сахаре. Истовремено, уобличена је њена савремена организација која подразумева четири пука названих по старој шпанској традицији „терциоси”.

Нова реформа Шпанске легије дедила се после 2000. кад је укинута обавеза служења војног рока. У датим условима поново је остављена могућност за пријем странаца у њене редове. На тај начин су држављани различитих земаља Јужне и Средње Америке, којима је матерњи шпански језик, добили могућност служења у Шпанској легији. Они су пре пријема морали да испуне услове везане за психичку, физичку и здравствену способност, да нису лишени грађанских права, да нису раније долазили у сукоб са законом, као и да нису млађи од 18, нити старији од 29 година. На тај начин се легија вратила својим традицијама и постала један од елемената шпанског опредељења за јачањем утицаја у својим некадашњим колонија-

Шпанска легија данас представља саставни део ударног ешелона шпанске армије. Способна је за тренутно брзо реаговање у најризичнијим ситуацијама.

Важан део традиције је музика – оркестар Шпанске легије и данас негује и изводи мелодије које су настале у време оснивања

ма, данас земљама шпанског говорног подручја и снажног шпанског културног присуства. Непосредно по свом реформисању јединице легије учествовале су у заједничким НАТО мисијама у Босни и Херцеговини, Ираку и Авганистану. У јужном делу Либана 10. батаљон легионара учествовао је од 2006. у мировној операцији Уједињених нација. До повлачења из Ирака јединице Шпанске легије извршавале су своје задатке у области Нацафа. Током боравка у Ираку легионари су учествовали у неколико мањих операција против локалних побуњеника.

УДАРНА ПЕСНИЦА

Савремену Шпанску легију чини око 5.000 легионара сврстаних у једну бригаду и два самостална пука. Бригада је са два своја пука стационирана на шпанском тлу, док се самостални пукови налазе у шпанским афричким енклавама Сеути и Малиљи. Легија је директно потчињена шпанском генералштабу и чини ударну песницу шпанских војних снага намењених за брзо реаговање. Бригада легије настала је 1996. прерастањем дотадашње 23. моторизоване бригаде у 2. бригаду легије. Као таква, одмах је постала саставни део шпанских снага за брзо реаговање. Њена команда данас се налази у Виатору и потчињени су јој командни батаљон, лаки оклопни батаљон опремљен оклопним возилима италијанског порекла типа „Бентауро” и извиђачким оклопним возилима шпанске производње типа VEC M-1, 3. пук легионара који чине два пешадијска батаљона на оклопним возилима шпанске производње типа BMR M-1, 4. пук легионара с два батаљона моторизоване пешадије, дивизион полске артиљерије опремљен хаубицама типа L-118A1 калибра 105 милиметара, инжињеријски батаљон, као и јединице намењене за логистичку подршку. Ван састава бригаде налазе се још два пука легионара који су стационирани на северу Африке – 1. пук у Малиљи, док је 2. пук стациониран у Сеути. У оквиру легије налази се и батаљон намењен за специјал-

Легија маршира знатно брже од регуларне војске која прави 90 корака у минути – легионари марширају са 160–190 корака у минути

на дејства. Батаљон је у погледу опремања и обуке био потчињен команди специјалних снага, али је 2019. поново потчињен легији. Та јединица се попуњава искључиво добровољцима који су раније служили у осталим батаљонима Шпанске легије. Током своје изузетне дуге и напорне обуке припадници батаљона обучавају се у подводном ратовању, извођењу операција у планинским и арктичким условима, оспособљавају се за извођење различитих диверзантских акција, пролазе основну и сложенију падобранску обуку, припремају се за извршење извиђачких задатака у дубини противничке територије, оспособљавају за противтерористичка дејства и вођење блиске борбе и учешће у мисијама трагања и спасавања. Најсложенији видови обуке унутар те јединице обављају се у сарадњи с америчком страном на полигонима Форт Брага.

ДУГА И НАПОРНА ОБУКА

У односу на остатак шпанских оружаних снага легија се разликује по својим традицијама, обуци, опреми и униформи. Некада је унутар ње постојао и посебан систем подофицирских чиновца. Данас у том погледу је-

Од настанка, легија је била запажена по једноставним униформама за разлику од оних које су носили пукови шпанске војске

Током дуге и напорне обуке припадници батаљона за специјална дејства обучавају се у подводном ратовању, извођењу операција у планинским и арктичким условима, оспособљавају се за извођење различитих диверзантских акција, пролазе основну и сложенију падобранску обуку...

дина разлика постоји у називу обичних војника који немају назив редова, већ „легионара витеза”. Ипак, тај назив се не стиче аутоматски при уласку у редове легије, већ по проласку напорне обуке и предвиђених иницијалних тестова. Сама основна обука легионара траје четири месеца и одвија се у Касерасу или Кадизу. Обука будућих легионара подељена је у два циклуса. Током прва два месеца одвија се основна војна обука уз интензивне форсиране маршеве и пресирану борбену обуку. Кандидати који успешно прођу први циклус закључују двогодишње или трогодишње уговоре. По завршетку четворомесечне обуке легионари се упућују у јединице где настављају са специјалистичком обуком.

Униформа легионара не разликује се много од свеукупног начина одевања у шпанским оружаним снагама. Разлика је превасходно у традиционалним парадним униформама и препознатљивој капи „каки” боје с црвеном кићанком. За разлику од осталих војника легионарима је дозвољено да носе браде. Крајње специфичну маскоту Шпанске легије представља коза која се неизоставно појављује приликом свечаних дефилеа легионарских јединица, обавезно украшена легионарском капом и марамом.

Пешадијско наоружање јединица Шпанске легије готово је идентично као и код других пешадијских састава шпанске армије. Основно наоружање чине пушке немачке производње типа G 36Е с модулним лансером калибра 40 милиметара AG 36А, као и немачки митраљеви типа НК MG 4 и пиштољи USP9. У употреби су и тешки митраљеви типа М2 „Browning” и аутоматски бацачи граната калибра 40 милиметара типа SB LAG 40. Поред поменутих борбених возила користе се и четворточкаши шпанске производње типа URO VAMTAC конструисани и дизајнирани по угледу на амерички HUMVEE, камиони шпанске компаније URO, италијанска тактичка возила типа LMV Iveco и јужноафрички RG 31 „Nyala”.

Шпанска легија данас представља саставни део ударног ешелона шпанске армије. Способна је за тренутно брзо реаговање у најризичнијим ситуацијама. Њена специјална јединица представља врхунски обучен и опремљен састав способан за извођење широког спектра специјалних дејстава у свим временским условима. Такође, јединице легије представљају снажан елемент шпанског присуства у заједничким операцијама НАТО-а. Упркос дубокој инволвираности у мултинационалне структуре, Шпанска легија је у организационом, али и у визуелном погледу успела да сачува богате националне традиције.!

Фото: Atlas ilustrado de la Legión

Специфичну маскоту Шпанске легије представља коза која се неизоставно појављује приликом свечаних дефилеа легионарских јединица, обавезно украшена легионарском капом и марамом

Супротно уобичајеној војној пракси, легионарима је допуштено да имају браде и да носе откопчану кошуљу летње униформе

Током операције Савезничка сила 1999. године

„ДА, СРПСКА ПВО ЈЕ ПОГОДИЛА ЈОШ ЈЕДАН F-117А”

Не би толико било важно ни да је оборено много више било којих других авиона. И са нашег и са непријатељевог аспекта управо је важно што је оборен F-117A. Такође, што су погођени и други авиони овог типа. Показало се да је технички могуће радарски уочити, гађати и оборити авион смањене радарске уочљивости. Громогласна најава британског часописа *Jane's Defence* пре почетака агресије да ће бити коришћени „невидљиви” авиони и да су они најбољи избор за дејство, није успела у намери да јединицама ПВО Војске Југославије убије и помисао да се супротстављају тој врсти авијације.

Пише Славиша ГОЛУБОВИЋ

Н и после више од 20 година од агресије НАТО на СРЈ не може се са стопостотном сигурношћу тврдити какви су били ефекти дејстава јединица Војске Југославије по непријатељу. Оне су након рата вршиле своје анализе на основу борбених докумената у којима су дејства евидентирана. За ефекте неких дејстава постоје сигурни и потврђени подаци, а за неке се само може претпоставити.

У агресији на СРЈ те 1999. године учествовало је 19 земаља НАТО-а предвођених Сједињеним Америчким Државама, при чему је суштина била у дејству из ваздушног простора по јединицама и објектима на целој територији СРЈ. Са нашег гледишта ефекти дејства непријатеља могли су бити у великој мери очигледни. Као такви евидентирани су и налазе се у анализама, а потом и у архивама.

С друге стране, чињеница да су дејства непријатеља извођена из ваздушног простора отежава верификацију стварних ефеката нашег дејства по његовим ваздухопловима и убојним средствима која су коришћена (беспилотне летелице, крилате ракете итд.). Овде дакле говоримо о ефектима дејстава јединица које су по дефиницији намењене за (ватрено) дејство по циљевима у ваздушном простору.

Доступност интернета, одсуство стручног и критичког приступа, одсуство информација и сазнања, закључци изведени из погрешних претпоставки, „слобода” у писању и дебати на друштвеним мрежама и форумима довела је прошлих година до цитације о бројевима уништених непријатељских ваздухоплова. Бројке се крећу од опрезних неколико до нереалних много, при чему досежу и до скоро 200 оборених авиона НАТО-а.

Истина је важна највише због нас, али она, нажалост, неће скоро бити доступна.

ПРИЗНАЊЕ АМЕРИЧКОГ ПИЛОТА

За припаднике РВ и ПВО важно је разликовати оборени непријатељски авион и оштећени. Након тога оборени, који је пао на територију СРЈ или ван њене територије. Нешто мање, али такође важна чињеница су оштећени ваздухоплови који су успели да се на било који начин врате на аеродром полетања или неки други.

На територији СРЈ пронађени су остаци два америчка авиона (F-117A и F-16CG), који се данас налазе у Музеју ваздухопловства у Сурчину. Може се рећи да за ових 21 годину од агресије на територији бивше СРЈ није пронађен доказ (*corpus delicti*) о још неком обореном ваздухоплову. А да ли је било погођених и оштећених? Свакако да! Подаци о онима који су евентуално пали ван територије СРЈ

или су били само оштећени биће још дуго година предмет истраживања и доказивања.

Потребно је да прође довољно времена да би се неки НАТО генерал или пилот појавио у јавности својом књигом или стручним текстом у којем даје објашњења специфичних тренутака током операције „Савезничка сила” (*Allied Force*).

Почетком децембра 2020. године један од најчитанијих војних ваздухопловних сајтова Драјвов *The War Zone* (<https://www.thedrive.com/the-war-zone/37894/yes-serbian-air-defenses-did-hit-another-f-117-during-operation-allied-force-in-1999>) објавио је један такав текст под насловом „Да, српска ПВО је погодила још један F-117А током операције 'Савезничка сила' 1999. године”, у којем бивши пилот америчког ратног ваздухопловства Чарли Хејнлајн признаје да су јединице РВ и ПВО Војске Југославије током те операције погодиле још један тактички бомбардер F-117А.

Зашто је то за нас важно и зашто садржај текста треба подробно анализирати?

Пре одговора на то питање и закључака о појединим наводима потребно је знати следеће чињенице.

У операцији „Савезничка сила” током агресије НАТО на СРЈ 1999. године учествовало је 25 тактичких бомбардера F-117А 49. винга из авио-базе „Холоман” у Новом Мексику. Пре почетка агресије, 15. фебруара 1998. један сквадрон (ескадрила) од 12 авиона био је пребачен у базу „Авијано”, одакле је изводио борбена дејства. Убрзо након губитка једног од њих (F-117А који је оборен 27. марта), 1. априла донета је одлука да се на територију Европе пребаци још један сквадрон авиона F-117А, плус један додатни авион, да надомести губитак. Накнадном одлуком оба сквадрона су већ 4. априла 1999. била у ваздухопловној бази „Шпангалем” у Немачкој. Свакодневно су учествовали у операција-

Почетком децембра 2020. године један од најчитанијих војних ваздухопловних сајтова Драјвов *The War Zone* објавио је текст под насловом „Да, српска ПВО је погодила још један F-117А током операције 'Савезничка сила' 1999. године”, у којем бивши пилот америчког ратног ваздухопловства Чарли Хејнлајн признаје да су јединице РВ и ПВО Војске Југославије током те операције погодиле још један тактички бомбардер F-117А.

ма дејствујући по објектима на територији СРЈ и у два таласа начелно од 20.00 до 23.00 и од 00.00 до 3.00 часова.

ПОГОЂЕН ЈЕ ПРВОМ ОД ДВЕ РАКЕТЕ

Потпуковник Хејнлајн полетео је на задатак нешто пре поноћи 29. априла да би се након успешне допуне горивом (КС-135 изнад Мађарске) нашао у ваздушном простору СРЈ око 2.15 часова 30. априла, са задатком ватреног дејства по објекту у ширем рејону Београду. Објекту дејства прилазио је са источно-југоисточне стране. У зони уништења 3. ракетног дивизиона 250. рбр ПВО, који је те ноћи био у рејону сремског села Петровчић, нашао се око 2.46 часова. У том тренутку борбеном послугом 3. рд ПВО командовао је тада мајор Бошко Дотлић, помоћник команданта дивизиона за позадину. Према прописној процедури по њему је извршено ватрено дејство са две ракете („Јагодинка” и „Славујка”). Погођен је првом ракетом на даљини око седамнаест и висини око седам километара. (Бојева глава ракете се активирала и експлодирала у непосредној близини авиона). Експлозија није нанела витална оштећења, па

је авион наставио лет ка ваздушном простору Мађарске ради поновне допуне горивом и повратка у авио-базу.

У тексту се наводи да је авион оштећен 30. априла 1999. у ваздушном простору изнад Београда. С обзиром на чињеницу да се не ради о било ком авиону, већ о авиону од којег се у то време очекивало све осим да буде радарски откривен и праћен, а још мање оборен, треба анализирати неке појединости које потпуковник Хејнлајн наводи у тексту. Најпре са аспекта дејства ракетних јединица ПВО Војске Југославије.

Авиони F-117А коришћени у операцији „Савезничка сила” нису летели на висинама мањим од 20.000 ft (6.000 m). То значи да су ватрено дејство по њима могле изводити јединице наоружане ракетним системима *нева* и *куб*. Тог 30. априла у ширем рејону Београда биле су распоређене јединице 250. рбр ПВО наоружане ракетним системом *нева*. Прецизни подаци о ватреним дејствима на дан 29. и 30. априла потврђују да је дејство по циљу у 2.46 извршио 3. рд ПВО лансирајући две ракете, од којих је једна погодила и оштетила циљ, а друга због одсуства захвата наставила да лети путањом косога хица. Током праћења и вођења прве ракете на циљ борбена послуга је констатовала да авион врши маневар који није био уобичајен и који је личио на „маневар змија”, што у стварности за овај ваздухоплов није могуће. Компјутерски контролисан маневар, који у својој изјави наводи Хејнлајн, довео је до благе промене радарске одразне површине авиона, што су пратећи системи станице за вођење ракета регистровале као промену енергетског центра радарског одраза, на шта су оператори праћења реаговали благим померањем пресека угловних маркера са одразом циља. То је у коначном довело до тога да се ракета активира у близини авиона, али тако да му не нанесе витална оштећења, након чега је он оштећен наставио лет.

Дуго после операције „Савезничка сила” амерички аналитичари покушавали су да пред сопственом јавношћу оправдају, како они кажу, једини губитак авиона F-117A у борбеној мисији. Објашњења како је уопште откривен била су много важнија од оних како је погођен. О томе су изнета бројна тумачења.

Дејство по ваздухоплову у наведеном времену евидентирано је у борбеним документима 3. рд ПВО. С обзиром на чињеницу да авион није оборен и да његови остаци нису нађени на територији СРЈ, ово гађање није сматрано успешним. Састав борбене послуге и поступак наведеног гађања детаљно је описан у књизи „Пад ноћног сокола”. Дакле, признање потпуковника Хејнлајна за нас није изненађење, јер смо још те ноћи знали да је авион погођен.

Хејнлајн наводи да је те вечери оштећен авион његовог колеге са којим је летео у пару. Констатује да је тај авион тада наставио лет ка ваздушном простору Мађарске ради поновне допуне горивом. Када се приближио танкеру, приметио је видљива значајна оштећења на авиону свог колеге у тренутку првог покушаја допуне горивом. Ако су оштећења заиста значајна, онда није логично да такав авион као коначно одредиште има авио-базу „Шпангдалем” прилично удаљену од Мађарске. У таквим ситуацијама тражи се дозвола за слетање на најближи „пријатељски” аеродром, као на пример „Плесо” у Загребу, о чему се раније говорило у неким медијима. Сумњу поткрепљују наводи да се после допуне горивом авион изгубио (удаљио се од другог авиона), али да су обојица поново били заједно у авио-бази „Шпангдалем”.

Хејнлајн је за напор и труд да се авион његовог колеге тако оштећен успешно танкира и врати у авио-базу добио DFC признање. Треба напоменути да је DFC (*Distinguished Flying Cross*) највеће признање које пилот

може добити у својој летачкој каријери, а додељује се за изузетне резултате постигнуте у извршавању летачких задатака. Ако га је Хејнлајн добио, како наводи, за труд и напор да се оштећен авион врати у авио-базу, какво је признање требало да добије сам пилот оштећеног авиона!? Одговор вероватно лежи у претпоставци да је управо Хејнлајн био пилот оштећеног авиона, а не његов колега.

ТРЕБАЛО ЈЕ ДА БУДЕ НЕВИДЉИВ

Бивши припадник 60. срп ПВО Зоран Вукосављевић у својим анализама наводи више чланака којима поткрепљује да је 30. априла погођен један F-117A. Један чланак је у дневном листу из Атланте (*The Atlanta Journal-Constitution*) од 6. маја 1999, где је описано да је авион оштећен пројектилом земља-ваздух и да је можда „био нанишањен оптички, под светлом пуног месеца”. Наводи се да је авион успешно слетео у авио-базу у Немачкој.

Други текст је објављен у британском ваздухопловном часопису „Air Forces Monthly”, где се наводи да је 30. априла 1999. један авион F-117A погођен ракетом система SA-3 (*нева*), да је изгубио део репне секције, али је успео да се врати у базу.

Руководилац гађања мајор Бошко Дотлић на командном месту са официром за вођење Јанковићем и оператором праћења Матићем

Ракете 5В27Д у режиму „припрема 1”

Мајор Роксандић усмерава официра за вођење на задати азимут

Бошко Дотлић, Славиша Голубовић, Милорад Роксандић

И у другим публикацијама (*Badits Over Baghdad*, Warren E. Thompson из 2000. године), као и у неким новинским текстовима могу се наћи подаци да је било још погођених авиона F-117A. У писаном реферату пуковника америчке војске Евереста Рићонија наведено је „да је F-117A, оборен 27. марта 1999. године требало српској војсци да буде сасвим невидљив. То сигурно није била случајност, јер су неколико ноћи касније српске ракете оштетиле још један F-117A”.

Дуго после операције „Савезничка сила” амерички аналитичари су покушавали да пред сопственом јавношћу оправдају, како они кажу, једини губитак авиона F-117A у борбеној мисији. Објашњења како је уопште откривен била су много важнија од оних како је погођен. О томе су изнета бројна тумачења. Ако се узме објашњење да је откривен старим руским радаром, сва друга су водила у правцу који је подразумевао неки други начин откривања или деј-

ства по авиону који није подразумевао употребу радара, јер је то рушило илузију о радарској невидљивости. А добро се зна којим наоружањем је располагала Војска Југославије и како је он могао бити погођен на осмом километру висине.

И не би толико било важно ни да је оборено много више било којих других авиона. И са нашег и са непријатељевог аспекта управо је важно што је оборен F-117A. Такође, што су погођени и други авиони овог типа. Показало се да је технички могуће радарски уочити, гађати и оборити авион смањене радарске уочљивости. Промогласна најаву британског часописа *Jane's Defence* пре почетака агресије да ће бити коришћени „невидљиви” авиони и да су они најбољи избор за дејство, није успела у намери да јединицама ПВО Војске Југославије убије и помисао да се супротстављају тој врсти авијације.

Свакако је важан и њихов укупан број, са становишта ефикасности ПВО. Када је реч о губицима авиона F-117A, у књизи „Пад ноћног сокола” наведено је да се од укупно 25 авиона у САД вратило 22 сопственим погоном, док су још два вероватно враћена у деловима посебним транспортом 30. јуна 1999. године.

За нас је у ствари важно да се бавимо озбиљним прикупљањем чињеница и њиховом анализом. Време ће свакако показати стварне ефекте. О трећем погођеном и оштећеном F-117A, а можда и још неком, вероватно ће се тек говорити и писати.

Посебно је важно да смо 1999. године показали да се свака земља може супротставити непријатељу, да сваки авион може бити оборен и да нема „невидљивих” авиона.

И на крају треба напоменути да је тадашњи 3. ракетни дивизион 250. рбр ПВО очигледно задао велике главобоље НАТО-у. Највећи разлози за то леже у исправној и добро подешеној ракетној и радарској техници, врхунској обучености борбених послуга, квалитетном и рационалном командовању и мотивисаности свих припадника јединице.!

75 година од пробоја последње групе логораша из концентрационог логора Јасеновац

СИМБОЛ СУНОВРАТА ЧОВЕЧАНСТВА

„Логор Јасеновац је симбол суноврата човечанства, злочиначка јама која је прогутала и затрла не само целе породице, већ покушала да затре читав један народ”, рекао је министар одбране Небојша Стефановић на отварању изложбе у Дому Војске Србије

Пише Јована ШИКМАН

Током 2020. године навршило се 75 година од победе у Другом светском рату, победе над фашизмом, али и пробоја последње групе логораша из система концентрационих логора Јасеновац. Тим поводом у Великој галерији Дома Војске у Београду 17. децембра отворена је мултимедијална изложба „Концентрациони логор Јасеновац 1941–1945. година”. Реализована је као заједнички пројекат Министарства одбране, Министарства културе и информисања и Јавне установе „Спомен-подручја Доња Градина”, као значајан допринос култури сећања. Јасеновац је био место великог страдања, место геноцида, јер су се творци тог логора смрти водили злослутном паролом: „један дио Срба ћемо побити, други раселити, а остале превести на католичку вјеру и тако претопити у Хрвате!”. Место које никад не сме да буде препуштено забору.

Не смео да заборавимо

На отварању изложбе о концентрационом логору Јасеновац говорили су министар одбране др Небојша Стефановић, министарка културе и информисања Маја Гојковић и директорка Јавне установе „Спомен-подручје Доња Градина” Тања Тулековић. Они су сагласни да је ова изложба значајна борба против заборава и потресно подсећање на страдања српског народа.

– Не смео да заборавимо страдање и смрт Срба, Јевреја, Рома и другог становништва у овим логорима, нити да дозволимо да сви догађаји из Јасеновца, из тог ужасног геноцидног логора смрти буду релативизовани, да се покушавају пронаћи оправдања и да све буде потиснуто у заборав – рекао је министар одбране др Небојша Стефановић и посебно подсетио на постојање логора смрти за децу.

– Можда зато што су ова деца била српска, јеврејска и ромска данас неки Јасеновац покушавају да избришу из сећања у Европи, али између осталог и оваква изложба служи као подсетник да се такве ствари никада не забораве и да покажемо свету шта је све издржао народ који је тада живео на територији НДХ – нагласио је министар Стефановић и додао да жртвама, њиховим потомцима, али и свом народу, на чију смо историју поносни, дугујемо да сачувамо видљивост свих ових људи, и оних који су страдали у логорима и оних који су преживели, за будућност Србије и човечанства, да никада нико за логор за децу и за логор попут Јасеновца нигде ни не покуша да тражи оправдања и да релативизује овакву врсту злочина.

Говорећи о значају ове изложбе, министар Стефановић закључио је да иако се сећамо једног тешког сведочанства наше историје, наше прошлости, она уједно подсећа колико је тај незаборав важан за нашу будућност, за мир и стабилност коју је Србија увек желела и коју жели и данас.

Министарка културе и информисања Маја Гојковић рекла је да је младим генерацијама тешко објаснити да су пре само 80 година у срцу Европе на најсуровији начин убијани људи само зато што су, наводно, погрешне вере.

– Аутентични прикази највећег зла које је задесило човечанство су важни како би генерације које сада живе, као и оне будуће, добиле праву слику шта се дешавало на овим просторима у Другом светском рату и зашто је јако важно сасећи зло у самом корену – нагласила је министарка Гојковић.

Наводећи хронолошки историјска догађања, на основу којих је и конципирана мултимедијална изложба, директорка Јавне установе „Спомен-подручје Доња Градина Тања Тулековић описала је страдања народа у овим логорима.

– То је логор који је по броју жртава трећи по реду, када говоримо о логорима из Другог светског рата, али по зверствима која су учињена у њему, он је без премца – казала је Тања Тулековић и своје обраћање присутнима завршила речима – Не поновило се!

Приказ страдања у три дела

Изложбена поставка садржи велики број докумената, пропагандног материјала, оруђа и других експоната који приближавају посетиоцима настанак логора, „живот” у њему као и страдање Срба, Јевреја и Рома. Конципирана је у три дела. Први део прати оснивање тзв. Независне Државе Хрватске и приказ законске регулативе која се односила на „неаријевце”, јер је циљ био стварање привида законитости у чишћењу „хрватских простора” и стварању чисте хрватске државе.

На панелима у предњем делу Велике галерије истакнути су оригинални закони из тог периода, а на екранима се

МАСОВНЕ ГРОБНИЦЕ КАО ДОКАЗ ГЕНОЦИДА

У Доњој Градини на девет гробних поља простире се 105 масовних гробница огромних димензија. Дужине су 15 до 50 метара, ширине три до четири метра, дубине око метар и по. Укупна површина масовних гробница износи 10.130 квадратних метара. Постојање тих гробница и данас сведочи о усташком злочину геноцида извршеног за време НДХ.

емитују пропагандни материјали којима је НДХ оправдала оснивање логора смрти, називајући их радним логорима. У логорима су постојале ковачнице и циглане у којима су логораши радили до изнемоглости, а тај исцрпљујући рад без иједног дана одмора био је још једно оруђе за масовно уништавање Срба, Јевреја и Рома.

Бодљикавим жицама развученим по зидовима галерије аутори су симболично представили ограничену слободу логораша. Таквим жицама били су ограђени и сами логори. Жице су се померале са проширењем капацитета,

што је и представљено на скици логора Циглана, који је мају 1945. године сачинио непознати аутор. Географски положај логора дочаран је видео-материјалима.

Други део изложбе прати настанак првих логора смрти и оснивање система концентрационих логора Јасеновац, који су по документу Главног стана поглавника оснивани као сабирни и радни логори „који могу примити неограничени број заточеника”.

Независна Држава Хрватска је била најсуровија од свих фашистичких држава по томе што је имала и логоре за децу. Трагична судбина деце у логору Циглана и Стара Градишка приказана је аутентичним фотографијама, писаним сећањима и видео-материјалима. Изложбу прате звучни и визуелни ефекти, у виду холограма представљени су страдали чланови породице Босанац који причају о својој трагичној судбини. Постојање логора завршава се пробојем последње групе логораша.

Трећи део изложбе сведочи о поратном периоду, након гашења логора, када су стратишта обилазили чланови Комисије за испитивање злочина на простору Јасеновца. У том делу приказане су фотографије остатака логора, као докази покушаја његовог систематско уништавање како би се прикрили трагови злочина. Фотографијама су представљена и истраживања у Доњој Градини 1964, као и обдукциони налаз садржаја гробнице отворене 1986. године. На изложеним паноима налазе се и послератни огласи у новинама у којима родитељи трагају за својом децом.

Потресна и трагична сведочанства о страдању и злочинима учињеним у јасеновачким логорима на овој изложби заокружена су зидом сећања. Жртве Јасеновца са фотографија су ту, пред нама – да својим лицима прекрију бројеве и статистику, да својим погледима обелодане своје животе, своје људскости.!

*Не смемо да заборавимо
страдање и смрт Срба, Јевреја,
Рома и другој сјановнишћива
у овим логорима, ниједи да
дозволимо да сви догађаји
из Јасеновца, из тој ужасној
јеноцидној логора смрти
буду релативизовани, да се
покушавају пронаћи оправдања и
да све буде пошиснуто у заборав*

Ансамбл Бинички у сусрет Дану музичке службе

ЖЕЉНИ ПУБЛИКЕ И КОНЦЕРАТА

Кад се у тешкој години догоди прилика за сусрет с публиком и кад се много жеља слије на малом простору, као резултат добијете добру енергију и срећу што имате прилику да људима приредите јединствени музички угођај и да, макар накратко, заборавите оне дане у којима сте остали жељни музике, од које и због које живите – каже начелник Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички” мајор Никола Живковић

Пише Владимир ВЈЕШТИЋ

Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички” годинама на достојан начин, пред публиком и стручном јавношћу, музиком афирмише и репрезентује Републику Србију, Министарство одбране и Војску Србије. Међутим, ове 2020. пандемија вируса корона нашла се на путу вези између музичара и публике, па су, што је година прилазила крају, сви заједно постајали све жељнији музике.

Дугогодишњи руководилац оркестра, однедавно начелник Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички”, мајор Никола Живковић, тромбониста, потврђује да је година за нама у свему била посебна.

– Има тих дана кад останете жељни музике, од које и због које живимо, па вам се чини да година траје бесконачно. А онда се, како се то сад коллоквијално каже, „у паузи између два пика епидемије” догодио концерт на „Коларцу”, за који се тражила карта више, па смо се огрејали о ту енергију публике коју су нам несребично даривали – каже Живковић и потврђује да су припадници ансамбла с много радости дочекали јесен и септембар, који је донео „заравњење криве”.

Кад корона „диригује”

Поменути музички догађај, први у затвореном простору након престанка ванредног стања, показао је колико је публика жељна музике.

– На програму тог „матине” концерта била је музика Баха, али ми се чини као да није ни било битно шта ћемо свирати. Иако су, по правилу, ти концерти недељом ујутру у 11 часова бесплатни, уважавајући тешко стање у коме је Коларчева задужбина, одлучили смо се за продају карата по симболичној цени, од које је сав приход ишао „Коларцу”. Заиста је било велико интересовање, а због поштовања епидемиолошких мера, нису сви могли да уђу у салу – истиче начелник Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички” и додаје да су захваљујући тој енергији свирали с неописиво много радости.

Нешто касније, током октобра, уследила су још два концерта у Свечаној сали Дома Војске Србије „Београд”, с неуобичајеном („корона” безбедносном) поставком столица за публику, за који се тражила карта више.

– Кад се толико жеља слије на тај мали простор, као резултат добијете добру енергију и уживање за све, па сте пресрећни што имате прилику да људима приредите јединствени му-

Мајор
Никола Живковић

На сваком месту где се промовишу традиција и националне вредности ансамбл је радо виђен учесник програма, а захтеви су понекад и у нескладу с могућностима састава који има потребу за кадровским и техничким унапређењима

зички угођај – каже мајор Живковић уз подсећање да се након три предивна концерта „ствар с короном” поново закомпликовала.

„Бинички” је желео да има какав-такав континуитет, па је уследило оно што је могло у камерној варијанти. Покушали су да задрже тај тренд наступа с мањим бројем музичара, али су и с тим стали кад су и корона-бројке вртоглаво отишле нагоре.

И то би углавном било то кад је реч о наступима у години за нама, у којој је забележена 121. година трајања ансамбла који је настављач традиције Београдског војног оркестра.

Значајни трагови

Београдски војни оркестар основан је 1899. године и био је први оркестар концертног типа у Србији. Касније је добио назив Оркестар краљеве гарде да би у дугим деценијама за нама носио име оснивача и прослављеног композитора Станислава Биничког.

– Важно је истаћи да је Уметнички ансамбл МО „Станислав Бинички” више од обичног војног оркестра, који у музичком жаргону подразумева оркестар у строју, који свира протоколне композиције и изводи искључиво војничку музику. Управо зато истичемо да смо ми симфонијски, дакле концертни оркестар, а имајући у виду >

НОВИ ПРАВИЛНИК МУЗИЧКЕ СЛУЖБЕ У ВОЈСЦИ СРБИЈЕ

Израда новог Правилника музичке службе у Војсци Србије, којим ће знатно бити унапређен формални оквир за ту делатност, у завршној је фази. – Носилац тог важног посла је Управа за односе са јавношћу, а у тиму су и представници свих оркестара који чине музичку службу у Војсци Србије. Жеља нам је да се цео концепт редифинише, јер тренутно важеће правило датира још из времена Југославије и не омогућава нова решења која намеће време у коме живимо, а садржи и значајне формалне недоследности. Примера ради, у међувремену је промењена формацијска структура свих оркестара, а, рецимо, у оно време је постојао и оркестар ваздухопловства и неки други којих више нема. Нови правилник ће да верификује постојеће стање, али и да дефинише правила која у овом тренутку не постоје, као што су услови рада, школовања или неопходног нивоа образовања за чланове оркестара – каже мајор Живковић и најављује да ће нови Правилник о раду музичке службе садржати и формалну могућност за враћање професионалног хора Министарства одбране и Војске Србије, као дела Уметничког ансамбла „Станислав Бинички”.

да смо следбеници Београдског војног оркестра, с поносом подсећамо да тај састав представља претечу свих српских симфонијских оркестара и носи посебну тежину и значај, тим пре јер је његов оснивач, славни Станислав Бинички, учествовао у оснивању и прве српске Музичке школе и Београдске опере. Сви велики српски оркестри настали су касније – истиче начелник ансамбла и подсећа да су војни музичари свирали и у првом оперском оркестру, те да српска војна музика има огроман значај за српску музичку културу и музику уопште.

„Бинички” се последњих година вратио на музичку сцену Београда, Србије и региона. Радо је виђен и слушан у разним приликама, а без њега се не могу замислити протоколарни

догађаји на највишем војном и државном нивоу.

„Бинички” за све прилике

Познати су значајни пројекти које је ансамбл реализовао у дискографији и филмској музици. Само један од њих је музика за филм „Монтевидео, Бог те видео”, с којом је „Бинички”, уз Мањфика, имао веома запажену европску турнеју.

– На сваком месту где се промовишу традиција и националне вредности ансамбл је радо виђен учесник програма, а захтеви су понекад и у нескладу с могућностима састава који има потребу за кадровским и техничким унапређењима – истиче начелник „Биничког” мајор Никола Живковић.

С обзиром на то шта се очекује од њих, додаје да је потребно да се ансамбал ојача и бројчано, а нужна је и реорганизација која укључује идеју формирања професионалног хора и заокруживања малог, салонског или естрадног састава како би добио оптималну форму.

– Важно је да се зна да ансамбл представља скуп више организационих сегмената који могу и засебно да наступају, али кад наступе заједно, добије се форма спектакла и грандиозности. Подсетио бих вас да је наш ансамбл некада имао и играчку групу и био по свему по угледу на руски „Александров”. Чинили су га симфонијски оркестар, хор, естрадни ансамбл и играчка група, додуше у мањем формату, али је постојала. Хор је престао да постоји 2008. године и чини ми се да је већ дан по његовом укидању било јасно да је то била лоша одлука – каже Живковић и додаје да је значајно што постоји аматерски хор Министарства одбране и Војске Србије, али да озбиљан домет у тој области подразумева високи професио-

Кад се толико жеља слије на тај мали простор, као резултат добијете добру енергију и уживање за све, па сте пресрећни што имате прилику да људима приредите јединствени музички угођај

нализам, а да принцип добровољности нуди неку другу врсту договора „која често иде науштрб квалитета и очекивања”.

Начелник ансамбла истиче и то да је у завршној фази пријем троје младих музичара, који ће битно унапредити састав, али да с пријемом људи треба наставити и у времену пред нама.

Интеракција с публиком као насушна потреба

Говорећи о плановима за наредну годину Живковић, осим уобичајених активности, најављује и оне које носе посебан изазов за музичаре и које доносе нешто ново публици.

– Ми смо и 2020. годину врло оптимистички планирали. Требало је да учествујемо на фестивалу „Стрингс” у Лесковцу, па нам је сада у плану да то урадимо ове године. Много је инспиративних идеја померено због пандемије. Само једна од њих била је да свирамо Бетовенова дела која никад код нас нису извођена, и то у години Бетовена, али мислим да ће то бити занимљиво и 2021 – каже начелник Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички” мајор Никола Живковић, уз још једно подсећање да им је вирус корона у великој мери осујетио планове.

– Ипак, нисмо одустали од жеље за креативношћу и интеракцијом с публиком, што је насушна потреба музичара. Имамо нове планове. Лично ме инспиришу разговори с креативним људима, сарадња, баш као и веза између музике и медија, ради промоције културе и уметности. Размишљамо, ако већ немамо публику, да кренемо са „лајвстрим” наступима, макар то биле и мање групе, док се ствари не врате у нормалне оквире. Сигуран сам да би квалитетно снимљени колажни програми, у разним жанровима, такорећи од Баха до севдаха, завредили пажњу аудиторijума који прати и поштује оно што деценијама ради Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички”!

Фото: Душка Стефановић и Игор Салингер

Миодраг Живковић
(1928–2020)

Омаж

Готово пола века након настанка завршног облика, Спомен-комплекс „Кадињача” аутора вајара Миодрага Живковића и архитекте Александра Ђокића, и даље снажно комуницира са посматрачем

Фотографије и текст **Андреј СИНАДИНОВИЋ**, вајар

Живковићево скулпторско обликовање форме – паралеле, дијагонале и човеколике избочине у оквиру монументалних комада нису само визуелна набрајања већ и проводници аутентичне визије уметника. Реципијент ураћа у ванвременски и ванпросторни амбијент – мењајући угао посматрања открива изнова карактеристике саме форме, у бројним варијацијама геометризованих облика оштрих линија које су у контрасту с појединим суптилно третираним површинама. Стилизовани портрети уткани у монолитске структуре наговештавају вечно трајање. Апстрактним речником уметник заобилази званичне наративе и нуди вишеслојна интерпретативна дешифровања. Блестави пример модернизма – импресивна представа. |

Пут изгубљеног Пушкиновог рукописа
– из Краљевине Југославије у Совјетски Савез

ПЕСНИК НА ПАРОБРОДУ СВОГ ВРЕМЕНА

ПО РЕЧИМА МАЈАКОВСКОГ, СОВЈЕТСКА ВЛАСТ ЈЕ ПУШКИНА „БАЦИЛА СА ПАРОБРОДА САВРЕМЕНОСТИ”. А ОНДА ЈЕ УПРАВО СТАЉИН ИНИЦИРАО „РЕХАБИЛИТАЦИЈУ ОДАБРАНИХ ПОЗНАТИХ ЛИЧНОСТИ И ОПШТЕПРИЗНАТИХ СИМБОЛА РУСКЕ НАЦИОНАЛНЕ ПРОШЛОСТИ”, ПОПУТ ПУШКИНА, ЉЕРМОНТОВА, ГОГОЉА ИЛИ ТОЛСТОЈА. У ТОМ НАСТОЈАЊУ ДОГОДИЛА СЕ И „МИСИЈА ВРАЋАЊА” ИЗГУБЉЕНОГ ПУШКИНОВОГ РУКОПИСА „СВЕСКА ВСЕВОЛОЖСКОГ” ИЗ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У СОВЈЕТСКИ САВЕЗ КРАЈЕМ 1933. ГОДИНЕ.

Пише Александар СИЛКИН, Институт за славистику Руске академије наука

Револуција и грађански рат у Русији (1917–1920) довели су до прекида традиционалних државних и политичких односа између руског и српског народа. Тек 1940. године отворена су дипломатска представништва у Београду и Москви. Што се тиче руско-српских културних и верских веза, оне су се одржавале захваљујући одлуци југословенског двора и владе да пруже азил десетинама хиљада руских избеглица. Међутим, упркос њиховом присуству у Краљевини СХС, током читавог међуратног периода уочава се интересовање српских интелектуалних кругова за Совјетску Русију. За Совје-

те, таква радозналост била је корисна у сврху формирања повољнијег јавног мњења у иностранству. У оквиру те кампање одвијали су се скоро сви међуратни културни контакти совјетских установа са једне стране и појединих југословенских интелектуалаца и уметника са друге стране.

Са тачке гледишта очувања и проучавања руског културног наслеђа најзначајнији међу свим тим контактима била је преписка између истакнутог бољшевика Владимира Бонч-Брујевича, директора московског Музеја књижевности и Јована Максимовића, филолога и преводиоца са руског. Дописивање је започело у октобру 1933. године и имало је за резултат повратак у Москву у јануару 1934. године рукописа А. С. Пушкина, познатог као „Свеска Всеволожског”.

Пре свега треба објаснити одакле потиче интерес за дореволюционарног песника, кога је совјетска власт, по речима Мајаковског, „бацила са пароброда савремености”, заједно са свом осталом „реакционарном”, „великодржавном” руском историјом и културом. Разуме се, доносећи решење о набавци манускрипта, Бонч-Брујевич није се руководио сопственим литерарним склоностима. У СССР-у тог времена ништа се није дешавало мимо воље врховног човека. А он је на тридесетих година прошлог века иницирао „рехабилитацију одабраних познатих личности и општепризнатих симбола руске националне прошлости”. Популаризација Пушкина, Лермонтова, Гогоља или Толстоја имала је пропагандне циљеве. Док је читала патриотска дела посвећена победама руског оружја над Швеђанима и Французима, масу је обузимао осећај љубави према њиховој социјалистичкој отаџбини.

Рукопис у власништву пуковника Влајковића

Шта, у ствари, представља „Свеска Всеволожског”? Најкраће речено, тај рукопис је зборник песама који је Пушкин око 1820. припремао за штампу, али га је у међувремену прокоцкао или поклонио свом пријатељу Никити Всеволожском. Лутања тог рукописа по Русији и његов пут у Србију дуга су и контроверзна прича. Међутим, са сигурношћу можемо да кажемо да су се свеске у другој половини XIX века нашле у власништву пуковника српске војске Ђоке Влајковића, који је претходно служио као аустријски и руски официр. После смрти пуковника његов легат „Писма великих књижевника” чуван је у Српском државном архиву. Нажалост, после Првог светског рата збирци се губи сваки траг.

Пушкинов рукопис поново је испливао на површину 1933. године, у кући некада имућне београдске породице Обрадовић. Чиновник Министарства спољних послова Миодраг Обрадовић, који је већ био потрошио дедин и очев капитал, „дошао је – пре-

ма писању 'Политике' – на идеју да би се ствар могла уновчити. Па како је у једном ужем кругу професор Максимовић сматран врским знацем руске књижевности, рукопис је однесен њему на проучавање" („Политика", 12. јануар 1934).

Максимовић је 1. јула 1933. писао руководству Института руске књижевности Академије наука у Лењинграду. Тек у октобру стиже одговор са потписом истакнутог совјетског историчара књижевности и уметности Иље Зилберштејна, који му саопштава да је проследио писмо Владимиру Бонч-Брујевичу, који већ 27. октобра пише Максимовићу. Тако је започела њихова преписка, која је трајала до фебруара 1934. године, и у ко-

НЕМА СУМЊЕ ДА ЈЕ
МАКСИМОВИЋЕВ ОДНОС
ПРЕМА РУСИЈИ ОДИГРАО
ОДЛУЧУЈУЋУ УЛОГУ У ВРАЋАЊУ
ПУШКИНОВОГ РУКОПИСА
У РУСИЈУ. „ТУЖНО МИ ЈЕ
ДА СЕ РАСТАЈЕМ СА ОВОМ
ДРАГОЦЕНОШЋУ. АЛИ ИПАК СЕ
РАДУЈЕМ ДА СЕ МАНУСКРИПТ
ВРАЋА ОТАЏБИНИ.
ПУШКИНОВА ДУША ОСЕТИЋЕ
ОЛАКШАЊЕ”.

јој је такође учествовао власник рукописа Миодраг Обрадовић. Ако се размотре сва писма у целини, у њима се могу издвојити две садржајне линије. Прва – „прагматична" и друга – „идеалистичка”.

Троугао различитих интереса

Говорећи о прагматизму, Максимовић је заинтересован да добије провизију за стручно посредовање и не престано убеђује совјетску страну да пожури, јер се, наводно, појавио неки амерички претендент, који ће, ако се нађе у његовим рукама, онемогућити коришћење и истраживање манускрипта. Осим тога, Максимовић се плаши успостављања директних односа између купца и продавца, кога приказује као „луђака, коцкара и безобразника, који је спреман да прода

МС првом који наиђе". У једном од писама Максимовић чак нуди Бонч-Брујевичу неки компликовани поступак исплате који ће омести „Ноздрова-јуниор да у задњем тренутку здипи новац”.

Не знамо у коликој мери је Обрадовић заслужио упоређивање са једним од лица Гогољеве поеме „Мртве душе", али је заиста покушавао да се отресе посредника. „Веома вероватно", Обрадовић је писао Бонч-Брујевичу, „да ћемо добити много више кад будемо успоставили непосредан контакт”.

Захваљујући Бонч-Брујевичу купопродаја је на крају остварена на опште задовољство, иако је начин исплате од почетка забрињавао и совјетског директора. Не због евентуалних неправедности према Максимовићу, него због објективних околности. Како Бонч-Брујевич пише М. Обрадовићу: „Потребно је размислити на који начин да се изврши исплата суме... На жалост, до данас у Југославији немамо нашег посланства... Изволите нам указати како је боље урадити. Можда ћете одобрити да нам тај рукопис пошаљете дипломатском или препорученом пошиљком у Париз, на Југословенско посланство, с вашим налогом да се уручи опуномоћеном представнику нашег посланства, које би истовремено исплатило 1500 долара”.

Обрадовић је 27. децембра 1933. лично уручио рукопис службенику совјетске амбаседе у Паризу. Примајући рукопис благајна дипломатског представништва исплатила је доносиоцу 38.000 француских франака или око 125.000 тадашњих динара. Међутим, та погодба не би била успешна без подршке совјетских дипломатских и највиших југословенских државних функционера, који су успели да превазиђу постојећи међудржавни анимозитет.

Треба подсетити да је Москва од 1918. године на Југославију гледала као на „један од делова ланца империјалистичког Версајског система". У таквом политичком контексту совјетски амбасадор у Француској Валери-

јан Довгаљевски (1885–1934) обратио се југословенским представницима у Лиги народа. Њихове преговоре у писму Бонч-Брујевичу описује Мерле, помоћник Довгаљевског: „Друг Довгаљевски је у Женеви разговарао са сталним делегатом Југославије у Женеви (Константином) Фотићем о проблему Пушкиновог београдског рукописа. Фотић је одмах телефонирао министру спољних послова (Богољубу) Јевтићу и обећао другу Довгаљевском да ће се проблем решити”.

Још један повратак

Српски филолог Максимовић видео је у совјетском великодостојнику не само човека од кога зависи да ли ће добити хонорар него и интелектуалца

ПОПУЛАРИЗАЦИЈА ПУШКИНА, ЉЕРМОНТОВА, ГОГОЉА ИЛИ ТОЛСТОЈА ИМАЛА ЈЕ ПРОПАГАНДНЕ ЦИЉЕВЕ. ДОК ЈЕ ЧИТАЛА ПАТРИОТСКА ДЕЛА ПОСВЕЋЕНА ПОБЕДАМА РУСКОГ ОРУЖЈА НАД ШВЕЂАНИМА И ФРАНЦУЗИМА, МАСУ ЈЕ ОБУЗИМАО ОСЕЋАЈ ЉУБАВИ ПРЕМА ЊИХОВОЈ СОЦИЈАЛИСТИЧКОЈ ОТАЏБИНИ.

који са њим дели љубав према уметности. У својим писмима он се њему обраћа као представнику свог круга, наиме – прави књижевне алузије, цитира Плутарха, Гогоља, Пушкина, Достојевског. Верује да је московском директору заиста интересант-

но оно на чему он тренутно ради: „Двадесет првог новембра наш народ обележава 100-ту годишњицу од рођења нашег највећег песника и друштвеног радника Јована Јовановића Змаја. Ја сам задужен да у Магици Српској држим предавање о њему као човеку и књижевнику”.

За разлику од њега, директор књижевног музеја ништа не пише о свом књижевном укусу, уметничким утисцима и инспирацијама. Од Максимовића он једино очекује да не испушта из руку „Свеске Всеволожског”. Међутим, Бонч-Брујевич разуме да мора да се прилагоди српском филологу који је њихову преписку схватао не само као пословни контакт него и као интелектуалну сарадњу двојице истомишљеника. Да би стекао поверење кореспондента, Бонч-Брујевич служи се прозаичним средствима. Наиме, он га моли да му пошаље своју слику, да му увек буде пред очима, док чита писма и пише одговоре.

Јован Максимовић је заиста био искрен у преписци. „Веома сам Вам захвалан”, пише он Бонч-Брујевичу пошто је добио од њега књигу о Гетеу, „Читав живот живим са Русијом, верујем у њу слично Достојевском... Богзна шта пишу о Русији, али ми тврдо знамо да ће Русија ускоро развити свој огроман, једини у свету потенцијал. Ово је потребно нама Словенима и читавом свету који се дави без спасилачког словенског и руског генија”.

Нема сумње да је Максимовићев однос према Русији одиграо одлучујућу улогу у враћању Пушкиновог рукописа у Русију. „Тужно ми је да се растајем са овом драгоценешћу. Али ипак се радујем да се манускрипт враћа отаџбини. Пушкинова душа осетиће олакшање”.¹

Прва хируршка пољска болница Врховне команде на Солунском фронту

ДРАГОМАНЦИ УЗОР ПОЉСКА БОЛНИЦА

По завршетку операција на Солунском фронту командант Друге армије војвода Степа Степановић рекао је, између осталог, у армијској похвали „... ова болница, благодарећи јединственој организацији и импровизацији свега и свачега, најбоље је одговорила свом задатку. Она је служила на Могленском фронту, а служиће у историји српског ратног санитета као модел и школа: како треба хируршка пољска болница да изгледа”. Била је то Прва пољска хируршка болница у Драгоманцима, којом су руководили тада пуковник др Михаило Петровић, као главни хирург, и мајор др Ђорђе Нешић, као њен командир. Резултати рада у тој пољској болници импресивни су и за данашње време.

Пише Мира ШВЕДИЋ

Тип импровизоване болесничке бараке за осам тешких рањеника

Данас се у епидемији Ковида-19 често помињу војне пољске болнице. У историји нашег санитета постојала је једна, за узор, легендарна Прва хируршка пољска болница Врховне команде. Налазила се у селу Драгоманци (данас Апсалос) код Водена (данас Едеса). Иако је била једна од војних болница на Солунском фронту (под командом Друге армије), за нас је и те како значајна, а за време пробоја примила је на себе и улогу хируршког центра за савезничке армије на Могленском фронту. За настанак те легендарне болнице посебно је заслужан тада пуковник др Михаило Мика Петровић (касније бригадни генерал), први хирург образован у Србији и отац српске ратне хирургије.

Групи лекара се почетком 1918. придружио и временски проф. др Војислав Суботић, утемељивач хирургије у Србији и стручњак светског гласа. Иако му је у Солуну нуђено место шефа хируршког одељења у болници „Престолонаследник Александар”, тај санитетски ветеран, учесник пет ратова, није желео да прихвати миран и безопасан рад у позадини, већ се придружио у Драгоманцима својим ученицима, посебно свом првом ученику др Мики Петровићу. Било је то довољно за настанак легенде – за причу о томе како је ни из чега у ратним условима створено нешто значајно. Болница у Драгоманцима израз је српске упорности, знања, сналажења и патриотизма. А била је и расадник будућих еминентних српских лекара и фармацеута.

Париски споразум и санитетска искушења

Пут до настанка болнице био је трновит, са пуно препрека. Наиме, доласком наше војске на Крф расформиране су скоро све дотадашње српске санитетске установе и нова организација српске санитетске службе установљена после француско-српског споразума из 1916. године била је неповољна за наш санитет, јер нисмо имали право на своје армијске болнице и специјалистичке службе. Наше санитетске установе биле су предвиђене само до нивоа оперативне војске, а етапно лечење, срж ратно-хирур-

шке доктрине, сезало је до алпинских завојишта. Споразумом су била одређена по три алпинска завојишта за сваку дивизију – једно за хируршке случајеве, друго за заразне болести, треће за остале потребе. Лечење српских војника у позадини преузели су Французи, уз обавезу да обезбеде 14.000 болничких лежачева за потребе наше војске. Како и поред свих напора нису могли да испуне ту преузету обавезу, део капацитета попунили су Енглези. Тако су Французи уз помоћ Енглеза подигли 33 болничке јединице, укупног капацитета од 14.000 постеља.

Париски споразум и нова организација санитета, међутим, тешко су пали нарочито српским хирурзима, а посебно др Михаилу Петровићу. Он је тврдио да је таква организација санитета „тело без главе” и да на то нису мислили наши генерали кад су са Французима на конференцији у Паризу потписивали споразум. „Нико није питао за савет ниједног лекара.” А др Петровић се залагао да се на средокраћји тадашње три српске армије постави једна армијска болница у којој би била успостављена јединствена хируршка доктрина – да се свака ратна повреда лечи на исти начин од прве до последње етапе. Новонастало стање у српском војном санитету на Солунском фронту требало је променити. Из дневника тадашњих актера зна се да је уследила дивовска Микина борба за оснивање болнице. Како је у томе успео, није до крај разјашњено ни данас.

Састав болнице 1917:

Слева надесно – 1. ред (седе) – контеса Шабан де ла Палис, инструментарка и дародавац покретне операционе сале и рендген апарата, пуковник др Михаило Петровић, главни хирург (касније санитетски ђенерал и професор Медицинског факултета у Београду), резервни санитетски мајор др Љубиша Вуловић (оториноларинголог, касније проф. Медицинског факултета у Београду и оснивач и управник Оториноларинголошке клинике).

2. ред (стоје)

– Светислав Барјактаревић, лекар (касније проф. Медицинског факултета у Београду и управник Гинеколошко-акушерске клинике), студент фармације Никола Боди, Душан Крстић, административни чиновник, др Михајл Симионович Карпински (Рус, на крају студија медицине), Радован Ј. Данић, лекар (касније шеф Хируршког одељења Војне болнице у Београду), Јован М. Викторовић, студент фармације (касније магистар и власник дворске апотеке у Београду), Б. Ђирковић, студент фармације (касније магистар и власник апотеке у Београду), Н. Н. административни чиновник

Дивовска Микина борба за болницу

Зна се да је контеса Шабан де ла Палис (Chabannes De la Pallice) за ту болницу у настанку поклонила опрему за операциону салу, стерилизацију и рендген апарат и довела инжењера Анрија Геја (Геа), који ће се све време старати о њему. Али је то била тек половина потребних ствари. Недостајали су шатори, постеље, кухиња, ћебад... И све је то требало измолити од Француза. Отпочели су преговори др Петровића са начелником француског санитета генералом др Полом Руотом. Иако су били истих година, познати хирурзи изван граница својих земаља, Руот је био најдоговорнији за спровођење Париског споразума. На крају, он је дозволио оснивање болница, пазећи да не прекрши тај споразум. Тако је 14. јуна 1916. у Василици, сеоцету југоисточно од Солуна, основана Прва хируршка пољска болнице српске Врховне команде.

Када је августа 1916. године на Солунском фронту почела српска контраофанзива (Горничевска битка), и када су се распламсале борбе на Кајмакчалану, др Петровић донео је одлуку да болницу пресели што ближе фронту, иако је знао да Срби нису имали право на такву болницу по Париском споразуму. И опет су уследили мучни преговори са генералом др Руотом. У тој ситуацији значајну улогу одиграла је контеса Шабан де ла Палис и тзв. Шабанкина дипломатија, како је др Петровић назвао њено заступање српских интереса. Он је записао како је контеса „трчала” час Енглезима, час својима, и на крају су Британци дали своје камионе и заједно са 14 рага, „седам арапа и седам мазги”, превезли материјал и људство за болницу на нову локацију – у Драгоманце, недалеко од Штаба Друге српске армије. Тако је болница у Драгоманцима почела са радом 22. септембра 1916. године. Налазила се уз железничку станицу за возове уског колосека на прузи која се одвајала од главне линије Солун–Битољ, у Вертекопу, дугој 18,5 km, што је олакшавало транспорт рањеника.

Настала је уз муке и довијање, захваљујући истрајности њеног оснивача др Михаила Мике Петровића и Вр-

Лејендарна болница у Драгоманцима радила је све до октобра 1918. године, два месеца по пробоју Солунској фронти. Тада је евакуисана у Ниш, где је образована Моравска сјална војна болница, данас Војна болница Ниш.

ховне команде. На крају су се Французи сагласили да буде уврштена као војна формација у састав Друге српске армије.

Јака олуја је однела шаторе

Тешко извојеваним чином оснивања, међутим, нису престале муке команданта болнице др Петровића. Од почетка рада осећао се недостатка кадра због великог прилива рањеника, па је он непрестано молио за помоћ и тражио да му се пошаљу хирурзи. Послат му је само др Ђорђе Нешић, који је постављен за командира те пољске болнице.

„Околности су се сретно поклопиле. Сва је прилика да су се сусрела два различита, али комплементарна карактера. И да су међусобни добри односи успостављени од првог трена. Нешић је у поређењу с Петровићем био – дипломата, те му је Петровић, иако активни санитетски пуковник, а Нешић беше резервни санитетски мајор, са задовољством уступио место командира болнице”, записао је проф. др Брана Димитријевић о руководећем кадру, приређујући Петровићеве мемоаре.

У моменту формирања болница је имала шест шатора, 120 болесничких места, операциону салу и рендген. Наликовала је на још једну од импровизованих болница савезничких војски на Солунском фронту. Нажалост, није радила ни пола године јер је јака олуја 23. фебруара 1917 (по јулијанском календару) срушила пет великих шатора пуних рањеника. Шта је даље било, описао је у свом ратном дневнику др Михаило Петровић:

„...Затражисмо од Врховне команде нове шаторе. Одговор је био – евакуишите се. Наравно да то нисмо учинили. Убрзо је почела обнова, изградња зграда плетара, добавка нових шатора, уз неизбежна натезања и надмудривања с главним савезником, те је Прва хируршка пољска болница Врховне команде, не само опстала, него се и проширила”.

Фото: Музеј Српског лекарског друштва

Грофица Шабан де ла Палис била је дародавца опреме и радила је као инструментарка у болници

УПОТРЕБА РЕНДГЕНА

Рендген апарат, поклон контесе Шабан де ла Палис, са јонским цевима, снабдевао се струјом из динамо машина (агрегата) или са градске мреже. Био је покретног типа, а за његово нормално функционисање био је задужен Анри Геј, инжењер по струци, резервни наредник француске војске (после рата награђен армијском похвалом и Орденом Св. Саве V степена). Прегледе су вршили лекари хирурзи.

Апотека Прве хируршке болнице у Драгоманцима 1917. – др Ђорђе Жујовић

Нову болницу су израдиле наше трупе на фронту.

Изглед болнице

О томе како је изгледала и радила та болница остала су забележена сећања мајора др Ђорђа Нешића изнета у књизи „Историја војног санитета – наше ратно искуство” (1925). Према његовим речима, болесничке зграде, а било их је неколико врста, биле су подигнуте у четири реда. „У великим баракама била су два превијалишта и три операционе сале. Уз њих је одмах била зграда за Рендгенов апарат, а мало даље бактериолошка и серолошка лабораторија. Мање зграде, са по 8 постеља, служиле су за тешке рањенике и они су се налазили у непосредној близини операционих сала. Лакши рањеници лежали су у зградама, које су биле мало даље, а за реконвалесценте је служила барака, дуга 120 метара. Поред ове последње налазило се очно одељење са 150–200 болесника.” То одељење је основано због масовне појаве болести кокошијег слепила, које је на Солунском фронту код српских војника настало као последица нарушеног здравља дугим лежањем у рововима 1916–1918, без прекида и одмора.

„У четвртном реду били су станови за медицинаре, апотека, купатило, кујна, трпезарија са одељењима за госте итд. У средини болнице налазили су се ровови ископани у облику четвртостог редуца за склониште рањеника у случају бомбардовања из авијона. Болничка чета била је на левом крају, а на десном били су магацини за исхрану, подруми одељења за чиновнике. Позади болнице био је живинарник са апаратом за вештачко лежење пилића, стаја за свиње, овце итд. На левом крају налазила се башта за поврће, кроз коју је спроведен и стално тек као поточић за заливање”, описује даље командир болнице.

Недалеко од превијалишта били су станови за др Петровића и др Нешића, а њих двојица су све решавали договором.

„У болници је владала тачност, ред, слога и узајамно поштовање. Алкохол и карте били су забрањени. Жене страњкиње, којих је много било на фронту, нису имале приступ у болницу. Ноћу, кад није било рада са рањеницима, извођена је обука студената, која је трајала

„Чича” Петровић и др Ђорђе Жујовић

У болници је радио и лекар Михаил Симеонович Карпински – „Баћушка”

Фото: Архива М. Жујовића

Железничка станица у Драгоманци, за возове уског колосека

до 11 часова. После тога времена болници је често обилазио Њ. В. Престолонаследник, затим се ишло на одмор, само су лекари радили по својим собама до 1,5 сата”, записао је др Нешић.

Енглези и Американци долазили по мустру

Доктор Нешић је писао и о изгледу болничких зграда. „Куће су биле саграђене од танких облица, оплетених пружењем, излешених блатом и окречених. Кровови су били покривени терисаном хартијом, лимом или трском у снопићима, учвршћивих жицом, скинутом са бала од сена. Подови су, где је било могуће, изравнати и преко њих прострта терисана хартија, чије су ивице биле залепљене једна за другу помоћу загрејаног гвожђа. Њоме је био прекривен под по операционим салама. Та хартија показала се необично издржљивом, није пропуштала ни праšину ни влагу и лепо се прала, тако да је у операционим салама владала велика чистоћа.”

А у болници је било готово све импровизирано. Болесничке постеље су биле од плетеног пружа, а пећи и чункови направљени од бензинских канти. За осветљење су служиле празне кутије од конзерви са ватом натопљеном бензином и извученим кроз капак фитиљем. Употребљаване су и карбитске лампе, направљене од топовских чаура. Од бензинске буради прављени су тушеви, а већа бурад служила је за дезинфекционе апарате. За дестиловану воду импровизиран је апарат, направљен од бакарног сандука са херметичким поклопцем, који је дневно давао 120 литара дестиловане воде. Електрични елементи прављени су од флаша. Као електролити служили су сумпорна киселина, нишадор. Бакар, цинк и угаљ потребан за те намене налазили су на фронту. Кондензатори су израђивани од оловних листића, у које се увијала чоколада, а које су купили по енглеским болницама.

„Врло су се практично показале грејалице за постеље. Оне су грађене од лима бензинских канти и имале облик пљоснатих судова дугачких 25 cm, широких 18 cm и дебелих 3 cm, тако да нису правиле сметње у постељама. У њих је наливан натријум хипосулфит, растопљен на

ватри без додатка воде, после чега је суд херметички залемљен и био готов за употребу. Увече су судови метати на неколико минута (8–10) у кључалу воду. Извађени из воде, завијани су у пешкире и метати под чаршав у постељу, где се нису ни примећивали. Једни од њих – мањи, трајали су 15 сати; други (већи) 36 сати. Температура је била константна 48 степени”, записао је др Нешић и додао да се те грејалице нису квариле од стајања и да су добро издржале транспорт.

Међу значајне импровизације спадају и удлаге за екстензију удова, које је израдио др Петровић. Њих су рањеници лако подносили. Биле су неупоредиве са фабричким удлагама које су касније добијали. Доктор Михаило Петровић је записао да су Енглези, а касније и Американци, „долазили да узимају код нас ‘мустру’ за те послове”.

Стручни рад

За организацију рада санитета били су задужени тадашњи начелници санитета Врховне команде и Друге армије – пуковник др Ђока Владисављевић и др Сава Поповић – тако да су ишли глатко и без застоја изношење рањеника са бојне линије и довоз у болницу. Осим тога, непосредно иза линије фронта радили су наши хирурзи др Леон Коен, Никола Крстић, С. Пантовић, С. Алкалај и други, који су тамо оперисали оне којима би транспорт шкодио. А по доласку у болницу, иако саграђену на импровизован начин, рањеницима је пружана изврсна стручна медицинска помоћ наших познатих хирурга – неуморног и одлучног др Петровића, који је на себе преузео тежиште посла, касније и његовог учитеља др Војислава Суботића, којима су асистирали лекари и медицинари др Милутин Ранковић, Радован Данић, Ђорђе Жујевић, Светислав Барјактаревић и Рус Михајло Симионович Карпински.

Петровићева заслуга огледала се у томе што је у ратну хируршку доктрину увео доста новина, пре свега активан став у хируршком третману рана (обrada, отворена рана, дренажа), јер се дотадашња конзервативна терапија показала као недовољна у присуству већег броја рањеника повређених са мање или више тешким компликацијама: гасним флег-

Светислав Барјактаревић (студент медицине), Јован Викторовић (фармацеут), Радован Данић (студент медицине)

Доктор Петровић и Радован Рада Данић

Фото: Архива М. Жујевића

Изглед зграде у којој су биле операционе сале и радиологија

Фото: Музеј Српског лекарског друштва

Др Михаило Петровић са шапком на глави током операције у болници

БЕЛИ МАНТИЛ СА НАКРИВЉЕНОМ ШАЈКАЧОМ

„Дисциплинован, строг, одлучан и као војник и као хирург, беше спрам рањеника и болесника нежан и благ. Исцељивао је вештином, дијагностичком интуицијом, хируршким инстинктом, али и душом... Избегавао је позадину и штабове... Његова појава у белом мантилу, засуканих рукава, с накривљеном шајкачом, у мору рањеника, током најтежих битака, изгледала је митска. Петровића су красили неугасли животни оптимизам и смисао за хумор. И у најтежим часовима повлачења војске и народа преко Албаније храбрио је своје млађе: Само напред, дочекаће Чича да на белом коњу уђе у Загреб. Одмах по завршетку рата Петровић је прекомандован у Ниш па из Ниша у Загреб, и био постављен за начелника санитета Четврте армије. На станици га је дочекао један саборац водећи белог коња!” – записао је проф. др Радован Рада Данић, који је био током Великог рата најбољи Чичин ђак.

ЗАХТЕВ ГЕНЕРАЛА ФУРНИЈАЛА

„Уочи одлучног напада, септембра 1918, генерални инспектор Источних армија, генерал Фурнијал, изговориће Петровићу и Нешићу ове речи: 'Француску судбину и животе својих рањеника предајем данас у Ваше руке. Учинићете све што је потребно за њихово добро и спас. Ноћас у два часа француске и српске трупе проломиће у овом камену врата за улазак у Вашу лепу земљу и учиниће крај рату. Сви наши рањеници иако поред вас постоји француска болница биће предати Вама, да буду спасени или да умру, ни корак даље'. Сутрадан су првих 180 рањеника били Французи”, забележио је др Ђорђе Нешић.

СРЦЕ ХИРУРГИЈИ

Санитетски ђенерал, двоструки носилац француске официрске легије части, др Михаило Мика Петровић умро је 4. августа 1934. у униформи са којом је победоносно ушао у Србију 1918. године на једноставној војничкој постељи. Према речима др Леона Коена, умро је „...лако, без бола и смртног страха, затворио је уморне своје очи с осмејком на лицу као што доликује човеку који је у животу само добро чинио”. Његово срце, по властитој жељи, стављено је у урну на којој је писало: „Душу богу, тело српској земљи, срце хирургији”. Др Радовану Данићу припало је да спроведе жељу учитеља – да се урна угради у зид сале хируршког одељења некадашње Главне војне болнице (старе ВМА). Данас се не зна шта је било са урном кад је ВМА пресељена на Бањицу.

монама, гангренама, тетанусом и другим инфекцијама рана. Повреде су биле обимне и вишеструке, а умирање поражавајуће, па је др Петровић са својим сарадницима допунио и тај активни став радикалном хируршком обрадом ране – „сваку повреду смо широко ресецирали, чистили од коагула, подвезивали сваки најмањи суд, вадили размрсане коштице и страна тела”. Поред тога, ране је испирао 2% карболном киселином или је користио јод и јодоформ-газу и доказао да је такав третман ратне ране битан за смањење инфекција, септичних компликација, ампутација па и смртности.

Резултати стручног рада у Драгоманцима били су извршни, импресивни и за данашње време. Они су постижани захваљујући поменутом великом знању хирурга болнице, дијагностичком рендген апарату, великој помоћи славног пољског имунолога и бактериолога и великог пријатеља Срба др Лудвика Хиршфелда, али и близини линије фронта и могућности брзог транспорта рањених до болнице. Зато је и француски инспектор Источних армија генерал Фурнијал, посматрајући септембра 1918. српске припреме пред одлучни напад, рекао др Петровићу и др Нешићу да жели да се француски војници упућују са фронта искључиво у Драгоманце, иако је њихова болница допремљена само неколико дана раније. И заиста, први транспорт француских рањеника од 180 људи стигао је у болницу првог дана борбе, око 8 часова увече.

„После 1,5 часова рада у највећој тишини, сваки је рањеник био напојен, исхраћен и потпуно збринут на одмору у својој постељи... Остали рањеници, како су стизали одмах су припремани за евентуалне операције и уношени у превизијалиште и операцијске сале. Није се десило ниједног момента да неко чека напољу, где је владала тишина. Само јако осветљени прозори одавали су да је у болници интензиван рад у пуном јеку”, записао је др Нешић.

Легендарна болница у Драгоманцима радила је све до октобра 1918. године, два месеца по пробоју Солунског фронта. Тада је евакуисана у Ниш, где је образована Моравска стална војна болница, данас Војна болница Ниш. |

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за избор у звање наставника у образовно-научном пољу медицинских наука:

I. РАСПИСУЈЕ СЕ КОНКУРС ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ НАСТАВНИКА:

- једног наставника за ужу научну област анестезиологија и интензивно лечење у звање ванредног професора;
- једног наставника за ужу научну област интерна медицина пододласт нефрологија у звање ванредног професора;
- једног наставника за ужу научну област хирургија пододласт неурохирургија у звање доцента.

II. РАСПИСУЈЕ СЕ КОНКУРС ЗА ПОНОВНИ ИЗБОР У ЗВАЊЕ НАСТАВНИКА:

- два наставника за ужу научну област трансфузиологија у звање ванредног професора;
- једног наставника за ужу научну област дерматовенерологија у звање ванредног професора.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да кандидат поседује научни степен доктора наука из области за коју се бира;
- да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободe, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи;
- да је кандидат професионално војно лице / војни службеник.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да испуњава услове за избор у звање доцента из члана 16. и члана 17. Правилника о стицању звања наставника на Универзитету одбране („Службени војни лист”, бр. 21/16 и 31/17);
- кандидати за избор у звање доцента приступно предавање одржаће 8. фебруара 2021. године. Приступно предавање траје најдуже 20 минута. Тему бира кандидат, с тим да мора бити из уже научне области за коју конкурише за избор у звање доцента.

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати прилажу:

- документацију према Упутству за припрему конкурсне документације и израду извештаја за избор у звање наставника (одлуке Сената број 7/56 од 20. октобра 2016. и број 9/66 од 21. априла 2017), које је објављено на интернет страници Универзитета одбране (Медицинског факултета ВМА);
- попуњен одговарајући Образац Извештаја комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање наставника;
- уверење надлежног органа МУП-а о непостојању правоснажне пресуде за кривично дело против полне слободe, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи.
- уверење да је кандидат у сталном радном односу.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаве на конкурс за избор у звање наставника подносе се на адресу **Медицинског факултета Војномедицинске академије Универзитета одбране: Црнотравска бр. 17, Београд, са назнаком „конкурс за избор у звање наставника“.**

У пријави обавезно навести адресу и телефон, ужу научну област и звање за које се пријава подноси. Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација неће се враћати кандидату.

Конкурс је отворен 30 дана, рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања.

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ Војна академија расписује ЈАВНИ КОНКУРС

за избор лица у звање наставника у образовно-научном пољу друштвено-хуманистичких и техничко-технолошких наука, и то:

- избор два наставника за ужу научну област Пословна економија и менаџмент у звање доцента;
- избор четири наставника за ужу научну област Економска теорија и политика у звање доцента;
- избор једног наставника за ужу научну област Андрагогија у звање доцента;
- повољни избор једног наставника за ужу научну област Систем логистике, снабдевање и одржавање у звање доцента;
- повољни избор једног наставника за ужу научну област Телекомуникације у звање доцента;
- избор једног наставника за ужу научну област Радарски системи у звање ванредног професора.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да кандидат поседује научни степен доктора наука из области за коју се бира;
- да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободe, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи и
- да је кандидат професионално војно лице / војни службеник.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да испуњава услове за избор / поновни у звање доцента / ванредног професора из члана 16. и члана 17. Правилника о стицању звања наставника на Универзитету одбране („Службени војни лист” број 21/16).

НАРУЏБЕНИЦА

Претплаћујем се на магазин „Одбрана” за 2021. годину (заокружите)
 1. Полугодишња претплата (01. 01. – 30. 06. 2021. године, 6 бројева) – по цени од **550,00** динара
 2. Годишња претплата (01. 01. – 31. 12. 2021. године, 12 бројева) – по цени од **1.100,00** динара
 Уколико се претплаћујете на већи број примерака, уплатити одговарајућу суму (помножити број примерака са претплатном ценом)
 Плаћање унапред на рачун **840-312849-56** МЦ „Одбрана”, Браће Југовића 19, Београд
 Правним лицима доставићемо предрачун на основу ове наруџбенице.

Кулац _____

Улица и и број _____

Телефон _____

Место и број поште _____

ПИБ и Матични број _____

(за правна лица)

М.П.

Потпис наручиоца

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
 МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
 Управа за односе са јавношћу
 и
 МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ И
 ИНФОРМИСАЊА

- 1.- GLAVNOM STOŽERU DOMOBРАНSTVA,
- 2.- GLAVNOM STOŽERU "USTASKE VOJNICE",
- 3.- MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA,
- 4.- VРHOVNOM ОRUŽНИСКОМ ЗАPOVЈEDNIЧТВU.

Концентрациони логор Јасеновац 1941–1945. године

Zapovjedništvo ustaške nadzorne službe – Glavno pobočništvo sa V.P.Br.139/42.izvjestilo je,da sabirni i radni logor može primiti neograničeni broj zatočenika.
 Obzirom na to,umoljava se svim svojim područnim ustanovama izdati nalog,da se sve komuniste do kojih se dođe prigodan čišćenja izvjesnog područja u kojem se vrši oružana djelatnost u Jasenovac.

The Concentration Camp Jasenovac 1941–1945

Јавна установа „Спомен-подручје Доња Градина”
 аутори Тања Тулековић и Дејан Мотл

17. децембар 2020 – 13. фебруар 2021.
 ВЕЛИКА ГАЛЕРИЈА ДОМА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ „БЕОГРАД”
 Браће Југовића 19, Београд

